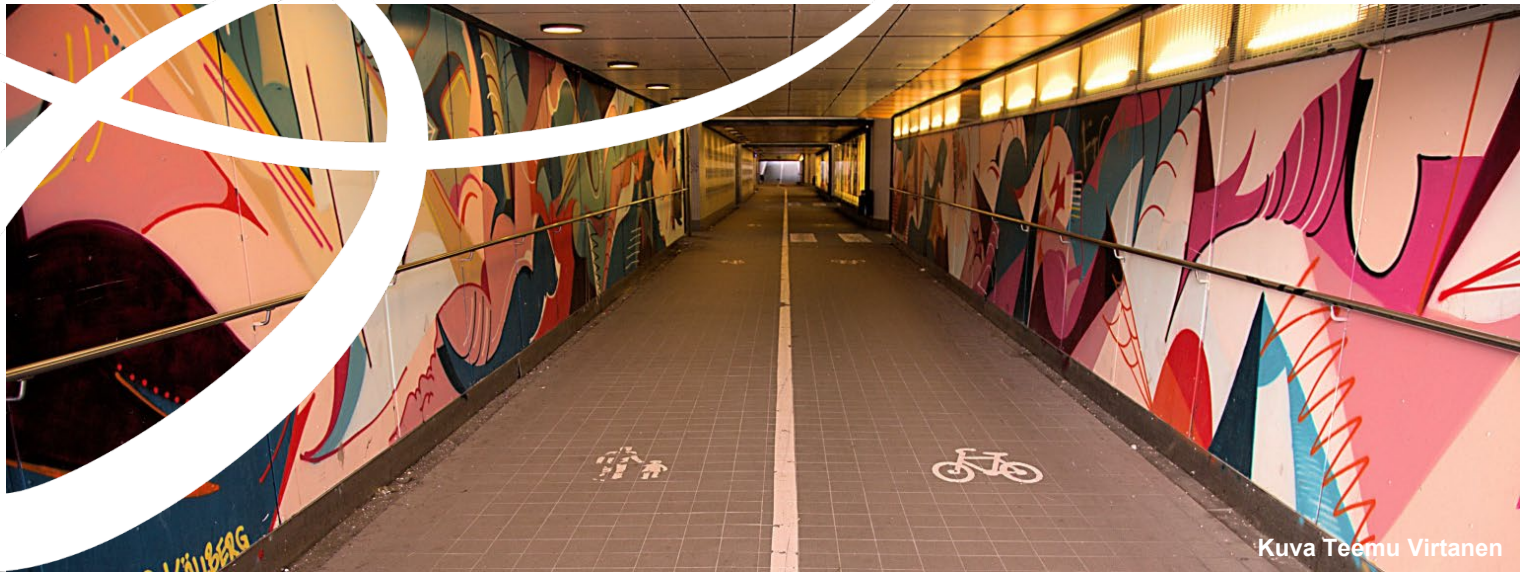

TALOUSARVIO 2021

Taloussuunnitelma 2022 - 2023

Kuva Teemu Virtanen

Riihimäen kaupunki

Hallinto- ja konsernipalvelut

Eteläinen Asemakatu 2

11130 Riihimäki

Kv:n hyväksymä 16.11.2020

SISÄLLYS

1	KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS	2
2	RIIHIMÄKI STRATEGIA 2030	4
2.1	Riihimäki yhteisön visio: "#RiiConnecting – tulevaisuus syntyy kohtaamisista" ..	4
2.2	Toimintaamme ohjaavat arvot	4
2.3	Strategiset kärkihankkeet	5
2.4	Tasapainotettu tuloskortti.....	7
3	TALOUSSUUNNITELMAN YLEISPERUSTELUT	9
3.1	Yleinen talouskehitys	9
3.2	Kuntien talousnäkymät.....	11
3.3	Alue- ja talouskehitys Kanta-Hämeessä ja Riihimäellä	12
3.3.1	Kanta-Häme	12
3.3.2	Riihimäen seutukunta ja Riihimäki	12
3.3.3	Työllisyyskehitys ja työttömyys	13
3.4	Valtion päätösten vaikutukset	14
3.5	Väestökehitys ja -tavoitteet	17
3.6	Riihimäen vuoden 2021 talousarvion laadinnan lähtökohdat	18
3.6.1	Talousarvioraami 2021	18
3.6.2	Talousarvioesitys ja taloussuunnitelma	19
4	HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	21
5	TALOUSARVION ESITYSTAPA, RAKENNE JA SITOVUUS	23
6	TULOS- JA RAHOITUSLASKELMAN PERUSTELUT	25
6.1	Tuloslaskelman välitulokset	25
6.2	Verotulot.....	27
6.3	Valtionosuudet ja verorahoitus	28
6.4	Rahoitustuotot ja -kulut	28
6.5	Satunnaiset erät ja tulorahoituksen korjauserät	29
6.6	Antolainat	29
6.7	Lainat	30
6.8	Muut maksuvalmiuden muutokset	30
7	KÄYTTÖTALOUSOSAN YLEISPERUSTELUT	30
8	INVESTOINTIOSAN YLEISPERUSTELUT	30
9	TALOUSARVIOLASKELMAT	33
9.1	Tulos- ja rahoituslaskelma	33
9.2	Yhteenveto käyttötalousosasta	34
9.3	Investointisuunnitelma	34
10	KÄYTTÖTALOUSOSA.....	37
10.1	Kaupunginhallituksen toimiala	37
10.1.1	Hallinto- ja konsernipalvelut	39
10.1.2	Elinvoima.....	43
10.1.3	Sivistys ja osaaminen	48
10.1.4	Tekninen palvelukeskus.....	51
10.2	Sosiaali- ja terveystoimiala	56
10.2.1	Yhteispalvelut.....	56
10.2.2	Ikäihmisten palveluohjaus ja neuvonta	57
10.2.3	Kotiin annettavat palvelut.....	58
10.2.4	Perhe- ja sosiaalipalvelut	59
10.2.5	Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut.....	60
10.2.6	Vammaispalvelut.....	60
10.2.7	Aikuisten asumispalvelut.....	61
10.2.8	Terveydenhuolto	62
11	VESIHUOLTOLIIKELAITOS	65
12	RIIHIMÄEN KAUPUNKI JA VESIHUOLTOLIIKELAITOS YHTEENSÄ	69
13	KONSERNIN, KONSERNIYHTIÖIDEN JA YHTEISÖJEN TOIMINTALINJAUKSET ..	70

1 KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Vuoden 2021 talousarvioprosessi on noudatellut pääasiassa viime vuosina vakiintuneita valmisteluvaiheita. Valmistelu on kuitenkin ollut poikkeuksellisen haastavaa tilanteessa, jossa covid-19 pandemia on aiheuttanut voimakkaan talouskäänteen, jonka johdosta vuoden 2021 talousennusteisiin liittyy poikkeuksellisen suurta epävarmuutta. Pandemian aiheuttamaa epävarmuutta on etenkin verotuloennusteissa, joka on talousarviossa 126,5 M€. Oman lisämausteensa talousarvioprosessiin on tuonut kaupunginjohtaja Sami Sulkon eroaminen 1.10.2020 alkaen, jolloin tulin viime vaiheissa mukaan valmistelevaan kaupunginjohtajan talousarvioesityksen.

Kaupunginhallitus päätti jo talousarvion valmisteluprosessin alkumetreillä, että talousarvion raamina on keskimäärin 2% kustannustason nousu viiden vuoden aikana. Raamissa huomioitiin sote-toimialan korkeampi palvelutarpeen kasvu antamalla väljempi raami sote-toimialalle. Kahteen prosenttiin rajoittuva kustannustason nousutavoite on lautakuntakierroksen perustella tällä kertaa myös lautakuntien tahtotila, sosiaali- ja terveyslautakuntaa lukuunottamatta.

Tällä kertaakin kuitenkin toimialojen esitykset ylittivät raamin merkittävästi. On ymmärrettävää että näin kävi, koska raamiin yritettiin mahtua mm. noin 2,5 miljoonan euron uudet satsaukset osaamiskeskus- ja muuhun ICT-kehittämistoimintaan sekä soten palvelutarpeen kasvu. 75-vuotiaiden määrä kasvaa nyt kunnassamme 6% vuosivauhtia, mikä aiheuttaa jatkuvaa palvelutarpeen kasvua sosiaali- ja terveystoimialan menoihin, ja johtaa käyttötalouden menojen hillinnän tarpeeseen.

Talousarvio on nyt laadittu kaupunkitasoisesti raamin pohjalta. Vuosikate on 10,7 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos on 5,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen (emokaupunki 4,6 ja VHL 0,6). Tulokseen pääsemiseksi jouduttiin työstämään sopeutuksia.

Strategiset, kärkihankkeiden tavoitteet on totuttuun tapaan esitetty päivitettyssä tasapainotetulla tulokortilla, jonka olemme mukauttaneet käyttöömme sopivaksi. Kärkihankkeitamme ovat robotiikkaopetuksen kehittäminen #RoboRiksu ja asemanseudun kehittäminen Asemanpuistiksi #UusiRiksu. #RipeäRiksu jatkaa toiminnan tehostamista ja #RakasRiksu yhteisöllisyyden luontia. Ongelmana on että kaikki yksiköt ja työntekijät eivät löydä tartuntapintaa kärkihankkeisiin ja strategian uusiminen kuntavaalien jälkeen jää uuden kaupunginjohtajan tehtäväksi.

Uutena haasteena nostan esille kaupungin kaikki työntekijät kaupungin elinvoiman mahdollistajana ja positiivisina innostajana. Asukaslukukehityksemme on jäänyt kuluneena vuosikymmenenä edellisen vauhdista, ja vaikkakin olemme kääntyneet 2019 uudelle kasvu-uralle, kasvu on vielä hauras. Meidän on saatava koko organisaatio mukaan luomaan kaupungille positiivista elinvoimaa joustavilla päätöksillä ja ratkaisemalla asiakkaiden ongelmia samalla innolla kuin omiamme. Meillä on hienosti toimivia yksiköitä, joiden maine on kiirinyt kauas kunnan rajojen ulkopuolelle. Visiomme on oltava että ei vain jotkut vaan kaikki yksikkömme ovat lähialueillamme maineikkaita asiakasystävällisyytensä, ratkaisuhakuisuutensa ja hyvän palvelutasonsa suhteen.

Ensi vuoden merkittäviä lanseerauksia tulee olemaan kaupungin uusi brändi ja visuaalinen ilme, johon myös nettisivujemme ja intranetin uudistus kytkeytyy. Markkinointimme täytyy perustua kaupunkimme vahvuudet ja vetovoimatekijät onnistuneesti esille nostavaan viestiin, ja sellainen on nyt valmistumassa.

Toimintatapojen kehittäminen digitaalisiksi ja turhan työn vähentäminen jatkuu vahvana. Sitä tapahtuu erityisesti kaupungin ICT-kehittämishankkeissa. Näiden hankkeiden panos-tuotos-suhteeseen on kiinnitetty erityistä huomiota ja yksiköt on osallistettu ICT:n kehittämiseen entistä vahvemmin. Tehokkaan toiminnan maljeja haetaan aktiivisesti tehokkaimpiin verrokkikuntiin vertaamalla.

Investointiohjelmassa on runsaasti paineita, joita on kuitenkin onnistuttu ensi vuoden osalta ansiokkaasti hillitsemään ja rajoittamaan 2021-23 nettoinvestoinnit 34,6 M€ tasolle. Palveluverkkoratkaisun jälkeen varaudutaan monitoimitalon (lasten ja nuorten talon) rakennuttamiseen, ja myös Asemanpuiston infrahankkeet tulevat

olemaan mittavat. Mikäli päästään eteenpäin varuskunnan maanhankinnoissa, olisi järkevää toteuttaa Asun-
tomessut alueella, mikä merkitsee myös aikanaan isoa investointisatsausta. Samalla palveluverkkomme kor-
jausvelka on pidettävä aisoissa.

Tasapainoisen, kestävä talouden on oltava tavoitteemme. Haluamme olla positiivinen esimerkki pahojen vel-
kaantumisongelmien kanssa painiskelevassa kuntakentässä. Pitämällä käyttömenomme kurissa pystymme
tulevaisuudessakin talouden elpyessä tavoittelemaan yli 10 M€ vuosikatetasoa, ja välttämään kiihtyvältä vel-
kaantumiselta.

Kaupungin henkilöstöllä on takanaan monien muutosten vuodet ja kehitysähky on aika ajoin nostanut päätään.
Jatkuva kehitys ja nykyisten toimintatapojen kyseenalaistaminen on kuitenkin jatkossakin tarpeen. Muutosten
suunnittelu on tehtävä harkitusti ja eri näkökantoja kuullen. Vision ja strategian on oltava selvä, mutta askelten
kohti tulevaisuutta varmoja. Olemme hyvässä vauhdissa, mutta kyseessä ei ole pikamatka vaan maraton.

Mika Herpiö

2 RIIHIMÄKI STRATEGIA 2030

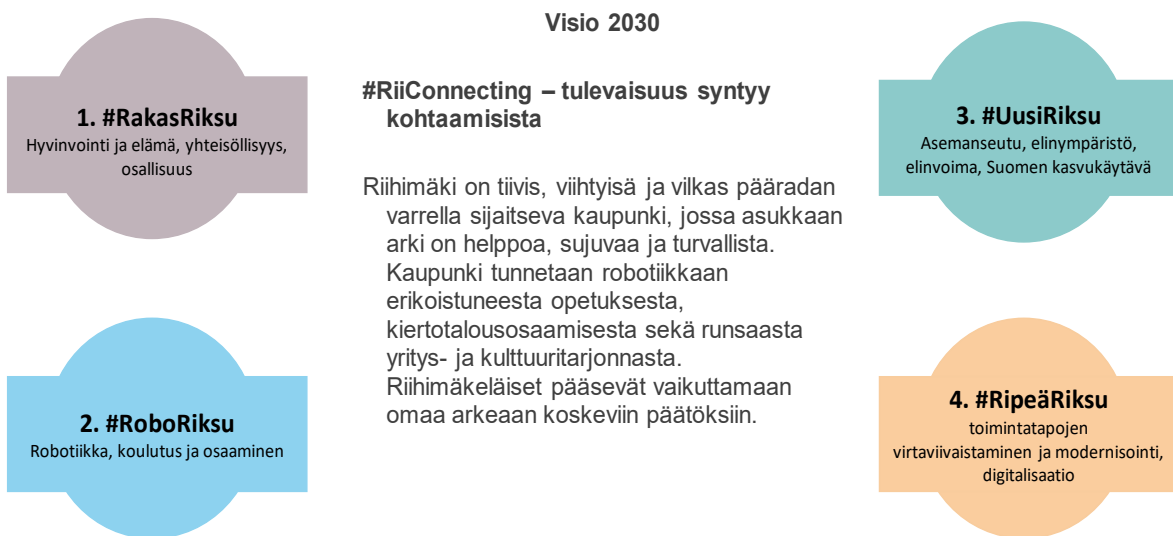
Riihimäen kaupungin strategia 2030 on hyväksytty vuonna 2017 kaupunginvaltuustossa. Vuonna 2019 strategiaa on tarkistettu ja se on perusta valtuustokauden sekä vuoden 2021 talousarvion ja 2022 - 2023 taloussuunnitelmavuosien ohjaamiseen. Strategian tarkistamisen yhteydessä myös kaupungin visiota on kirkastettu. Riihimäen kaupungin strategia 2030 linjaa pitkän aikavälin tavoitteet.

Tavoitteet on koottu kaupunkitasoisesti ja ne on kuvattu tulokortin muotoon. Talousarvion sitovina toiminnallisina tavoitteina on strategian edistämiseen liittyvät kärkihankkeet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit. Toimialojen tulee laatia omaa toimintaansa koskevat tavoitteet ja painopisteet siten, että ne tukevat kaupungin strategian toteuttamista. Kaupungin strategiaa toteutetaan talousarvion ja taloussuunnitelman, tulokortin sekä toimialojen talousarvion ja -suunnitelmien avulla.

2.1 Riihimäki yhteisön visio: ”#RiiConnecting – tulevaisuus syntyy kohtaamisista”

Visio

Riihimäen kaupungin visio on tiivistetty alla olevaan kuvaan

2.2 Toimintaamme ohjaavat arvot

Reiluus

Riihimäki on reilu, oikeudenmukainen ja luotettava toimiessaan asukkaiden ja asiakkaiden kanssa.

Rohkeus

Riihimäki uudistuu rohkeasti ja toimii edelläkävijänä kaikissa toiminnoissaan.

Ripeys

Teemme arjen helpoksi ja sujuvaksi. Riihimäki palvelee ripeästi ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet

Strategian toteuttamista arvioidaan ja seurataan osana vuosittaista talouden ja toiminnan seurantaa.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden tulee perustua kaupunkistrategiaan. Sitovat tavoitteet ovat toimialatasoisesti merkittäviä ja ne antavat riittävän kuvan toimialan toiminnasta ja kaupunkiyhteisistä strategisista tavoitteista. Tavoitteiden tulee olla toteutettavissa annetuilla määrärahoilla. Tavoitteiden toteutumisen mittaamisen tulee olla selkeää ja tavoitteiden toteutuminen tulee pystyä dokumentoimaan.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia, jotka on erotettu muista informatiivisista toimialoja koskevista tunnusluvuista.

2.3 Strategiset kärkihankkeet

Strategiset kärkihankkeet

Kaupungin strategia rakentuu kärkihankkeista, joita ohjataan kaupunkitasoisella tasapainotetulla tulokortilla ja sen mittareilla. Kaupungin strategiset kärkihankkeet ovat seuraavat:

1. #RakasRiksu – hyvinvointi ja elämä, yhteisöllisyys, osallisuus;

RakasRiksu -kärkihankkeessa keskitytään kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja hyvän elämän, yhteisöllisyyden sekä osallisuuden kehittämiseen.

Terveystietolain 12 §:n mukaan kunnan tulee seurata asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Valtuustolle valmistellaan kerran valtuustokaudessa laaja hyvinvointikertomus, jossa on myös osio hyvinvointisuunnitelmasta valtuustokaudelle. Valtuustolle raportoidaan vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista hyvinvointikertomuksella, jolla arvioidaan hyvinvointisuunnitelman mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Laajassa hyvinvointikertomuksessa seurataan Riihimäen kaupungin asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin kehitystä hyödyntämällä mm. valtakunnallisesti saatavia indikaattoreita, joiden avulla voidaan vertailla kuntalaisten hyvinvointia toisiin kuntiin yhdenmukaisella tavalla (TEA-viisari). Lisäksi käytetään kunnan omia täydentäviä mittareita, jotka on kuvattu laajassa hyvinvointikertomuksessa tavoitteina, toimenpiteinä, arviointimittareina, vastuutahoina ja resursseina.

Riihimäen kaupungin laaja hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2017-2021, joten se päivitetään vuonna 2021. Asukkaita osallistetaan oman kaupungin toimintaan ja elinympäristöön koskevien päätösten valmisteluun kyselyillä, kuulemisilla ja asiakasraadeilla. Osallistuva budjetointi mahdollistaa myös osaltaan kaupunkilaisten osallisuuden asioiden valmisteluun. Vuoden 2020 aikana toteutetaan ideahaku, äänestys ja tulosten julkaisu vuonna 2021 toteutettavista toimenpiteistä. Kaupunkilaisten osallisuutta ja asukastyytyvyyttä seurataan vuosittain toteutettavalla asukaskyselyllä.

RakasRiksu -kärkihankkeen tavoitteiden edistämisestä vastaavat hallinto- ja konsernipalvelut sekä sosiaali- ja terveystoimiala.

2. #RoboRiksu – robotiikka koulutus ja osaaminen

Pitkän aikavälin tavoitteena on luoda Riihimäestä kansainvälisesti tunnettu Suomen robotiikan pääkaupunki, jossa korkeatasoinen robotiikkakoulutus sekä soveltavan robotiikan tutkimuksen ja tuotekehityksen osaamiskeskittymä luovat uusia korkean osaamisen työpaikkoja ja yrityksiä.

Tämä tarkoittaa robotiikan koulutuksellisen jatkumon opetussuunnitelmallista kehittämistä varhaiskasvatuksesta korkea-asteen koulutukseen sekä elinkeinoelämän robotiikkaosaamisen ja toimintaedellytysten vahvistamista. Tämä tehdään kiinteässä yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun, Hyria koulutus Oy:n, muiden oppilaitosten, yliopistojen, elinkeinoelämän, yrittäjäjärjestöjen, Hämeen liiton, sekä kansainvälisten robotiikkaopetuksen ja -kilpailujen kehittämisen toimijoiden kanssa.

Robotiikkakampuksen vastuualue huolehtii kaupunkistrategian RoboRiksu-kärkihankkeen operatiivisesta koordinoinnista, kehittämisestä, sidosryhmäyhteistyöstä, kansainvälistymisestä sekä kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen vastuualueelle asettamien tavoitteiden toteuttamisesta ja raportoinnista.

3. #UusiRiksu – asemanseutu, elinympäristö, elinvoima, Suomen kasvukäytävä;

UusiRiksu -kärkihanke keskittyy asemanseudun kehittämiseen osana Riihimäen keskustaa. Tavoitteina ovat asuinrakentamisen aktivointi ja yritys- ja elinympäristön kehittäminen vastaamaan paremmin asukkaiden tarpeita sekä houkuttelemaan uusia asukkaita ja yrityksiä. #UusiRiksu -kärkihanke osallistuu aktiivisesti Suomen Kasvukäytävää koskevaan kehittämistyöhön, saavutettavuuden, liikenneolojen sekä joukkoliikennettä koskevien järjestelmien kehittämiseksi. Maanhankinnassa edetään yleiskaavan mukaan strategisesti tärkeillä alueilla.

Hanke edistää asemanseudulle arvoa tuottavien digitaalisten ja älykkäiden ratkaisujen käyttöönottoa, luoden aktiivisia yhteistyösuhteita yrityksiin, asiantuntijaorganisaatioihin ja palveluntarjoajiin. Hanke toteuttaa Keskustan yleissuunnitelman tavoitteita, kehittäen elinvoimaista, vireää kaupunkikeskustaa ja parantaen Riihimäen alueen veto- ja pitovoimaa. Toimintaa toteutetaan osallistavassa yhteistyössä kaupungin eri toimialojen ja sidosryhmien kanssa.

Elinvoiman toimialue vastaa #UusiRiksu -kärkihankkeen tavoitteiden toteuttamisesta Riihimäen kaupunkistrategian mukaisesti. Hankkeen etenemisestä raportoidaan kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen vastuualueille.

4. #RipeäRiksu – toimintatapojen virtaviivaistaminen ja modernisointi, digitalisaatio.

RipeäRiksu -kärkihankkeen tavoitteena on palveluiden ja organisaation toiminnan jatkuva kehittäminen asiakkaiden sujuvan ja helpon arjen mahdollistamiseksi sekä palveluiden saatavuuden parantamiseksi automaatiota ja digitalisaatiota hyödyntäen.

Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan toimintatapojen selkiinnyttämistä ja palveluprosessien virtaviivaistamista. Henkilöstön ammatillinen kehittyminen, työhyvinvointi sekä kannustavat ja osallistumisen mahdollistavat toimintatavat ovat perusta joustavalle ja laadukkaalle palveluiden tuottamiselle ja sujuvalle sisäiselle toiminnalle. Ympäristöä säästävät toimintatavat huomioidaan toiminnan suunnittelussa ja valinnoissa.

RipeäRiksu -kärkihankkeen vastuutoimialueina toimivat tekninen palvelukeskus ja hallinto- ja konsernihallintopalvelut, jotka edistävät omalta osaltaan kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen asettamien tavoitteiden toteutumisesta. Tekninen palvelukeskus vastaa strategisten kärkihankkeiden kokonaiskoordinaatiosta.

Strategia ohjaa toimintaa - kaupunkiyhteiset strategiaa ohjaavat näkökulmat

Tavoitteet on asetettu talous- ja toimintasuunnitelmissa siten, että ne toteuttavat strategiaa. Strategiaa tukevien kärkihankkeiden ohjaus ja seuranta toteutetaan kaupunkitasoisella tulokortilla ja siihen laaditulla mittareilla. Strategiset päämäärät ja niihin kytketyt tavoitteet ohjaavat vuosittain kaupungin henkilöstön kanssa käytäviä henkilökohtaisia kehityskeskusteluita ja kehityssuunnitelmia. Henkilökohtaisten kehityssuunnitelmien avulla henkilöstö sitoutetaan toteuttamaan oman työnsä kautta kaupungin strategiaa.

Ympäristöpolitiikka ja sen toimenpideohjelma hyväksytään valtuustokausittain ohjaamaan kaupungin resursiivisaustyötä. Ympäristöpolitiikka päivitetään vuoden 2021 aikana. Yhteiskunnan digitalisaatiokehitys vaikuttaa tulevaisuuden toimintatapoja ja palvelutuotantoa koskevaan kehittämiseen ja ratkaisuihin. ICT-integroituu yhä enemmän kaikkeen kaupungin toimintaan ja yhtenä kaupunkiyhteisenä ohjaavana näkökulmana on digitalisaatio. Digitalisaatiokehitys ja väestörakenteen muutos luovat tilanteen, jossa kaupunki joutuu miettimään tulevaisuuden osaamistarpeet palvelutuotannon kannalta. Tämän johdosta myös henkilöstö on kaupunkiyhteisesti läpileikkaava näkökulma strategiaan.

Strategian toteutumisen arviointi, seuranta ja tarkistaminen

Asetettujen tavoitteiden toteutumisen seuranta ja arviointi on kytketty talousarvioraportointiin ja hyvinvointikertomuksen tuloksiin sekä ympäristöpolitiikan tavoitteiden toteutumiseen ja digitalisaation edistymiseen. Tarkastelussa on keskeistä arvioida miten asiat ovat edenneet ja toteutuneet suhteessa asetettuihin tavoitteisiin, niitä koskevien mittareiden valossa.

Mittarien toteutumisen arviointi tapahtuu vuosittain kokonaisuutena tilinpäätöksen yhteydessä. Mittarien seurannassa huomiota kiinnitetään vuosittaisessa arvioinnissa kehityksen suuntaan ja valtuustokauden päätyttyä koko valtuustokaudelle asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointiin.

2.4 Tasapainotettu tulokortti

Tasapainotettu tulokortti on työkalu, jonka avulla kärkihankkeille asetetaan tavoitteet ja mittarit eri näkökulmat huomioiden (asiakas-, prosessi-, henkilöstö-, resurssiviisaus-, digitalisaatio ja talousnäkökulma). Kaupunkiyhteisesti tulokortissa kärkihankkeita läpäisevä näkökulma ovat henkilöstö, resurssiviisaus sekä digitalisaatio.

Kaupungin johtoryhmä on asettanut pitkän aikavälin tavoitteet vuoteen 2030 saakka kärkihankkeille: **#Rakas Riksu, #RoboRiksu, #UusiRiksu ja #RipeäRiksu**

Toimialat ja –alueet asettavat tavoitteet talousarviovuodelle 2021 ja taloussuunnitelmavuosille 2022-2023 yksittäiselle kärkihankkeelle eri näkökulmat huomioiden. Tällä logiikalla kukin toimiala- ja -alue ovat laatineet tavoitteet ja mittarit koordinoitusti sisäisesti sovitulla työskentelytavalla. Tästä syntyy kokonaisuus kaupunkiyhteiseksi sitovaksi tulokortiksi valtuustoon nähden, joka ohjaa toimialojen ja toimialueiden tekemistä. Tulokortti on laadittu excel-pohjalle. Jatkossa pyritään siirtymään IMS-järjestelmän tai muun vastaavan järjestelmän käyttöön.

TTS 2021	#Riiconnecting - tulevaisuus syntyy kohtaamisista				
Kärkihankkeet 2021-2023		#RakasRiksu	#RoboRiksu	#UusiRiksu	#RipeäRiksu
	hyvinvointi ja hyvä elämä, yhteisöllisyys, osallisuus	Robotiikkaopetus, alueen elinvoima, tulevaisuuden taidot	asemanseutu, elinympäristö, elinvoima, Suomen kasvukäytävä	Lean: toimintatapojen virtaviivaistaminen ja modernisointi, digitalisaatio	
Tavoitetila 2030	Riihimäkeläiset ovat ylpeitä kotikaupungistaan ja osallistuvat aktiivisesti sen kehittämiseen. Monisukupolvinen yhteisöllisyys, tulevaisuuden palvelut ja helppo arki kuuluvat kaikille kaupunkilaisille.	Riihimäki tunnetaan Suomen robotiikan pääkaupunkina. Riihimäellä robotiikkaopetus on laadultaan Euroopan huippua ja robotiikkaopintojen jatkumo toimii eri koulutusasteiden ja oppilaitosten välillä. Robotiikkakampus (Robotiscampus) perustuu robotikan, ohjelmoinnin, tekoälyn ja IoT:n soveltavalle koulutus- ja tuotekehitystoiminnalle. Robotiikkakampus on kansainvälisesti ja verkostomaisesti toimiva kehitys-, tutkimus- ja oppimiskeskus. Alueelle syntynyt osaaminen ja robotiikan yritysautomo tukee yritystoimintaa ja luo työpaikkoja Riihimäelle.	Asemanseudulle on rakentunut Uusi Riihimäki, metropolialueen nuoria aikuisia houkuttelevaa asumista, joka on saanut Riihimäen asukasluvun nousuun. Alueella on myös monipuolista julkista ja yksityistä palvelutarjontaa, joka vastaa tulevaisuuden asukkaiden vaatimuksia. Riihimäen kaupungin palvelutarjonta vastaa asukkaiden tarpeita ja houkuttelee uusia asukkaita.	Riihimäki palvelee ripeästi, joustavasti ja asiakaslähtöisesti. Organisaation osaaminen, sähköisten työkalujen kehittäminen ja käyttöönotto sekä toiminnan muutos mahdollistavat resurssien tehokkaamman käytön ja työväkään hallinnan. Näiden toimien avulla parannetaan henkilöstön työhyvinvointia ja sitä kautta organisaation kannattavuutta ja kilpailukykyä!	
Vastuutoimialue	Sosiaali- ja terveys toimiala, Hallinto- ja konsernipalvelut	Robotiikkakampus	Elinvoima	Tekninen palvelukeskus, Hallinto- ja konsernipalvelut	
Asiakasnäkökulma					
Miten kärkihankkeet edistävät asukas/yritys tyytyväisyyttä?	Tavoitetila 2030	Riihimäkeläiset ovat ylpeitä kotikaupungistaan ja tyytyväisiä palveluihin. Kuntalaiskyselyn vastausten tulos (asteikolla 1-5) on vähintään 4.	2030: Lukiassa on robotiikkaopetuksen erityistehtävä. Opetuksellinen jatkumo toteutuu toisen asteen, korkea-asteen ja elinkeinoelämän kanssa yhteistyössä. Robotiikka tarjoaa työpaikkoja eri alojen osaajille, jolloin opiskelu ja työssäkäynti kotikaupungissa mahdollistuu.	Väestömäärä "30:30" eli vuonna 2030 väestömäärä on 30000	Asiointi on sujuvaa ja helppoa sisäisesti ja suhteessa asiakkaisiin. Asiointipalvelut ovat sähköisiä ja tiedon liikkumisessa on hyödynnetty automaatioita, jotta päätösprosessit nopeutuvat.
Mittareita: asukastytytyväisyys, väestönkehitys, toteutuneet hankkeet, uusien asuntojen määrä, toteutuvien kem määrä, läpivirtausaika	Tavoite 2021 ja mittari	1.1 Asukastytytyväisyys on noussut tasosta 3,2 tasolle 3,4 (asukaskokemus)	2.1.1 Riihimäen robotiikkapainotteiselle lukiolle haetaan ja ja saadaan robotiikkaopetuksen erityistehtävä vuodesta 2022 alkaen.	3.1 Väestömäärän kasvu 0,2 % koko kaupungissa vuonna 2021	4.1 On otettu käyttöön 5 uutta sähköistä palvelua. Kukin toimialue ottaa vähintään yhden uuden järjestelmän käyttöön.
	Toteuma				

TTS 2021	#Riiconnecting - tulevaisuus syntyy kohtaamisista				
Kärkihankkeet 2021-2023	#RakasRiksu	#RoboRiksu	#UusiRiksu	#RipeaRiksu	
	hyvinvointi ja hyvä elämä, yhteisöllisyys, osallisuus	Robotiikkaopetus, alueen elinvoima, tulevaisuuden taidot	asemanseutu, elinympäristö, elinvoima, Suomen kasvukäytävä	Lean: toimintatapojen virtaviivaistaminen ja modernisointi, digitalisaatio	
Prosessinäkökulma <i>Mitkä sisäiset prosessit varmistavat kärkihankkeen onnistumisen ja edistämisen?</i>	<i>Tavoitteita 2030</i> Kaupunkilaisten osallisuus ja yhteisöllisyys lisääntyy. Toiminnan kehittämiseen ja arviointiin osallistuneiden kaupunkilaisten määrä kasvaa vuosittain.	2030: Riihimäki on Suomen johtava robotiikan opetuksen kehittäjä ja toteuttaja. Tästä viestitään aktiivisesti.	Keskustan yleissuunnitelman mukaiset hankkeet ovat merkittävässä määrin toteutuneet. Maanhankinnassa on edetty yleiskaavan mukaan strategisesti tärkeillä alueilla.	On luotu kokonaisymmärrys toiminnan ja järjestelmien välisistä suhteista ja saatu tätä kautta priorisoitua toimenpiteet ja tarvittavat resurssit.	
Mittareita: palvelun nopeus, palvelun laatu, hankkeen kehityksen eteneminen, kustannukset	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> 1.2. Asukaskyselyyn vastaa vähintään 700 asukasta (vuonna 2019 vastaajia oli 475).	2.2.1. Robo oppii -hankkeessa tehdyt kolmen oppilaitoksen yhteiset robotiikan perusteet -opinnot käynnistytvät ja niihin osallistuu vähintään 60 opiskelijaa. 2.2.2 Robotiikkakampanuksen verkkosivut on päivitetty.	3.2 Rakentaminen tai esirakentaminen on alkanut asemanseudun yleissuunnitelman alueella. Yleissuunnitelman mukainen asemakaavoitus asemanseudun alueella on käynnistynyt. Päätös Asemanseudun monitoimitaloon sijoitettavista toiminnoista on tehty, neuvotteluissa maa-alueiden osalta voidaan edetä Senaatin Asema-alueet Oy:n kanssa ja Monitoimitalon asemakaavan muutoksen laadinta voidaan aloittaa.	4.2 Digitalisaatio-ohjelman valmiusaste 100 %.	
	<i>Toteuma</i>				
Henkilöstönäkökulma <i>Miten varmistetaan, että kaupungilla on hyvä työnantajamaine sekä osaava, oikein mitoitettu ja kohdennettu sekä tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö?</i>	<i>Tavoitteita 2030</i> Kaupungin henkilöstö on sitoutunutta työhönsä ja sen kehittämiseen. Johtamiskäytännöt ovat yhdenmukaisia. Esimiestyössä lähtökohana on sujuva yhteistoiminta, henkilöstön osallistaminen ja keskusteleva työkuultuuri. Henkilöstötyytyväisyyttä mitataan vuosittain toteutettavilla henkilöstökyselyillä. Henkilöstökyselyn tulostavoite on 4 (asteikolla 1-5).	2030: Riihimäellä opiskellaan ja opetetaan robotiikkaa varhaiskasvatuksesta korkeasteelle. Omaa henkilöstöä on täydennyskoulutettu.	Riihimäen kaupungin työnantajamaine on houkutteleva. Työn ja arjen yhteensovittaminen on joustavaa. Kaupungin työskentelytilat, toimintatavat ja johtaminen tukevat tuloksellista työntekoa.	Riihimäen kaupunki on mukana työelämän muutoksessa, jossa rutinasioita on automatisoitu digitalisaatiolla hyödyntäen. Henkilöstö on aktiivinen muutoksessa ja automatisoinnin avulla vapautuneita resursseja on hyödynnetty työnsä tarkistamalla. Henkilöstön osaamista on tuettu koulutuksilla ja varmistettu toimivat sekä ajanmukaiset järjestelmäratkaisut.	
Mittareita: henkilöstötyytyväisyys, etätyöopimusten määrä, sairauspoissaolojen määrä, koulutustasoindeksi, koulutuspäivien määrä, aloitteiden ja ideoiden määrä	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> 1.3 Henkilöstökyselyssä johtamisen onnistumiseen liittyvät arviot, tulos > 4 (1-5).	2.3.1 Yleissivistävän opetuksen (esi-, perus- ja lukio)opettajista vähintään viisikymmentä opettaa robotiikkaa (228 opettajasta). 2.3.2 Varhaiskasvatuksen henkilöstöstä vähintään 20 on osallistunut varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaiseen robotiikan täydennyskoulutukseen.	3.3 Suosittelemme: henkilöstökyselyssä ja lähtöpalautekyselyssä kaupungin suosittelemista työpaikaksi tuttavilleen tulos on > 4 (1-5).	4.3. Henkilöstön koulutuksen ja digitalisointiprojektien avulla on parannettu prosessien ja palveluiden kehittämisen osaamista. DigiJoko-koulutusohjelma on toteutettu	
	<i>Toteuma</i>				

TTS 2021	#Riiconnecting - tulevaisuus syntyy kohtaamisista				
Kärkihankkeet 2021-2023		#RakasRiksu	#RoboRiksu	#UusiRiksu	#RipeaRiksu
		hyvinvointi ja hyvä elämä, yhteisöllisyys, osallisuus	Robotiikkaopetus, alueen elinvoima, tulevaisuuden taidot	asemanseutu, elinympäristö, elinvoima, Suomen kasvukäytävä	Lean: toimintatapojen virtaviivaistaminen ja modernisointi, digitalisaatio
Resurssivisausnäkökulma Mikä edistää resurssien (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet ja palvelut, tilat, aika ja osaaminen) viisasta ja hukkaamatonta, hyvinvointia sekä kestävästä kehitystä edistävää käyttöä?	Tavoitteita 2030	Riihimäkeläiset ovat tietoisia valintojensa ympäristövaikutuksista ja pyrkivät omilla toimillaan vähentämään ympäristön kuormitusta.	2030: Robotiikkaa ja IoT:tä hyödynnetään kaupungin palvelutuotannossa ja toimintojen kehittämisessä. Robotiikan ja kiertotalouden yhdistämisen tarjoaa resurssivisaata käytäntöjä, prosesseja ja tuotteita. Riihimäen kouluissa annetaan opetussuunnitelman mukaista kiertotalousopetusta kaikille oppilaille.	Riihimäen asemanseudulla asuminen tukeutuu suurelta osin kevyen liikenteeseen, joukkoliikenteeseen ja yhteiskäyttöisiin liikkumisvälineisiin. Kaupunki osallistuu aktiivisesti Suomen Kasvukäytävää koskevaan kehittämisryhmään saavutettavuuden, liikenneolojen sekä joukkoliikennettä koskevien järjestelmien kehittämiseksi. Riihimäen kiertotalousklusteri on kehittynyt laajaksi ja aktiiviseksi toimijaksi. Kiertotalous on tullut osaksi kaikkea kaupungin toimintaa.	Kaupungin tilojen käyttöaste on korkea ja tiloja käytetään monipuolisesti. Ympäristöä säästävät toimintatavat ovat käytössä kaikessa toiminnassa. Tarpeetonta tiloista on luovuttu. Kaupungin palveluiden käyttämisessä ei ole aikaa, tilaa ja tiedonsaantiin liittyviä rajoituksia sähköisen asiainnin ansiosta.
Mittareita: jätteen määrä, innovaatioiden määrä, yhteiskäyttöisten liikkumisvälineiden määrä, tilojen käyttöaste	Tavoite 2021 ja mittari	1.4 Yhdyskuntajätteen määrä kg / asukas pienenee vuosittain 2%	2.4.1 Riihikodissa toteutetaan vähintään yksi hyvinvointia lisäävä robotiikan kokeilu yhdessä Robo Riksu -hankkeen ja sidosryhmien kanssa. 2.4.2. Toteutetaan vähintään kolme kiertotaloutta tai resurssivisautta edistävää pilottia tai tuotekehitystyötä yhteistyössä yritysten ja/tai palveluntarjoajien kanssa.	3.4 Laaditaan uusiomaa-ainesten ja Riihimäen kaivumaiden hyödyntämisen kehittämisohjelma ja laaditaan periaatteet kiertotalouden soveltamiseksi maarakentamisessa	4.4 Kaupungin tilojen käyttöaste lisääntyy 5%.
	Toteuma				
Talousnäkökulma Mitä taloudellista lisäarvoa saadaan panostamalla tähän kärkihankkeeseen?	Tavoitteita 2030	Houkuttelee työikäistä väestöä ja perheitä muuttamaan Riihimäelle. Väestörakenteen kehitys on huoltosuhteen näkökulmasta positiivinen.	2030: Riihimäki on kansainvälisesti tunnettu robotiikan osaamiskeskittymän. Robotiikkaa opiskelevat nuoret voivat työllistyä omalle alalleen kotikaupungissaan (pitovoima). Riihimäki on alan yrityksille kiinnostava asemapaikka (vetovoima). Robotiikkakoulutuksen osaamista on tuoteistettu soveltuvien osin ulosmyytäviksi tuotteiksi.	Asemanseudun ja keskustan kehittämisellä tavoitellaan uutta houkuttelevaa asuntotarjontaa, joka mahdollistaa asukasliiketoiminnan toteutumisen. Uudella rakennuskannalla saadaan kaupungille kiinteistöverotuloja. Yritysten elinvoimaisuus ja uudet yritykset kasvattavat yhteisöveron määrää.	Lean -johtamisfilosofian ja digitalisaation hyödyntämisellä kaupunkiorganisaation toiminnassa on parannettu asiakastytyväisyyttä ja laatua, pienennetty toiminnan kustannuksia ja edistetty palvelun riipeyttä.
Mittareita: huoltosuhte, muuttotilastot veropohjan kehitys, kustannustehokkuus	Tavoite 2021 ja mittari	1.5 Kaupungin väestöllinenhuoltosuhte kehittyy koko maan huoltosuhdetta paremmin.	2.5.1 Robotiikkaan ja IoT:hen profiloituneiden yritysten toimintaedellytykset paranevat ja määrä kasvaa. Robotiikan yritysuhautomossa toimii 2-4 yritystä. 2.5.2 Robotiikkakoulutustuotteita on tuotannossa vähintään kaksi eri tuotetta/palvelua. 2.5.3. Robotiikkaan liittyviä rahoitushakuja tehdään vähintään 3 kpl.	3.5 Verotulojen kehittämisellä taataan vakaa kuntatalous. Riihimäkeläisten ennakonpidätyskennalaisten tulojen muutos on koko maan keskiarvoa korkeampi.	4.5 Palveluiden kustannukset ovat vertailukuntien keskiarvoa alempia.
	Toteuma				
Digitalisaationäkökulma Miten digitalisaatioon panostamalla edistetään kärkihanketta?	Tavoitteita 2030	Digitalisaatiota kaupungin kaikissa palveluissa hyödyntämällä palvelujen saavutettavuus ja tuottavuus on parantunut. Digitalisaatio on lisäksi mahdollistanut uusia tapoja asukkaiden osallisuudelle.	2030: Digitalisaatiolla tarkoitetaan tietotekniikan ja teknologian tulemistä osaksi arkea. Digia ja roboa ei voi täysin erottaa, sillä niillä on monta yhdistävää osaaletta (esim. tekoäly, ohjelmointi, virtuaalitodellisuudet sekä esineiden internet). Riihimäellä on runsaasti digitalisaation liittyvää soveltavaa osaamista, vaikka varsinaisena kärkenä onkin robotiikka. Digitalisaatiossa tärkeää on mm. tekoälyn etiikka.	Älykäs Riksu -visio on tuonut digitalisaation parhaat käytännöt ohjenuoraksi kaupungin päättäjille. Pilot-hankkeina toteutetut, nopeiden verkko-yhteyksien ja käyttäjäystävällisen teknologian mahdollistamat uudet palvelut tuovat arvoa asemanseudun asukkaille ja syntyvät uutta yritystoimintaa.	Prosessien automaatioilla palveluiden laatu ja nopeus on parantunut. Toiminnonohjausjärjestelmä on vahvistanut kaupungin palvelukokonaisuuden asiakaslähtöisyyttä.
Mittareita:	Tavoite 2021 ja mittari	1.6 Digitalisaation tuotanto- ja laatuhyötyn sekä ymmärrys digitalisaatiosta ovat lisääntyneet. Digitalisoidaan vähintään 6 valittua prosessia/palvelua. Kukin toimialue toteuttaa vähintään yhden.	2.6. Kansalaisopistossa järjestetään robotiikan ja tekoälyn etiikan avoin kurssi kuntalaisille.	3.6 Asemanseudun Älykkäät Ratkaisut -yhteistyöryhmän tuottama Älykäs Riksu -visio tukee kaupungin digitalisaatioprosessin edistämistä ja tähtää asemanseudulle arvoa tuottaviin digitalisaation pilot-hankkeisiin. Visiotyön myötä luodaan aktiivisia yhteistyösuhteita digi-alojen yrityksiin, asiantuntijaorganisaatioihin ja palveluntarjoajiin.	4.6 Palveluprosessien automatisoinnin lisääminen. Osaamiskeskuksen toiminta on vakiintunut ja integroitu tukemaan kaupungin strategian toimeenpanoa. Kuntayhteiset integraatioalusta (TIA) sekä prosessi- ja digitalista (PDA) ovat tuotantokäytössä.
	Toteuma				

Talouden keskeiset mittarit

Kriisikuntakriteerit 2020:

Konsernitilinpäätöksen alijäämä euroa/asukas:

1. vuonna > 500, 2. vuonna > 1000

tai

Konsernitilinpäätöksestä lasketut 4/4 tunnuslukua täyttävät:

1. Vuosikate, prosenttia poistoista: kahtena vuonna < 80 %
2. Tuloveroprosentti: kahtena vuonna vähintään 2,0 %-yksikköä yli keskimääräisen
3. Lainamäärä euroa/asukas*: kahtena vuonna vähintään 50 % yli keskimääräisen
4. Laskennallinen lainanhoitokate: kahtena vuonna < 0,8

Muut talousmittarit (kaupunki + vhl)

kertynyt yli/-alijäämä euroa/asukas

toimintatuotot euroa/asukas

toimintakate euroa/asukas

verotulot

valtionosuudet

verorahoitus euroa/asukas

omavaraisuus

suhteellinen velkaantuneisuus

3 TALOUSSUUNNITELMAN YLEISPERUSTELUT

Alaluvun 3.1 kuvaus yleisestä taloustilanteesta ja kehityksestä sekä julkisen talouden tilasta perustuu valtiovarainministeriön katsaukseen sekä kuntatalousohjelmaan 2021-2024. Molemmat on julkaistu huhtikuussa 2020. Vuoden 2019 lopulla puhjennut koronapandemia on vaikuttanut vuoden 2020 aikana merkittävästi yhteiskuntaamme ja siten sekä valtion että kuntien talouskehitykseen. Alkusyksystä koronapandemian toinen aalto on koronatapausten lukumäärän valossa ilmeinen.

3.1 Yleinen talouskehitys

Koronaviruspandemian taloudellisten vaikutusten arvioidaan olevan n. 6% bruttokansantuotteen alenemiseen vuonna 2020.

Valtiovarainministeriön (VM) vuoden 2020 huhtikuulta olevan katsauksen mukaan ennusteiden mukaan Suomen talouskasvu oli 1% vuonna 2019. Vuoden 2019 lopulla syntynyt ja vuoden 2020 alkupuoliskolla levinnyt koronaviruspandemia aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia Suomen talouteen. Valtiovarainministeriö on arvioinut huhtikuun talouskatsauksen ennusteessaan koronan vaikutuksia. Arvio on tehty sen mukaan, että koronaa koskevat rajoitustoimenpiteet kestävät kolme kuukautta. Arvion perusteella BKT supistuu 5,5%. Kasvun on arvioitu elpävän siten, että vuosina 2021 ja 2022 BKT kasvaisi 1,3%. Mikäli pandemian sulkutoimet pitenevät on yhden kuukauden vaikutus menetettynä tuotantona 2% BKT:sta.

VM:n arvion mukaan työllisyys supistuu 2% vuonna 2020. Työllisyysasteen ennakoidaan alenevan 71%:iin ja työttömyysasteen nousevan kahdeksaan prosenttiin. Julkinen talous heikkenee voimakkaasti vuonna 2020. Suhdanteen nopea heikentyminen supistaa verotuloja merkittävästi sekä kasvattaa työttömyysmenoja. VM:n arvion mukaan kaikki julkisen talouden sektorit ovat alijäämäisiä. Vuonna 2021 julkisen talouden alijäämän ennakoidaan pienenevän talouskasvun elpyessä, mutta julkisen talouden tilan ei ennakoida toipuvan entiselleen. Julkisen talouden on ennakoitu olevan vielä vuonna 2024 selvästi yli 9 mrd. euroa alijäämäinen.

Yleinen taloudellinen tilanne	2019	2020	2021	2022	2023	2023
VM syksy 2020						
Muutos %						
Tuotanto (määrä)	1,1	- 4,5	2,6	1,7	1,6	1,5
Inflaatio	1,0	0,4	1,2	1,4	1,5	1,6
Ansiotasoindeksi	2,1	1,7	2,5	2,0	2,4	2,5
Työttömyysaste %	6,7	8,0	8,1	7,9	7,8	7,8
% BKT:stä						
Veroaste	42,2	41,9	42,7	42,3		
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä -	1,0	- 7,7	- 5,0	- 3,9	- 3,1	- 2,7
Julkinen velka	59,2	70,2	72,8	74,3	75,3	76,0

Vuosien 2021-2024 kuntatalousohjelman mukaan kuntatalouden toimintamenojen ennakoitua hidastuvan 2,4 prosenttiin vuonna 2021, kun koronapandemian hoitoon vaadittavat lisäpanostukset poistuvat. Merkittävänä riskinä kuitenkin nähdään se, että terveydenhuollossa siirtyy hoitojonoja kuluvalta vuodelta vuoden 2021 puolelle. Kuntatalousohjelman arvion mukaan toiminta-menojen kasvu on vuosina 2022 - 2024 keskimäärin 3,1%.

Kuntatalousohjelmassa on arvioitu myös kuntien laskennallista veronkorotuspainetta vuosille 2021-2024. Riihimäen kaupunki kuuluu 20 001-40 000 asukkaan kokoluokan kuntaan. Tarkastelu antaa tietoa kuntien talouden kehityksen suunnasta. Veronkorotuspaine neljälle vuodelle on seuraava:

2021	2022	2023	2024
1,8%	2,2%	2,2%	2,6%

Laskennallinen veronkorotuspaine on keskimäärin 2,2 % seuraavan neljän vuoden aikana. Kuntien tilannekuva kiteytyy tiivistetysti väestörakenteen muutoksen myötä kuntien taloudelliseen kantokykyyn sekä edellytyksiin järjestää lakisääteiset palvelut tulevaisuudessa. Väestön ikääntymisen vaikutukset näkyvät erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelutarpeen kasvuna. Erikoissairaanhoidon kustannusten arvioidaan kasvavan edelleen. Syntyvyyden aleneminen vaikuttaa peruspalvelujen kysyntään erityisesti kasvatus- ja koulutuspalveluiden kohdalla.

Talousarvioprosessin valmistelun edetessä Valtiovarainministeriön syksyn 2020 ennusteet otetaan huomioon sekä valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntatalouteen. VM syksyn talouskatsaus ja Hallituksen budjettiriihen päätösten sekä toimenpiteiden vaikutuksista kuntatalouteen on tuotu esille kuntatalousohjelma julkistuksessa 5.10.2020

Valtiovarainministeriön syksyn 2020 arvio on, että BKT supistuu 4,5% vuonna 2020. Koronakriisin lisäksi pitkään jatkunut tulo- ja menokehityksen rakenteellinen epäsuhta on kuntatalouden keskeinen ongelma. Ikäihmistien määrän kasvu on lisännyt monen vuoden ajan palvelutarvetta ja sote-menoja. Kehityskulun arvioidaan jatkuvan alkavalla vuosikymmenellä. Samanaikainen työikäisen väestön määrän pieneneminen heikentää kuntien veropohjaa.

VM arvion mukaan koronan aiheuttamia talousvaikutuksia kanavoituu kuntatalouteen myös ensi vuonna. Kii-reettömän hoidon toimenpiteiden siirtäminen tai peruminen koronatartuntojen uhan ja varautumisen edellyttämän terveydenhuollon resurssien riittävyyden vuoksi, aiheuttaa vaikutuksia tuleville vuosille. Vaikka hoitojonojen purkamisen on jo aloitettu, on selvää, että vuoden 2020 sosiaali- ja terveydenhuollon hoitovelkaa siirtyy tuleville vuosille. Tämän lisäksi kuntatalouden tilannetta haastaa talouden hidas toipuminen ja menojen sopeuttamisen vaikeus nykytilanteessa, jonka kesto on vaikea vielä arvioida.

Lähde: VM Taloudellinen katsaus kevät 2020, Kuntatalousohjelma 2021-2024 kevät 2020 ja Kuntatalousohjelma vuodelle 2021 syksy 2020.

3.2 Kuntien talousnäkymät

Kuntien keskimääräinen tilanne heikkeni vuonna 2019 merkittävästi. Heikkenemisen taustalla olivat kuntatalouden toimintamenojen voimakas kasvu, johon oletettavasti vaikuttaa suuri sosiaali- ja terveydenhoitomenojen kasvu sekä toimintatulojen pienoinen väheneminen. Lisäksi investointimenot kasvoivat. Vuonna 2019 kuntien verotulojen kehitys oli poikkeuksellista. Verokertymää pienensivät tulorekisterin käyttöönoton ongelmat sekä muutokset ennakonpidätystavassa. Näistä seikoista johtuen arviolta noin 250 miljoonaa euroa kunnallisveroja siirtyy tilitettäväksi vuonna 2020. Verotulojen ja valtionosuuksien määrä kuitenkin kasvoi hieman vuoteen 2018 verrattuna.

Vuonna 2019 negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä kasvoi edelleen. Vuonna 2019 vuosikate oli negatiivinen 56 kunnassa, kun edellisvuonna tällaisia kuntia oli 43 ja vuonna 2017 vain 4. Kuntatalouden kehitysarvion perusteella vuodesta 2020 muodostuu kuntataloudessa koronapandemian seurauksena selvästi heikompi, kuin syksyn 2019 kuntatalousohjelmassa ennustettiin. Kuntien menoja kasvattavat väestön ikääntymisestä johtuvien sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvun ja hallitusohjelman mukaisten menolisäysten lisäksi pääosin vuoteen 2020 kohdentuvat koronapandemiasta aiheutuvat lisäkustannukset.

Kuntien omat sopeutustoimet ovat jäämässä vuonna 2020 kuntien talousarvioihin sisältyneitä suunnitelmia pienemmiksi. Koronakriisin seurauksena kuntien toimintatulot laskevat myös viime vuodesta. Kuntatalouden toimintakatteen arvioidaan heikentyvän lähes 6 prosenttia edellä mainittujen tekijöiden seurauksena. Tämän lisäksi kuntien verotulot supistuvat voimakkaasti.

Kuntatalouden osalta syksyn 2020 painelaskelmien perusteella negatiivisen vuosikatteen ja alijäämäisten kuntien lukumäärän arvioidaan kasvavan lähivuosina. Vuonna 2020 vuosikatteen arvioidaan olevan negatiivinen vain 13 kunnalla, mutta vuonna 2021 jo 39 kunnalla ja tarkastelukauden lopulla 66 kunnalla. Myös alijäämäisten kuntien lukumäärän arvioidaan kasvavan selvästi.

VM arvioi lisäksi, että vuonna 2021 toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee voimakkaasti kaikissa kuntakokoryhmissä valtion tukitoimien pienentyessä. Vuonna 2022 toiminnan ja investointien rahavirta näyttäisi heikenevän melkein kaikissa kuntakokoryhmissä. Tarkastelukauden loppuvuosina 2023-2024 toiminnan ja investointien rahavirta paranee koko maan tasolla. Kuntakokoryhmien välillä kehitys vaihtelee kuitenkin huomattavasti. Heikoin tilanne olisi tarkastelukauden lopulla 20 000-40 000 asukkaan kunnissa ja alle 2 000 asukkaan kunnissa. Keskisuurten 20 000–40 000 asukkaan kuntien tilannetta selittää ennakoitu korkea investointitaso. Heikenevä toiminnan ja investointien rahavirta näkyy luonnollisesti myös kuntien lainakannoissa. Niiden osalta on arvioitu, että vuosina 2019–2024 kuntien lainakannan asukasta kohden laskettuna arvioidaan kasvavan noin 40 prosenttia. Kuntakokoryhmittäin tarkasteltuna lainamäärän kasvupaineen arvioidaan olevan suurin 20 000–40 000 asukkaan kunnissa, joissa lainamäärän arvioidaan kasvavan noin 80 prosenttia vuosina 2019–2024.

VM:n esittämien arvioiden mukaan merkittävin verokorotuspaine kohdistuu 20 001 – 40 000 asukkaan kuntiin. Tarkastelukauden lopulla veronkorotuspaineen on arvioitu olevan edelleen suurin edellä mainitussa kuntakokoryhmässä. Kuntakokoryhmän sisällä ja yksittäisten kuntien välillä veronkorotuspaine kuitenkin vaihtelee merkittävästi. Riihimäen kaupunki kuuluu 20 001-40 000 asukkaan kokoluokan kuntaan. Tarkastelu antaa tietoa kuntien talouden kehityksen suunnasta. VM:n syksyn talouskatsauksen mukaan veronkorotuspaine neljälle vuodelle on seuraava:

2021	2022	2023	2024
2,7%	3,1%	2,7%	2,8%

Veronkorotuspaine on keskimäärin 2,8% vuodessa, mikä on melko korkea kyseisen kuntakoon ryhmässä. Kuntien toimintamenojen kehitystä koskeva arvio on valtiovarainministeriön syksyn 2020 ennusteen mukaan 4,9 % vuonna 2020 ja jatkovuosina 2021-2024 keskimäärin 2,2%. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin kehitystä koskeva arvio on vuosina 2021-2024 keskimäärin 2,1 %.

Lähde: VM Taloudellinen katsaukset kevät ja syys 2020, Kuntatalousohjelma 2021-2024 kevät 2020 ja Kuntatalousohjelma vuodelle 2021 syys 2020.

3.3 Alue- ja talouskehitys Kanta-Hämeessä ja Riihimäellä

3.3.1 Kanta-Häme

ELY-keskukset ovat yhdessä maakuntien liittojen kanssa muodostaneet toukokuussa 2020 alueellista tilannekuvaa ja kehitysnäkymiä maakuntien nykytilasta ja seuraavien kolmen kuukauden näkymistä. Arvioinnissa painottuu koronapandemian vaikutukset alueiden elinkeinoelämälle ja työllisyydelle.

Koronapandemian vaikutukset heijastuvat eri yrityksiin eri tavoin ja eri aikaviiveellä Kanta-Hämeessä. Pandemian vaikutus on valikoiva. Kärsijöitä ovat olleet mm. joukkoliikenne, ravintolat, parturi/kampaamo/hierojat ja kivijalkaliikkeet, kun taas voittajia ovat olleet nettikauppa, kauppapuutarhat yms. Synkkä mielikuva on näkynyt erityisesti yksinyrittäjien tukihakemuksissa, joissa on kuvattu tilanteen haastavuutta. Tilanne ei kuitenkaan vielä näy kaikilla tuloslaskelmassa. Koronapandemian vaikutukset heijastuvat kuntiin mm. sairaanhoitopiirin kasvaneiden kulujen kautta. Kunnissa ei talouspuskureita ole juuri ollut ja alijäämät tulevat olemaan ongelma. Tilanne voi poikia uusia yt-neuvotteluita kunnissa aiemmin käynnistettyjen ja toteutettujen lisäksi. Maakuntien väliseen muuttoliikkeeseen alkuvuoden tilanne ei ole juuri vaikuttanut.

Toukokuussa kokoaikaisesti lomautettujen osuus työttömistä oli poikkeuksellisen korkea (34 %) ja työttömyyden kasvu on syntynyt ennen kaikkea lomautettujen määrän kasvusta. Työttömyyden seurannan myötä nähdään muuttuvatko alkanee lomautukset työttömyydeksi. Hämeen kauppakamarin toukokuisen kyselyn perusteella n. 55% on ilmoittanut henkilöstön määrän pysyneen ennallaan tai jopa kasvaneen.

Kanta-Hämeen syksyn aluekehityskatsauksen mukaan korona on vaikuttanut ja tulee vaikuttamaan eri yrityksiin eri tavalla ja eri aikaviiveellä. Koronan aiheuttamat vaikutukset palveluvaltaisille aloille olivat voimakkaita ja välittömiä, valmistavalle teollisuudelle vaikutukset alkavat näkyä vasta nyt ja mahdollisesti vasta ensi vuonna erityisesti vientiyritysten näkymät heikkenevät syksyn aikana. Hämeen kauppakamarin syyskuun alun koronakyselyn mukaan jopa 90 prosenttia vastanneista yrityksistä kertoo koronaviruksen vaikuttaneen tai vaikuttavan edelleen yritystoimintaan. Edellä mainitun lisäksi yrityksistä 76 prosenttia arvioi koronavirusepidemian vaikuttaneen liikevaihtoon negatiivisesti ja seuraavan kahden kuukauden aikana vain 32 prosenttia arvioi liikevaihtonsa pysyvän ennallaan tai kasvavan.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö: Alueellinen tilannekuva ja kehitysnäkymät kevät 2020, Kanta-Häme alueelliset kehitysnäkymät syys 2020

3.3.2 Riihimäen seutukunta ja Riihimäki

Riihimäen seutukunnan osalta on tuotu esille keväällä 2020 toukokuussa tehdyn alueellisen tilannekuvan osalta palvelukohtaisia nostoja. Liikuntapalvelut, hieronta ja osteopatiapalveluiden jne. osalta on aiheutunut merkittävää alenemaa myynneissä, laskua on ollut jopa 40-70%. Vuokranantajat ovat tulleet vastaan kuluissa.

Kodin kalustemyynti sekä asennustöiden osalta aiemmin sovittuja kalusteasennuksia uudiskohteisiin ja pieniä remontteja tehtiin pitkälti huhtikuuhun, mutta toukokuussa hiljensi asiakkaiden katoamisen johdosta. Kolmen kuukauden ennuste: epävarmaa.

Kivijalassa toimivilla vaatekaupoilla on ollut supistettuja aukioloaikoja keväällä. Vakioasiakkaat osaavat tulla aukioloajoista huolimatta, soitetaan ja kysytään tilanne. Varovaisuutta liikkeeseen tulossa eli saatetaan tarkastaa, onko muita asiakkaita tilassa. Liikevaihtojen alenemaa on ollut monilla yrittäjillä.

Ravintolat ja osa kahviloista ovat Riihimäen keskustassa olleet keväällä koronan vuoksi suljettuna n. 85%, jo keväällä yrittäjiä on mietityttänyt sen, miten ravintoloita pidetään auki jatkossa ja asiakkaita pääsee käyttämään palveluita. Epävarmuutta tulevasta on.

Kiinteistönvälityksessä on maaliskuussa ollut 40 % myynnin alenema, mutta toukokuussa kysyntä on kasvanut miltei räjähdysmäisesti. Tarjontaa ei ole niin paljon eli tilanne on ihan hyvä.

Kanta-Hämeessä tullaan toteuttamaan tiivis korona-exit hanke, jossa tarjotaan yrityksille apua. Tällä tarkoitetaan muuta kuin suoraa taloudellista tukea yrityksille. Hämeen liitto on päättänyt siirtää kaikki jäljellä olevat EAKR-varansa Hämeen ELY-keskukselle käytettäväksi suoriin yritystukiin koronakriisin vaikutusten helpottamiseksi.

Riihimäen seutukuntien näkymät on syyskuussa toteutetun pk-yritysbarometrin seuraavan 12 kuukauden suhdanearvion mukaan hieman negatiivisempi kuin Hämeenlinnaan seutukunnan yrityksissä ja hieman positiivisempi kuin Forssan seutukunnan yritysten. Hyvinkää-Riihimäki seutukunnan yritysten arvioiden mukaan suhdanne paranee 23%:n mielestä ja heikkenee 35%:n mielestä. Investointien arvio vähenevän 37% yrityksistä. Valtion yksinyrittäjien toimintaan myöntämää koronatukea on Riihimäellä ennen 30.6. maksettu 326 000 euroa ja 30.6. jälkeen 96 000 euroa.

Kaupungin kestävä talouden tasapainon saavuttaminen sekä väestön ikärakenteen muutosten johdosta että koronaviruksen aiheuttamien talousvaikutusten johdosta edellyttää merkittäviä toimenpiteitä. Käytännössä tämä tarkoittaa palveluverkon ja palvelutuotannon rakenteellisia muutoksia, toiminnan tehostamista ja tuottavuuden parantamista väestön ikärakenteen ja väestön palvelutarpeiden muutosta vastaavasti. Valtuustokaudelle asetettuna tavoitteena on ollut vähintään 10,5 miljoonan euron vuosikatetaso.

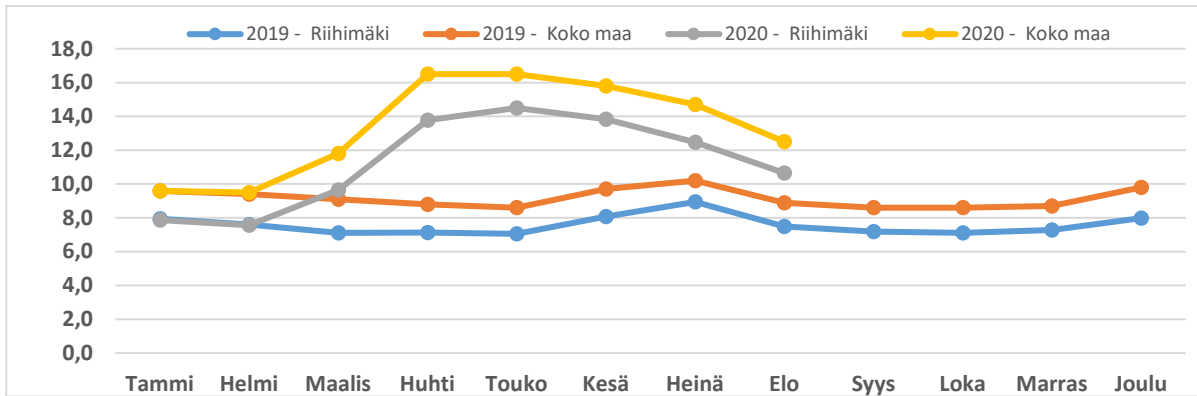
Lähde: VM Taloudellinen katsaus kevät 2020, Työ- ja elinkeinoministeriö: Alueellinen tilannekuva ja kehitysnäkymät kevät 2020, kaupungin talousennuste, Kanta-Häme alueelliset kehitysnäkymät syyskuu 2020

3.3.3 Työllisyyskehitys ja työttömyys

Työllisyyden kasvu oli v. 2019 talouskasvun kanssa saman tahtista, työn tuottavuus ei kohentunut. Työllisten määrä lisääntyi työvoimatutkimuksen mukaan 1,0 % ja työllisyysaste oli 72,6 %. Työllisten määrän ennakoidaan kääntyvän selvään laskuun koronapandemian sulkiessa liiketoimintoja ja maiden välisiä rajoja. Epävarmuuden johdosta ennakointi on vaikeaa. Koko vuoden 2020 työllisyysasteen ennakoidaan laskevan noin 71 prosenttiin.

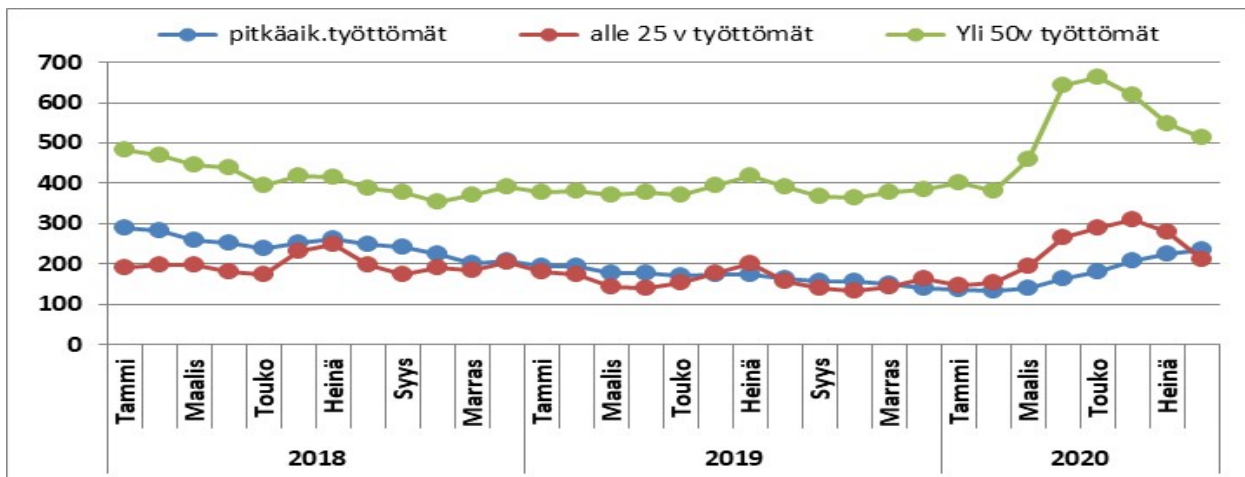
Työttömyys laski v. 2019 edelleen nopeasti. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen sekä työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastojen mukaan työttömyysaste putosi 6,7 prosenttiin. Työttömyysaste oli viimeksi vuonna 2008 alle 7 %. Työttömien määrän lasku on päättymässä. Koko maan työttömyysaste oli kuluvan vuoden elokuussa 12,5 %. Työllisyyden laskun vetämänä työttömien määrän ennakoidaan kasvavan selvästi vuonna 2020. Valtiovarainministeriö ja kuntaliitto ovat esittäneet arvioita, että osa koronan johdosta syntyneestä työttömyydestä jäisi pysyväksi.

Kanta-Hämeen työllisyyskehityksen trendi on ollut nouseva vuodesta 2016 lähtien. Vuoden 2019 lopussa Kanta-Hämeen työllisyysaste oli 74,2 %. Vuoden 2020 aikana työttömyyskehitys on kääntynyt kasvuun koronavirusepidemian johdosta. Vuoden 2020 elokuussa Riihimäellä oli työttömiä 1453, mikä oli 423 työtöntä enemmän kuin vuotta aiemmin. Hämeen Ely keskuksen tilastojen mukaan Riihimäen työttömyysaste oli vuoden 2020 elokuussa 10,7 prosenttia, kun se vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin oli 7,5%. Työttömyyskehitys näyttää kuitenkin olevan aleneva vuoden 2020 huhtikuun tilanteesta elokuun loppuun mennessä. Riihimäen työttömyyskehitys on ollut koko maan työttömyyskehitystä alempi sekä vuonna 2019 että kuluvan vuoden 2020 aikana.

Kuva: Työttömyyskehitys vuosina 2019 ja 2020

Kanta-Hämeen ja Riihimäen työllisyystilanne ovat parantuneet tilastojen mukaan vuosina 2018-2019. Tilastojen mukaan erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden kehitys on ollut aleneva viimeisen kahden vuoden aikana. Alkuvuoden 2020 aikana koronapandemia on heijastunut talouteen ja siten työllisyyteen. Pitkäaikaistyöttömyys kääntyi tämän johdosta pitkän alenemisen jälkeen nousuun. Tämä näkyy erityisesti alle 25-vuotiaiden sekä yli 50-vuotiaiden työttömien määrän kasvuna.

Kuva: Pitkäaikaistyöttömyys, alle 25-vuotiaiden ja yli 50 vuotiaiden työttömyys vuosina 2018-2020

Lähde: Tilastokeskus, Hämeen Ely keskus työllisyystilasto, TEM työllisyyskatsaukset,

3.4 Valtion päätösten vaikutukset

Verotulot

Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö- ja yhteisöverosta. Kunnallisveron osuus verotuloista on ollut keskimäärin noin 84 prosenttia, kiinteistöveron noin 8 prosenttia ja yhteisöveron noin 8 prosenttia. Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2020 yhteensä noin 22,4 mrd. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna verotulot alenisivat noin 3 prosentilla. Verotulojen kasvua selittävät erityisesti ajoitukselliset tekijät, mutta myös tulo- ja työllisyyskehitys. Kehyskauden aikana verotuloihin vaikuttavat vuonna 2020 tapahtuva talouden huomattava notkahdus ja siihen liittyvät elvytystoimet. Vuoden 2020 verotulot jäävät selvästi edellisvuotta alemmalle tasolle, minkä lisäksi veronmaksajille tarjotaan maksujärjestelyyn pääsemistä väliaikaisesti normaalia edullisemmin ehdoin. Tämän arvioidaan siirtävän kuntien verotuloja vuodelta 2020 yhteensä 550 milj. euron verran. Pääosa viivästetyistä veroista arvioidaan kertyvän korkoineen takaisin vuoden 2021 aikana. Maksettujen palkkojen osuus kunnallisveron veropohjasta on keskimäärin noin 66 prosenttia, eläkkeiden noin 30 prosenttia ja muiden tulojen, kuten päivärahatulojen, osuus on noin 5 prosenttia. Tulorakenteessa on kuitenkin suuret erot kuntien välillä. Väestörakenteen ja työllisyyden kehitys vaikuttavat ratkaisevasti yksittäisten kuntien veropohjaan ja siten tulojen muodostumiseen.

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2021 noin 20,5 mrd. euroa, mikä on noin 1,4 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2020. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat hallitusohjelman liittyneet veroperustemuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Yrityksille suunnatun maksujärjestelyhuojennuksen arvioidaan pienentävän kunnallisveron verokertymää 422 milj. euroa vuonna 2020 ja kasvattavan kertymää 442 milj. euroa vuonna 2021. Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus sisältyy teknisenä oletuksena myös vuoden 2024 verotuottoarvioon. Ansiotasoindeksin nousua kompensoiva tarkistus vähentäisi kunnallisveron tuottoa 163 milj. eurolla vuonna 2021, 150 milj. eurolla vuonna 2022, 156 milj. eurolla vuonna 2023 ja 163 milj. eurolla vuonna 2024. Kunnallisveron veropohjan arvioidaan supistuvan hieman vuonna 2020 ja kasvavan vuodesta 2021 alkaen kehyskaudella keskimäärin 2,0 prosenttia vuodessa. Ansiotulojen kasvun arvioidaan jäävän hyvin pieneksi vuonna 2020. Palkkatulot supistuvat vuonna 2020 ja työttömyysetuudet kasvavat. Eläketulot kasvavat kehyskaudella palkkatuloja nopeammin eläkeläisten lukumäärän kasvun ja eläkejärjestelmän kypsyminen myötä

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan noin 2,0 mrd. euroa vuonna 2021, mikä on noin 560 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2020. Keväällä 2020 voimaan tulleen maksujärjestelyhuojennuksen arvioidaan pienentävän kuntien yhteisöverokertymää 45 milj. euroa vuonna 2020 ja kasvattavan kertymää saman verran vuonna 2021. Valtionosuusjärjestelmän kautta toteutettavasta kompensatiosta johtuen tällä muutoksella ei ole vaikutusta kuntien yhteisöveron tuottoon. Yhteisöveron tuoton ennustamisen lähtökohtana on viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukainen yhteisövero, jota muutetaan arvioidun tuloskehityksen mukaisesti. Toimintaylijäämän arvioidaan laskevan 13,5 prosenttia vuonna 2020 ja kasvavan keskimäärin 3,5 prosenttia vuosina 2021–2024. Yhteisöveron tuotto on herkkä suhdannekehitykselle. Muutokset talouskasvussa ja yritysten tuloksissa voivat aiheuttaa merkittäviä muutoksia kertymään.

Kiinteistöveron tuotto on noin 2 mrd. euroa vuonna 2021. Maksujärjestelyhuojennuksen arvioidaan pienentävän kiinteistöveron verokertymää vuonna 2020 ja kasvattavan kertymää vastaavasti 80 milj. eurolla vuonna 2021. Hallitusohjelman mukainen kiinteistöveron kehittämishanke on edelleen käynnissä ja etenee siten, että arvostusmenetelmät uudistetaan sekä maapohjien että rakennusten osalta. Hallitusohjelman mukainen kiinteistöverouudistus tulee voimaan vasta vuoden 2023 verotuksessa. Uudistus siirtyy vuodelle, koska linjauksia varten tarvitaan lisää tietopohjaa ja analyysiä vaikutuksista. Samalla taataan riittävästi aikaa uudistuksen vaatimiin tietojärjestelmämuutoksiin. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa ensi vuonna. Osittaisuudistuksella luonnonsuojelualueet vapautetaan kiinteistöverosta ensi vuonna ja samalla alennetaan merituulivoimaloiden kiinteistöverotusta.

Valtion talousarvion tuloiksi vuodelle 2021 arvioidaan 54,6 miljardia euroa, josta 46,5 miljardia euroa on verotuloja. Tuloarvio perustuu kesäkuun ennusteeseen. Verotulokertymän arvioidaan kasvavan noin 14 prosenttia vuodelle 2020 budjetoituun verrattuna. Verotulojen kehitykseen vaikuttavat ensi vuonna tavanomaista enemmän veronmaksuun liittyvät kertaluonteiset ajoitustekijät. Verotulojen kasvua vauhdittaa muun muassa verojen huojennettu maksujärjestely, jonka myötä verotuloja siirtyy kuluvalta vuodelta ensi vuoteen.

Lämmityspolttoaineista saatavia verotuottoja lisätään 100 miljoonalla eurolla 2021 alentamalla yhdistetyn sähkön ja lämmöntuotannon verotukea ja korottamalla lämmityspolttoaineiden veroja. Osana yritystukien karsimista parafiinisen dieselin verotuen pienennys aloitetaan vuonna 2021, joka kasvattaa verotuloa 23 miljoonaa euroa. Veropohjien tiivistämistä jatketaan pienentämällä asuntoluottojen korkojen verovähennysoikeutta. Ansiotulojen verotukseen tehdään indeksitarkistus, jotta verotus ei kiristyisi yleisen hinta- tai ansiotason nousun myötä. Ehdotukseen sisältyy arvonlisäverovelvollisuuden alarajan korottaminen 15 000 euroon vuoden 2021 alusta lukien, minkä arvioidaan pienentävän verotuottoa vuositasolla noin 20 miljoonaa euroa.

Valtiovarainministeriön ehdotuksessa uudistetaan liikenteen työsuhte-etuja kestävästä kehitystä suosivaksi. Sähköautojen verotusarvoja alennettaisiin maltillisesti ja sähköautojen latausetu vapautettaisiin verosta määraikaisesti. Verotusarvoja alennettaisiin maltillisesti. Työsuhdematkalippu olisi jatkossa verovapaata 3 400 euroon asti. Työsuhdepolkupyöräetu säädettäisiin verovapaaksi enintään 750 euroon vuodessa ja käytetty etu vähentäisi työsuhdematkalipun verovapaata enimmäismäärää. Joukkoliikenteen osuus työsuhte-etuna tarjottavasta liikkumispalvelupaketista rinnastettaisiin verovapaaseen työsuhdematkalippuun.

Valtionosuudet 2021

Kunnan valtionosuus koostuu kahdesta osasta, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (VM) ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta (OKM). Lisäksi samassa yhteydessä valtionosuuksien kanssa maksetaan kunnille ja muille opetuksen järjestäjille kotikuntakorvauksia. Vuonna 2020 aiemmin valtionosuusjärjestelmän kautta kunnille maksetut verotulomenetysten kompensatiot erotettiin peruspalvelujen valtionosuudesta (mom. 28.90.30) järjestelmästä omalle momentilleen 28.90.35, Uudistuksella yksinkertaistettiin järjestelmään ja lisättiin sen läpinäkyvyyttä. Verotulomenetysten kompensatiot maksetaan kuitenkin kunnille edelleen osana valtionosuuksia, mutta verotulomenetysten kompensatiot pitää kuitenkin eritellä kunnan tilinpäätöksessä.

Kuntaliitto on julkaissut ennakkolliset laskelmat kuntien valtionosuuksista 5.11.2020. Kuntaliiton ennakkollisissa valtionosuuslaskelmissa (5.11.2020) on tehty arvio vain peruspalvelujen valtionosuudesta (VM). OKM:n valtionosuus on ennakkolaskelmassa vuoden 2021 rahoituksen vuoden 2020 (5.8.2020) tasoisena.

Ennakkolaskelman mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti nousee 0,12 prosenttiyksikköä ja on 25,63 % vuonna 2021 (25,51 % vuonna 2020 elokuusta 2020 alkaen). Valtionosuusprosentin nousu johtuu kunnille lailla säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden lisääntymisestä vuonna 2021. Tehtävien lisäyksestä aiheutuva kustannusten kasvu rahoitetaan hallitusohjelman mukaisesti täysimääräisesti (100 % valtionosuus), mikä osittain toteutetaan valtionosuusprosenttia korottamalla.

Kuntaliiton kesäkuun 2020 (26.6.2020) ennakkolaskelman mukaan kuntien valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset vähenevät 370 miljoonaa euroa (-3,6 %; -67 €/asukas) vuodesta 2020 vuoteen 2021.

Kunnille myönnetään valtionosuutta 7 570 miljoonaa euroa ja verotulomenetysten korvauksia 2 325 miljoonaa euroa vuonna 2021. Vuodesta 2020 alkaen kunnille maksettavat verotulomenetysten korvaukset on erotettu peruspalvelujen valtionosuudesta. Kirjanpidossa korvaukset kuitenkin kirjataan valtionosuuksiin ja eritellään tilinpäätöksen liitetiedoissa. Täten kirjanpidon mukainen valtionosuus on yhteensä 9 895 milj. euroa vuonna 2021 (10 264 milj. € vuonna 2020).

Vuosien 2020 ja 2021 valtionosuusmaksatukseen vaikuttavat sekä vuoden 2020 toisessa lisätalousarviossa (9.4.2020) päätetty että 5. lisätalousarviossa (3.9.2020) tarkistettu koronavirusepidemiaan liittyvä veronmaksulykkäysten aiheuttamien verotulomenetysten tilapäinen korvaus. Tilapäinen korvaus lisää valtionosuutta 118 milj. € vuonna 2020 ja vähentää valtionosuutta 123 milj. € vuonna 2021. Ilman verotulomenetysten korvausten huomioon ottamista Kuntaliiton ennakkolaskelman mukaan "oikeat" valtionosuudet vähenevät 306 miljoonaa euroa vuodesta 2020 vuoteen 2021.

Valtionosuuden muutokseen vuodesta 2020 vuoteen 2021 vaikuttavat muun muassa seuraavat:

- kustannustason muutoksesta johtuva indeksikorotus. Vuoden 2021 kustannustason muutos (+2,3 %) lisää valtionosuutta 166 milj. euroa.
- Automaattinen määräytymistekijöiden muutos lisää valtionosuutta 29 milj. euroa.
- Lakiin perustuva valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus (perustuen vuoden 2018 toteutuneisiin kustannuksiin) vähentää valtionosuutta -13,7 milj. euroa vuonna 2021.
- Tehtävien ja velvoitteiden muutokset lisäävät valtionosuutta 67 milj. euroa.

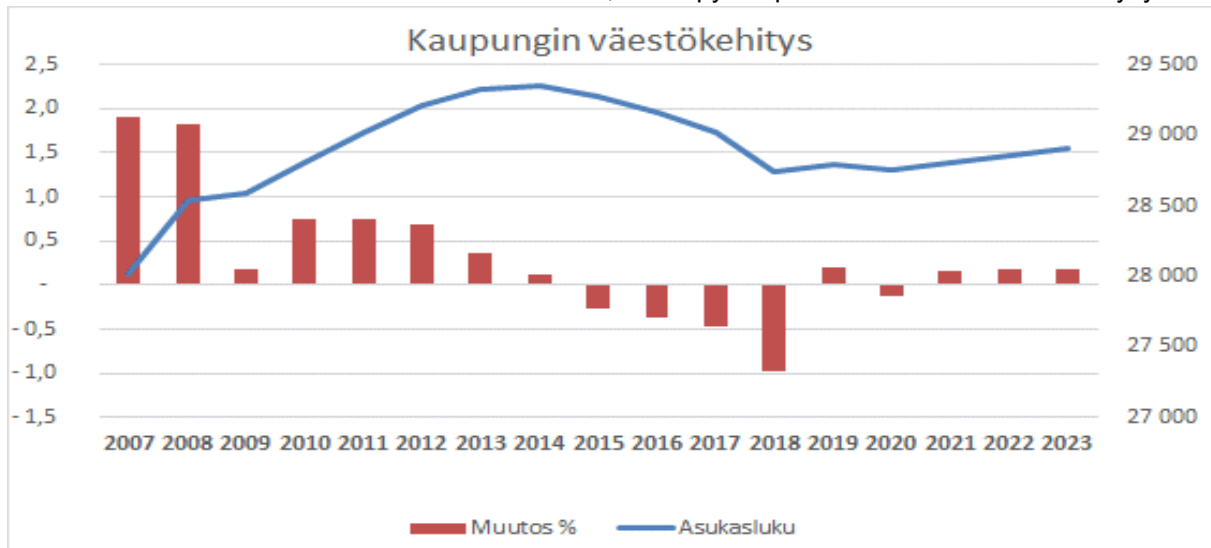
Valtion kuntatalouden tukipaketit lisätalousarvioissa koronaepidemiasta selviytymiseen vuonna 2020 on myönnetty valtionosuuksien kautta. Valtionosuuksien yhteissumma on Riihimäen kaupungin osalta valtion 4. ja 7. lisätalousarvioiden päätösten perusteella 7 273 254 euroa vuonna 2020.

Lopulliset päätökset kuntien valtionosuuksista vuodelle 2021 tehdään joulukuun 2020 lopussa.

3.5 Väestökehitys ja -tavoitteet

Riihimäen väkiluvun kehitys oli negatiivinen vuosina 2015-2018. Asukasmäärä väheni 600 henkilöä kyseisenä ajanjaksona. Vuonna 2019 väkiluku kääntyi hienoisesti positiivisen puolelle 57 asukkaalla edellisvuodesta. Riihimäen väkiluku oli vuoden 2019 lopussa 28 793. Vuoden 2020 alun maltillisesti positiivisen kehityksen jälkeen väestö on vähentynyt 31.12.2019 tilanteesta 37 henkilöä elokuun loppuun mennessä, muutos on -0,1%. Syntyvyys on alentunut merkittävästi vuodesta 2014 lähtien. Vuonna 2014 Riihimäellä syntyi 295 lasta, kun vuonna 2019 lapsia syntyi enää 202.

Tilastokeskuksen viimeisimmän vuoden 2019 syyskuulta olevan väestöennusteen mukaan kaupungin väkiluku vähenee vuoden 2030 loppuun mennessä. Erityisesti lasten määrä vähenee merkittävästi. Riihimäen kaupunginvaltuusto on asettanut jo vuonna 2016 väestöä koskevaksi kasvutavoitteeksi 0,7% vuodessa. Viime vuosien väestökehityksen valossa tuo tavoite ei ole toteutunut. Realistisempi tavoite olisi todennäköisesti kahden viimeisen vuoden toteuman mukainen kasvutavoite 0,2% tai pyrkiä pitämään väestö vähintään nykytasolla.

Kuva: Riihimäen väestökehitys 2007 - 2023

Väestörakenteessa muutos näkyy erityisesti siten, että yli 65-vuotiaiden suhteellinen osuus kasvaa ja alle 65 vuotiaiden suhteellinen osuus vähenee. Väestörakenteen muutos painottuu seuraavan kymmenen vuoden aikana yli 75-vuotiaiden määrälliseen kasvuun ja alle 15 vuotiaiden määrä vähenee. Taulukossa on kuvattu väestön suhteellisten osuuksien muuttumista, jossa keskeistä on alle ja yli 65 vuotiaiden osuuksien havaittava muutos.

Taulukko: Väestö alle ja yli 65 vuotiaiden suhteellinen muutos vuosina 2015-2030

	2015	2016	2017	2018	2019	8/2020	2025	2030
Alle 15-vuotiaiden osuus, %	16,8	16,7	16,5	16,2	15,9	15,5 %	13,4 %	11,8 %
15-64-vuotiaiden osuus, %	63,7	63,2	62,7	62,3	61,9	61,9 %	60,8 %	59,7 %
65 vuotta täyttäneiden osuus, %	19,5	20,1	20,8	21,5	22,2	22,6 %	25,8 %	28,5 %

Väestön ikärakenne muuttuu tilastokeskuksen ennusteiden mukaan merkittävästi 5-10 vuoden aikajänteellä. Väestö ikääntyy vääjäämättä.

Kaupungin strategisena #UusiRiksu kärkihankkeen mukaisena tavoitteena on 30 000 asukkaan Riihimäki vuoden 2030 lopussa. Käytännössä tämän tavoitteen saavuttaminen tarkoittaisi, että väestö olisi kasvanut 4,2 prosenttia vuoden 2019 lopun tilanteesta vuoden 2030 loppuun mennessä.

Lähde: Tilastokeskus väestötoteumat ja -ennusteet,

3.6 Riihimäen vuoden 2021 talousarvion laadinnan lähtökohdat

Kaupungin vuoden 2020 käyttötalouden toteutuma on heikkenemässä vuoden 2019 tilinpäätöksen tasosta. Käyttötalouden menot ovat vuoden 2020 tammi-syyskuun ennusteen mukaan kasvamassa 2,5% eli 4,8 milj. euroa vuoden 2019 tilinpäätöksestä. Tulot kasvavat ennusteen mukaan 0,4 milj. euroa, joka on 1,2 %. Vuoden 2020 ennusteen mukaan toimintakate on heikkenemässä 4,3 miljoonaa euroa, muutos on 2,9% vuoden 2019 tilinpäätöksen tasosta.

Verotuloja on ennakoitu kertyvän 124,9 milj. euroa. Arvio perustuu kuluvaan vuoden viimeisimpään Kuntaliiton laatimaan veroennusteeseen. Verotulot ovat ylittämässä 0,3 milj. euroa talousarvion. Valtionosuuksien toteuma arvio on 44,7 milj. euroa. Vuosikate on ennusteen mukaan 15,6 milj. euroa. Tilikauden ennuste on emokaupungin osalta 9,3 milj. euroa ylijäämäinen. Vesihuoltoliikelaitoksen tilikauden ennuste on 2,0 milj. euroa ylijäämäinen. Kaupungin tulosenuste on 11,3 milj. euroa ylijäämäinen. Valtion kuntatalouden kompensatiomekanismit on huomioitu tuloksen arvioinnissa muilta osin paitsi erikoissairaanhoidon osalta.

Kaupungin talouden kestävän tasapainon saavuttaminen tulevan kymmenen seuraavan vuoden aikana sekä väestön ikärakenteen muutosten johdosta että koronaviruksen aiheuttamien talousvaikutusten johdosta edellyttää merkittäviä toimenpiteitä. Käytännössä tämä tarkoittaa palvelutuotannon rakenteellisia muutoksia, toiminnan tehostamista ja tuottavuuden parantamista väestötarpeen muutosta vastaavasti. Valtuustokaudelle asetettuna tavoitteena on ollut 10,5 miljoonan euron vuosikatetaso.

3.6.1 Talousarvioraami 2021

Talousarvioraamia valmisteltaessa tehtiin kolme skenaariota kaupungin toimintamenojen kustannuskehityksen näkökulmasta. Kustannuskehityksen hillitseminen on keskeinen tavoite kaupungin toiminnassa. Skenaariotarkastelu oli perusteltua myös siksi, että vuosi 2020 on ollut varsin poikkeuksellinen koronapandemian aiheuttamien talousvaikutusten vuoksi. Koronasta johtuva epävarmuus vaikuttaa vuoden 2020 lisäksi todennäköisesti myös vuonna 2021. Epävarmuus jatkuu mahdollisesti myös pidemmälle tulevaisuuteen.

Vertailukohtana menokehityksen tarkasteluun on pidetty valtiovarainministeriön (VM) kevään kuntatalousohjelman mukaista menokehityssennustetta tuleville vuosille. VM:n huhtikuussa julkaiseman vuosien 2021-2024 kuntatalousohjelman mukaan toimintamenojen ennakoitiin hidastuvan 2,4 prosenttiin vuonna 2021, kun koronapandemian hoitoon vaadittavat lisäpanostukset poistuvat. Merkittävänä riskinä nähtiin kuitenkin jo keväällä se, että terveydenhuollon hoitojonoja siirtyy kuluvalta vuodelta vuoden 2021 puolelle. Kevään kuntatalousohjelman arvion mukaan toimintamenojen kasvu vuosina 2022 - 2024 on keskimäärin 3,1%

Skenaariot

Kaupunginhallitus käsitteli kokouksessaan 11.5.2020 skenaarioita kustannustason kehityksestä. Skenaarioiden pääpaino oli käyttötalouden toimintamenojen tarkastelussa, koska verorahoitusta koskevat arviot (verotulot ja valtionosuudet), muut rahoitustulot sekä investointien suuruus olivat kaikissa kolmessa skenaariossa samat. Vain käyttötalouden kustannuskehitystä koskevat kasvuoletukset erosivat toisistaan. Tarkastelussa jätettiin toimintatuottojen kehitys tilannekuvan kannalta oleellisen seikan, toimintamenojen hahmottamiseksi syrjään. Toimintatuottojen oletus oli 0,5 % vuosittainen kasvu ilman omaisuuden myyntituottojen vaikutusta.

Skenaario 1

Tässä skenaariossa toimintamenojen muutos on 5,6% vuonna 2021, toimintakatemuutos on 6,8%. Toimintamenojen kustannuskehitys vuodesta 2022 eteenpäin on laskettu 3,1 % vuosimuutoksella VM:n kuntatalouden menokehityksestä olevan arvion mukaisesti.

Skenaario 2

Tässä skenaariossa toimintamenojen kustannuskehitys on arvioitu vuodesta 2021 eteenpäin 2,5 % vuosimuutoksen mukaisesti. Toimintakatemuutos on 2,9% vuonna 2021.

Skenaario 3

Tässä skenaariossa toimintamenojen kustannuskehityksen on arvioitu olevan 2,4% vuonna 2021 ja vuodesta 2022 eteenpäin 3,1 % vuosimuutoksen mukaisesti. Toimintakatemuutos on 2,7%.

Raami

Kaupunginhallituksen 22.5.2020 käsittelemä raami vuodelle 2021 oli toimintamenojen kasvun osalta 5,5 % ja toimintatuottojen osalta 0,5%. Toimintakatteen muutos oli 6,7% vuoden 2020 alkuperäiseen talousarvioon nähden. Taloussuunnitelmakauden jatkovuosien kustannustason nousu olisi vuoden 2021 kustannustason nousun perusteella pitänyt olla korkeintaan yhden prosentin luokkaa. Tämä oli melko epärealistinen tilanne, kun asiaa peilataan valtiovarainministeriön laatiman kuntatalousohjelman mukaisiin ennusteisiin 3,1% kustannustason muutoksista vuosina 2022-2024.

Kestävän talouden näkökulmasta kaupunginhallituksen päätöksessä lähdettiin siitä, että seuraavan viiden vuoden aikana kustannuskehityksen vuosimuutoksen tavoitetaso on keskimäärin 2% seuraavan viiden vuoden aikana. Tästä syystä raamia tarkennettiin virkamiesvalmistelussa siten, että korkeintaan 4% kustannustason nousu on menojen osalta koko kaupungin tasolla kestävän talouden näkökulmasta perusteltua vuonna 2021. Talousarvion laatimiseen liittyvää haastetta kuvaa hyvin myös se, että maan hallitus päätti lokakuun alussa vuoden 2020 seitsemännestä lisätalousarvioesityksestä.

Kh- toimiala	TP 2019	Ta 2020	Ta 2020 + muutos	Enn 2020	Kh-raami TA 2021	Muutos % TA +m 2020	Toimialan esitys TA 2021	Ero raamiin €
tulot	33 130 215	31 783 400	32 293 900	32 448 500	32 405 000	0,3	31 457 655	-947 345
menot	-91 560 834	-92 389 900	-93 339 900	-92 865 500	-94 755 800	1,5	-99 188 511	-4 432 711
netto	-58 430 619	-60 606 500	-61 046 000	-60 417 000	-62 350 800	2,1	-67 730 856	-5 380 056
Sote - toimiala	TP 2019	Ta 2020	Ta 2020 + muutos	Enn 2020	Kh-raami TA 2021		Toimialan esitys TA 2021	Ero raamiin €
tulot	7 795 026	6 936 500	7 856 500	8 971 000	7 300 000	-7,1	8 499 700	1 199 700
menot	-100 638 136	-100 081 200	-102 701 200	-104 170 800	-106 249 400	3,5	-107 449 100	-1 199 700
netto	-92 843 110	-93 144 700	-94 844 700	-95 199 800	-98 949 400	4,3	-98 949 400	0
Kaupunki yhteensä	TP 2019	Ta 2020	Ta 2020 + muutos	Enn 2020	Kh-raami TA 2021		Toimialan esitys TA 2021	Ero raamiin €
tulot	40 925 241	38 719 900	40 150 400	41 419 500	39 705 000	-1,1	39 957 355	252 355
menot	-192 198 970	-192 471 100	-196 041 100	-197 036 300	-201 005 200	2,5	-206 637 611	-5 632 411
netto	-151 273 729	-153 751 200	-155 890 700	-155 616 800	-161 300 200	3,5	-166 680 256	-5 380 056

3.6.2 Talousarvioesitys ja taloussuunnitelma

Riihimäen kaupungin talousarvion 2021 ja taloussuunnitelman vuosien 2022-2023 haasteena ovat riittävät toimenpiteet kestävän talouskehityksen takaamiseksi tulevan kymmenen vuoden kehityksen näkökulmasta. Oman haasteensa vuoden 2021 talousarvion laatimiseen on luonut koronapandemiasta aiheutuvat toiminta- ja talousvaikutukset. Kaupungin talousarvioraamitarkastelu oli toukokuussa tehty siten, että toimintamenojen kasvu oli 5,5% ja toimintakatteen muutos 4,8%, jossa on tiedostettu koronavaiikutusten tuoma epävarmuus ja erityisesti sen talousvaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin.

Vuoden 2021 talousarvion toimintamenot ovat talousarvioesityksessä 202,0 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 ennusteeseen verrattuna toimintamenot kasvavat 5,0 milj. euroa. Talousarvion toimintakate heikkenee 4,0 % vuoden 2020 ennusteesta. Toimintatulot ovat 39,9 milj. euroa, vuoden 2020 ennusteeseen verrattuna toimintatulot laskevat 3,6 %. Omaisuuden myyntitulot ovat huomattavasti aiempia vuosia pienemmät vuonna 2021. Toimintatulot ilman omaisuuden myyntituloja ovat 38,9 milj. euroa ja omaisuuden myyntituloiksi on arvioitu 0,9 milj. euroa. Toimialojen ja toimialueiden käyttötalouden toimenpiteet eivät olleet riittäviä kaupungin talouden

kustannustason hillitsemiseksi ja kestävän talouden tasapainon saavuttamiseksi. Tästä syystä talousarvioesitykseen on tehty toimialojen talousarvioesityksestä toimintamenojen vähennyksiä 6,7 miljoonaa euroa ja toimintatulojen vähennyksiä alle 100 tuhatta euroa. Toimintakatetasolla vaikutus on 6,7 miljoonaa euroa. Talousarvioesitys on koottu seuraavaan taulukkoon.

Toimialan									
Kh-toimiala	TP 2019	Ta 2020	Ta 2020 + muutos	Enn 2020	Kh-raami TA 2021	esitys TA 2021	TA 2021	KH raami € - TA 2021	Ero % kh raami
tulot	33 130 215	31 783 400	32 293 900	32 448 600	32 405 000	31 457 655	31 412 100	-992 900	-3,1
menot	-91 560 834	-92 389 900	-93 339 900	-92 865 500	-94 755 800	-99 188 511	-94 836 800	-81 000	0,1
netto	-58 430 619	-60 606 500	-61 046 000	-60 416 900	-62 350 800	-67 730 856	-63 424 700	-1 073 900	1,7
Toimialan									
Sote - toimiala	TP 2019	Ta 2020	Ta 2020 + muutos	Enn 2020	Kh-raami TA 2021	esitys TA 2021	TA 2021	KH raami € - TA 2021	Ero % kh raami
tulot	7 795 026	6 936 500	7 856 500	8 971 000	7 300 000	8 499 700	8 499 700	1 199 700	16,4
menot	-100 638 136	-100 081 200	-102 701 200	-104 170 800	-106 249 400	-107 449 100	-107 171 100	-921 700	0,9
netto	-92 843 110	-93 144 700	-94 844 700	-95 199 800	-98 949 400	-98 949 400	-98 671 400	278 000	-0,3
Toimialan									
Kaupunki yhteensä	TP 2019	Ta 2020	Ta 2020 + muutos	Enn 2020	Kh-raami TA 2021	esitys TA 2021	TA 2021	KH raami € - TA 2021	Ero % kh raami
tulot	40 925 241	38 719 900	40 150 400	41 419 600	39 705 000	39 957 355	39 911 800	206 800	0,5
menot	-192 198 970	-192 471 100	-196 041 100	-197 036 300	-201 005 200	-206 637 611	-202 007 900	-1 002 700	0,5
netto	-151 273 729	-153 751 200	-155 890 700	-155 616 700	-161 300 200	-166 680 256	-162 096 100	-795 900	0,5

Kaupunginvaltuusto hyväksyi palveluverkon ohjausryhmän esityksen syyskuun kokouksessaan. Päätös asettaa kaupungin talouden kestävyydelle haastetta sekä palvelujen toimintamenojen, kiinteistöjen ylläpitokustannusten että investointisuunnitelmien eurovaikutusten näkökulmasta. Talousarvioesitykseen ei ole vielä otettu huomioon palveluverkkoratkaisun euromääräisiä vaikutuksia. Nämä konkretisoituvat toimitilaohjelman päivityksessä. Tähän pääsemiseksi joudutaan työstämään sopeutuksia siten, että niitä toteutetaan käyttösuunnitelmavaiheessa.

Vuoden 2020 talousarvion toteumaennustetta sekä talousarvioesitystä on tarkoituksenmukaista verrata valtiovarainministeriön syksyn 2020 kuntatalousohjelmassa arvioituun kuntatalouden menokehitykseen. Valtiovarainministeriön arvio kuntien toimintamenojen kehityksestä on 4,9% vuonna 2020 ja jatkovuosien 2021-2024 osalta toimintamenojen kasvu on keskimäärin 2,2% vuodessa. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksi on vuosina 2021-2024 keskimäärin 2,1%.

Vuoden 2020 ennusteessa kaupunkiemon toimintamenojen arvioidaan kasvavan 4,8 milj. euroa vuoden 2019 tilinpäätöksestä. Toimintamenojen kasvu on 4,7% vuoden 2019 tilinpäätöksestä. Vuoden 2021 toimintamenojen kasvu on 2,5% vuoden 2020 ennusteeseen nähden ja 3,0 % vuoden 2020 muutettuun talousarvioon verrattuna. Toimintamenojen euromääräinen muutos vuoden 2019 tilinpäätöksestä vuoden 2021 talousarvioon on yhteensä 9,8 miljoonaa euroa.

4 HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

Tavoitteena on, että kaupungilla on osaava, oikein mitoitettu ja kohdennettu ja tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö sekä hyvä työnantajamaie.

Kaupungin strategian ja kärkihankkeiden henkilöstönäkökulman mukaisten tavoitteiden läpiviemistä edistetään yhteisillä henkilöstöpoliittisilla linjauksilla, ohjeistuksilla sekä esimiesten ja henkilöstön osaamisen systemaattisella, tulevaisuuden tarpeisiin tähtäävällä kehittämisellä.

Henkilöstösuunnittelu on kiinteä osa toimialoilla ja toimialueilla tehtävää toiminnan suunnittelua, jossa ennakoidaan tulevaisuuden palvelu- ja resurssitarpeita. Täyttölupamenettelyssä toimiala-/toimialuejohtajat myöntävät tarvittavat täyttöluvat täyttävän viranomaisen tekemän selvityksen perusteella. Vapautuvien vakanssien osalta tutkitaan aina myös toimenkuvien ja nimikkeiden muutostarve, jotta ne vastaavat tulevaisuuden tarpeita. Vapautuvista vakansseista osa jätetään vuosittain täyttämättä mm. tehtäviä uudelleen järjestelemällä, toimintoja tehostamalla tai sisäisiä siirtoja käyttämällä.

Kaupungin henkilöstömäärän kehitykseen vaikuttaa kuntalaisten palvelutarpeiden muutokset ja palvelujen tuotantotapa. Tavoitteena on tuottaa palvelut mahdollisimman kustannustehokkaasti, oikea-aikaisesti ja digitaalisia mahdollisuuksia hyödyntäen.

Henkilöstön määrä vuosina 2016 - 2019 on kuvattu seuraavaan taulukkoon. Taulukossa on esitetty henkilöstön määrä, vakituiset ja määräaikaiset kunkin vuoden lopun ajankohdan 31.12 tilanteen mukaisena. Lukuihin sisältyvät myös työllistetyt henkilöt.

2016	2017	2018	2019
1563	1519	1511	1496

Henkilöstökulut

Uudet työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.4.2020–28.2.2022. Sopimukset noudattavat kustannustasoltaan ns. yleistä linjaa eli niiden kustannusvaikutus on 23 kuukauden sopimusjaksolla 3,04 prosenttia. Vuonna 2021 palkkakustannukset nousevat sopimusratkaisun johdosta keskimäärin 2,07 prosenttia vuoteen 2020 verrattuna. Kilpailukyky sopimuksessa sovitut työajan pidennykset poistuvat 31.8.2020 lukien. Lomarahat palautuivat ennalleen jo vuonna 2020.

Henkilöstökulut (milj.euroa)	TP 2019	TA+muutos 2020	TA 2021	Muutos Euroa	Muutos %
Palkat ja palkkiot	50,5	53,0	54,3	1,3	2,4
Henkilöstösivukulut, josta	13,2	14,1	14,7	0,6	4,0
* Eläkekulut	11,2	12,2	12,4	0,2	2,0
* Muut henkilöstösivukulut	2,0	1,9	2,2	0,3	16,8
Yhteensä	63,7	67,1	68,9	1,8	2,7
Muutos-%		5,3	2,7		
Henkilöstömenoja vähentävät sairausvakuutus tus ja muut korvaukset sisältyvät em. lukuihin.	0,9	0,7	0,4		

Riihimäen kaupungin henkilöstömenot ovat 68,9 milj. euroa vuonna 2021. Muutos on 1,8 miljoonaa euroa, jossa kasvua on 2,7 % vuoteen 2020 verrattuna. Palkankorotusten vaikutukset sekä vuodelta 2020 että 2021 ovat yhteensä 1,2 miljoonaa euroa, josta 0,3 milj. euroa kohdistui vuodelle 2020. Lomarahojen palautuksen vaikutus on yhteensä 1,6 milj.euroa, josta 0,8 milj euroa kohdistui vuodelle 2020 sekä 0,8 milj euroa vuodelle 2021. Edellä mainittujen vaikutus on yhteensä 2,8 miljoonaa euroa. Arvioiden mukaan kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksut nousevat ensi vuonna yhteensä keskimäärin noin 0,4 prosenttiyksiköllä maksun perusteena olevasta palkasta. Vaikutus on 0,2 miljoonaa euroa.

TALOUSARVIO 2021

Sosiaalivakuutusmaksut 2019 – 2021	Ta 2019	Ta 2020	Ta 2021
KuEL Palkkaperusteinen maksu	17,05	16,76	17,54
Muut työeläkemaksut	0,70	0,70	0,70
Opettajien eläkemaksu (VaEL)	16,49	16,26	16,38
Sairausvakuutusmaksu	0,75	1,35	1,53
Työttömyysvakuutusmaksu	2,60	1,70	1,90
Työtapaturmavakuutusmaksu	0,60	0,60	0,60
KuEL-perusteiset maksut yhteensä	21,70	21,11	22,27
Opettajien maksut yhteensä	21,14	20,61	21,11

Henkilöstön kehittäminen ja työhyvinvoinnin tukeminen

Henkilöstötyön painopistealueina ovat lähivuosina hyvä johtaminen ja esimiestyö, henkilöstön osaaminen ja monitaitoisuus sekä tuloksellisuus ja hyvinvointi.

Henkilöstön ja esimiesten digitalisia taitoja tuetaan koulutuksella ja valmennuksella kytkeytyen kaupungin kehittämishankkeisiin. Kehityskeskusteluissa painotetaan työntekijäkohtaisten tavoitteiden asettamista ja tavoitteiden toteutumisen seuranta sekä suunnitelmia osaamisen kehittämiseksi. Turvallisuusjohtamisessa hyödynnetään WPro -työturvallisuusjärjestelmää.

Kaupungilla otettiin syksyllä 2020 käyttöön yhteistyössä työterveyshuoltopalvelujen tuottaja Terveystalon kanssa Sirius-työkykyjohtamisjärjestelmä. Järjestelmään siirtyy kaikki henkilöstö- ja poissaolotiedot ajantasaisina automaattisina siirtoina Populuksesta. Siriuksessa tiedot ovat visuaalisesti helposti esitettyinä ja valmiiksi raportoituina esimiehittäin. Järjestelmä tukee näin esimiestä työkykyongelmien ennakoinnissa, seurannassa ja puheeksiotoissa.

Syyskaudella 2020 otetaan käyttöön Sarastian 365 SBI-järjestelmä (johdon työpöytäratkaisu), jonka avulla johto ja esimiehet voivat seurata reaaliaikaisesti kaupungin talous- ja henkilöstötietoja. Järjestelmä tukee henkilöstösuunnittelua ja -johtamista.

Kuntarekry -järjestelmään hankittavalla sähköisellä perehdytysosiolla tehostetaan ja varmistetaan uuden henkilöstön suunnitelmallinen perehdytys. Populus -ohjelmaa on tarkoitus myös täydentää lisäominaisuuksilla, jotka vähentävät paperisten lomakkeiden käyttöä mm. työsuoritusten arvioinnissa (HTA).

Varhaisella ja tehostetulla tuella, korvaavan työn käytöllä ja oikein kohdennetuilla työterveyshuollon toimilla vaikutetaan henkilöstön työssä jaksamiseen. Työkykykoordinaattorin työpanosta hyödynnetään esimiesten perehdyttämisessä varhaisen tuen käytäntöihin sekä uudelleensijoitustoiminnassa. Kaupunki osallistuu vuonna 2021 myös Työterveyslaitoksen ikäjohtamisen tutkimus- ja kehittämishankkeeseen. Työntekijöiden kokemaa työhyvinvointia mitataan vuosittain tehtävillä henkilöstökyselyillä, joiden tuloksia hyödynnetään henkilöstötyön kehittämisessä.

5 TALOUSARVION ESITYSTAPA, RAKENNE JA SITOVUUS

Talousarvio ja taloussuunnitelma sisältää tuloslaskelmaosan, rahoitusosan, käyttötalousosan ja investointiosan sekä yleisperustelut ja tarvittavat liitteet. Kokonaistaloutta kuvataan tuloslaskelmaosassa ja rahoitusosassa. Tuloslaskelmaosassa esitettävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet sekä suunnitelman mukaiset poistot. Tilikauden tuloksen käsittelyerät (poistoero, vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset) eivät ole määrärahoja tai tuloarvioita, koska ne eivät ole rahoitusvaikutteisia eriä. Valtuusto kuitenkin hyväksyy niitä koskevat suunnitelmat talousarvion tuloslaskelmaosan hyväksymisen yhteydessä.

Kuntalaki ei edellytä muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista eli pyrkimystä nollatulokseen vuositasolla. Talousarviossa ja -suunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on kuitenkin päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu alijäämä katetaan suunnittelukaudella (alijäämän kattamisvelvollisuus).

Rahoitusosassa osoitetaan kuinka menot rahoitetaan. Sen avulla kootaan tulo-rahoitus ja pääomarahoitusta sekä investointien hankintamenot ja pääomamenot yhteen laskelmaan. Kunnan toiminnan häiriötön jatkuminen edellyttää, että rahan lähteiden on katettava rahan käyttö. Jos tulo-rahoitus ei riitä menoihin, on rahoitusosassa osoitettava tarvittava pääomarahoitusta. Pääomarahoitusta on lainanotto. Rahoitustarpeen voi kattaa myös toimintapääomaa vähentämällä, mikä voi merkitä rahoitus- tai vaihto-omaisuuteen sitoutuneen pääoman vapauttamista taikka korottoman lyhytaikaisen vieraan pääoman lisäystä.

Kunnan toiminnan ohjausta kuvataan käyttötalousosassa ja investointiosassa. Käyttötalousosassa valtuusto asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot toimielimelle tehtävien hoitamiseen. Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot sisältävät myös ne sisäiset erät, joihin toimielin tai muu toiminnasta vastaava yksikkö voi vaikuttaa.

Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Investointiosassa käsitellään vain aktivoitavat hankintamenot. Tuloarviona esitetään valtion ja muiden yhteisöjen rahoitusosuudet investointimenoihin. Käyttöomaisuuden myynnit esitetään investointiosassa luovutusarvon määräisinä. Investointivauruksen tai rahaston käyttö hankkeen rahoitukseen esitetään erikseen sitovana perusteluna. Investointiosaan varataan määrärahat hyödykkeen hankintaan, mikäli hyödykkeen tai hyödykkeen eri komponenttien veroton hankintahinta on vähintään 10.000 euroa.

Käyttötalousosa

Taloussuunnitelma on laadittu kaikkien suunnitelmavuosien osalta vuoden 2020 rahanarvossa. Inflaation vaikutusta suunnitelmavuosille 2022 ja 2023 ei ole otettu huomioon, vaan vuosittainen menojen kasvu-arvio sisältää toiminnassa tapahtuvat muutokset. Käyttötalousosan osalta talousarvio on nettositova toimialatasolla.

Käyttötalousosa on nettositova ja sitovuustasot ovat seuraavat:

Valtuuston nähteen sitovia ovat seuraavat toimialat

- Kaupunginhallitus (netto)
 - Sosiaali- ja terveystoimi (netto), sosiaali- ja terveyslautakunta
- Kaupunginhallitukseen nähteen sitovia ovat seuraavat toimialueet

- Hallinto- ja konsernipalvelut
- Elinvoima (sivistys- ja hyvinvointilautakunta, kaupunkikehityslautakunta, ympäristö- ja rakennuslautakunta)
- Sivistys- ja osaaminen (sivistys- ja hyvinvointilautakunta)
- Tekninen palvelukeskus (kaupunkikehityslautakunta)

Investointiosa

Investointiosan määrärahat ja tuloarviot ovat sitovia hankeryhmittäin lukuun ottamatta rakennusinvestointeja, joiden osalta sitovuustaso on hanketaso.

Tuloslaskelmaosa

Valtuustoon nähden bruttositovia määrärahoja ja tuloarvioita ovat

- verotulot
- valtionosuudet
- korkotulot
- muut rahoitustulot
- korkomenot
- muut rahoitusmenot
- satunnaiset tulot
- satunnaiset menot

Rahoitusosa

Valtuustoon nähden sitovia määrärahoja ja tuloarvioita ovat

- antolainan lisäys
- antolainan vähennys
- vieraan pääoman netto (=pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten lainojen lisäyksen ja vähennyksen erotus)

Raportointi

Kaupunginhallitukselle raportoidaan talousarvion toteutuminen kuukausittain kalenterivuoden aikana. Kumulatiiviset kvartaalikatsaukset raportoidaan kaupunginvaltuustolle ajanjaksoilta 1.1. - 31.3.2021, 1.1. - 30.6.2021, 1.1. - 30.9.2021. Tavoitteiden toteutuminen sekä mahdolliset poikkeamat esitetään kvartaalikatsauksissa ja tilinpäätöksessä toiminnallisten tavoitteiden kokonaisuutena.

Valtuuston hyväksymän strategian toteutumisen seurantaan koskevat mittaritiedot raportoidaan tilinpäätöksessä. Kvartaaliraportteihin sisältyy ennuste talousarvion toteutumisesta.

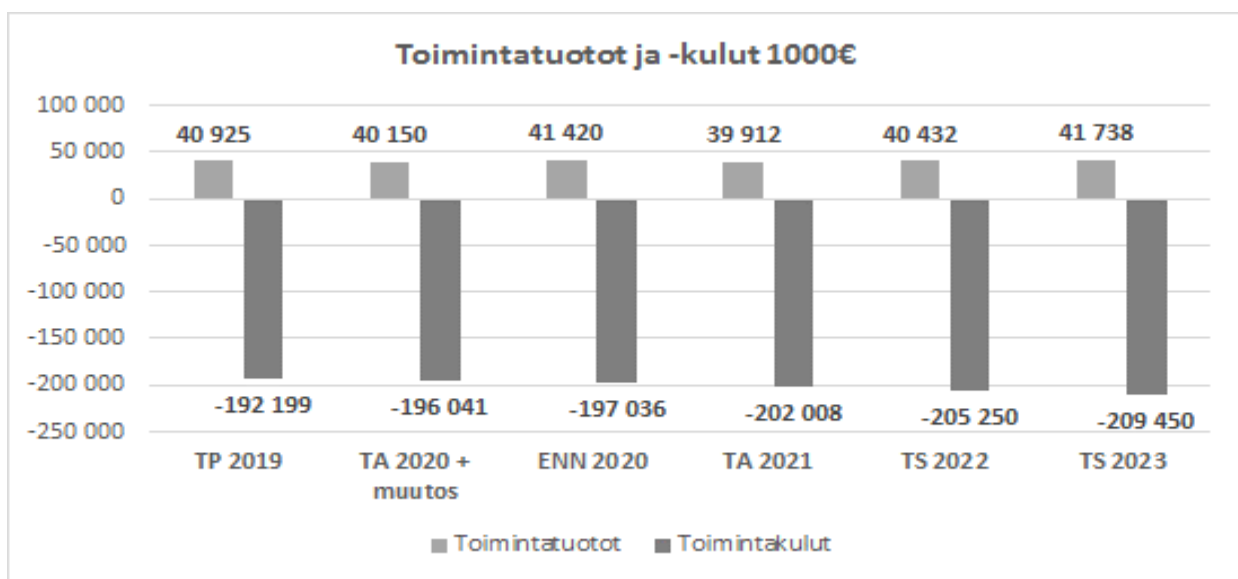
6 TULOS- JA RAHOITUSLASKELMAN PERUSTELUT

6.1 Tuloslaskelman välitulokset

Tuloslaskelma osoittaa rahoituksen riittävyyden palvelujen järjestämisestä aiheutuviin jaksotettuihin menoihin. Tuloslaskelman välituloksia ovat toimintakate, vuosikate ja tilikauden tulos.

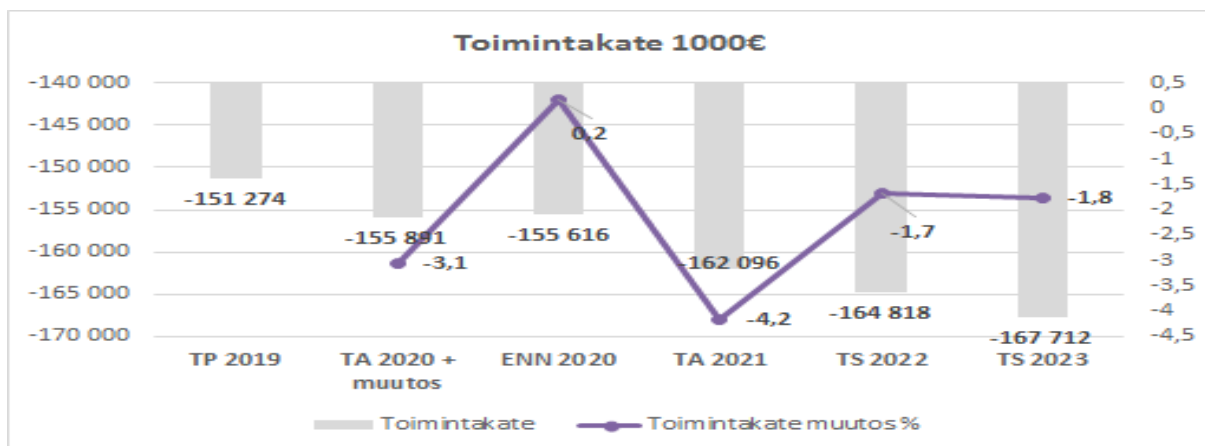
Toimintamenot ja -tulot

Vuoden 2020 talousarvion toimintamenot ovat talousarvioesityksessä 202,0 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 ennusteeseen verrattuna toimintamenot kasvavat 5,0 milj. euroa. Talousarvion toimintakate heikkenee 4,0 % vuoden 2020 ennusteesta. Toimintatulot ovat 39,9 milj. euroa, vuoden 2020 ennusteeseen verrattuna toimintatulot laskevat 3,6 %. Omaisuuden myyntitulot ovat huomattavasti aiempia vuosia pienemmät vuonna 2021. Toimintatulot ilman omaisuuden myyntituloja ovat 38,9 milj. euroa ja omaisuuden myyntituloiksi on arvioitu 0,9 milj. euroa. Toimintamenot ja toimintatulot on esitetty taulukossa.

Toimintakate

Talousarvioon määrärahat ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Toimintakate kuvaa talousarvion nettomääräisyyttä. Toimintakate (toimintatulojen ja toimintamenojen erotus) ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (=veroilla ja valtionosuuksilla). Vuoden 2021 talousarvion toimintakate on -162,1 miljoonaa euroa. Toimintakate heikkenee vuoden 2020 ennusteeseen nähden 4,2 %. Taulukossa on esitetty toimintakatetaso ja sen muutos prosentteina suhteessa edelliseen vuoteen.

Riihimäen kaupungin talousarvio on nettomääräinen. Nettomääräisyys mahdollistaa sen, että toimialat voivat tehdä myös ratkaisuja, jotka voivat tuottaa tulovirtaa toiminnasta, kustannuskehityksen hillitsemisen ohella. Toimintakatteen kehitys vuoden 2019 tilinpäätöksestä lähtien on esitetty seuraavassa taulukossa. Toimintakate heikkenee merkittävästi vuoden 2020 ennusteesta.

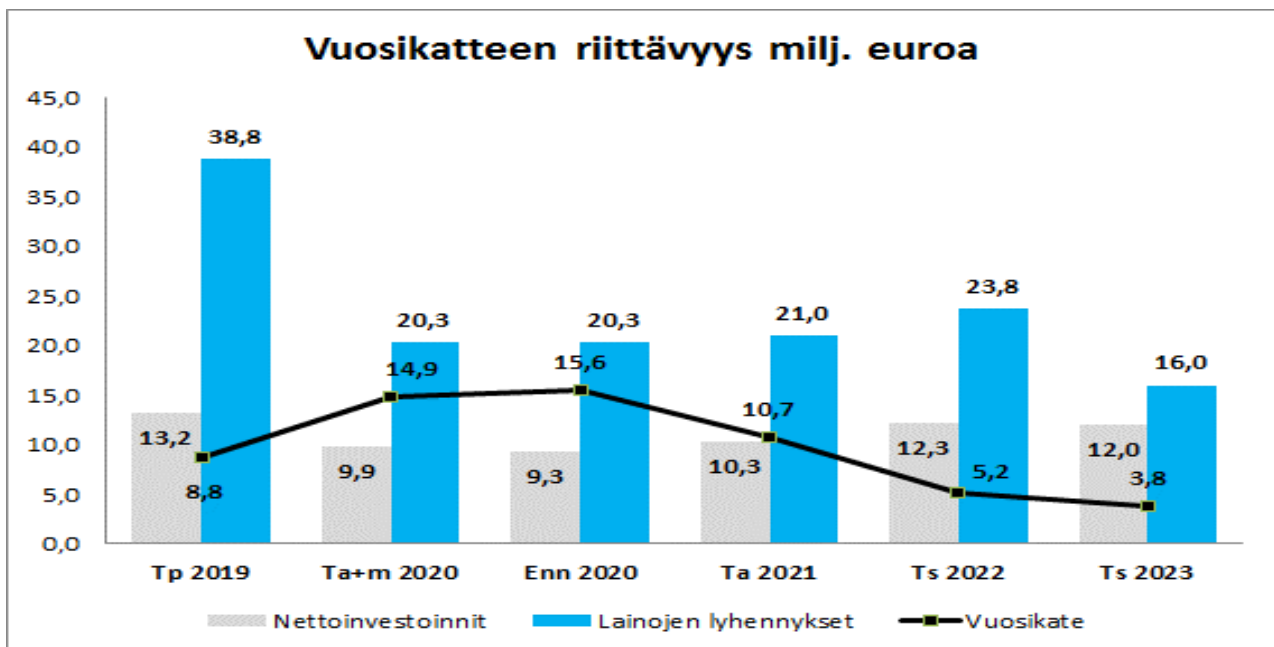
Toimintakate (milj.euroa)	Tp 2019	Ta + m2020	Enn 2020	Ta 2021	Ts 2022	Ts 2023
Toimintakate (milj.euroa)	-151,3	-155,9	-155,6	-162,1	-164,8	-167,7
Toimintakatteen muutos (milj. euroa)	-4,2	-4,6	-4,3	-6,5	-2,7	-2,9
Toimintakatteen muutos %	2,9	3,1	2,9	4,2	1,7	1,8

Vuosikate

Vuosikate kuvaa kokonaistaloutta. Vuosikate ilmoittaa, riittääkö tulo-rahoitus kattamaan pitkävaikutteisista tuotantotehtävistä aiheutuneet jaksotetut kulut eli poistot. Jos vuosikate on suurempi kuin poistot, on tilikauden tulos ylijäämäinen.

Vuosikate (milj.euroa)	Tp 2019	Ta + m 2020	Enn 2020	Ta 2021	Ts 2022	Ts 2023
Vuosikate (milj.euroa)	8,8	14,9	15,6	10,7	5,2	3,8
Poistot	3,5	6,4	6,4	6,2	6,4	6,2
Vuosikate % poistoista	251,9	234,1	245,5	172,6	82,0	61,7
Vuosikate euroa/asukas	304	515	540	371	180	132

Vuosikatteen riittävyyttä arvioidaan myös sen riittävyytenä nettoinvestointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Kaupunki pääsääntöisesti velkaantuu, jos vuosikate ei riitä nettoinvestointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Alla olevassa kuvassa on esitetty vuosikatteen riittävyys viivalla. Kuvan viiva osoittaa sen, että nettoinvestointien kattamisen jälkeen vuosikatteella pystytään lyhentämään jonkin verran myös lainoja vuosina 2021 - 2023. Lainan lyhennykseen investointien jälkeen jäävä summa on vuosikatteen ja nettoinvestoinnin erotus.

Vuosikatteen kehitys talousarviovuonna 2021 ja sen jälkeisinä taloussuunnitelmakauden vuosina 2022 ja 2023 perustuu asetettuihin toimintatulo-odotuksiin, tuottavuuskehitykseen, toiminnan menojen hillintään sekä verotulojen kasvuennusteisiin. Tilikauden tulos ja tilikauden yli-/alijäämä Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan varauksia tai vapaata pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään tuloksen käsittelyerät eli vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset. Kaupungilla on rahasto osallistuvaa budjetointia varten.

Taseen yli-/alijäämän kehitys		Tp 2019	Ta + m 2020	Enn 2020	Ta 2021	Ts 2022	Ts 2023
Riihimäen kaupunki							
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä		-13,1	45,9	45,8	55,1	59,7	58,6
Tilikauden yli-/alijäämä		58,9	8,6	9,3	4,6	-1,1	-2,4
Yhteensä		45,8	54,5	55,1	59,7	58,6	56,2
Vesihuoltoliikelaitos							
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä		31,4	33,3	33,3	34,2	34,9	35,5
Tilikauden yli-/alijäämä		1,9	1,0	1,0	0,6	0,6	0,5
Yhteensä		33,3	34,2	34,2	34,9	35,5	35,9
Kertyneet yli-/alijäämät yhteensä							
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä		19,3	80,1	80,1	90,4	95,6	95,1
Tilikauden yli-/alijäämä		60,7	9,6	10,3	5,2	-0,5	-1,9
Yhteensä		80,1	89,7	90,4	95,6	95,1	93,2
euroa/asukas		2 780	3 107	3 132	3 305	3 281	3 216

6.2 Verotulot

Vuoden 2020 verotulot on arvioitu Suomen Kuntaliiton koko maata koskevien ennusteiden sekä kaupungin verotulojen toteutumatiетоjen perusteella. Kuntaliiton ennusteen mukaan koko maan verotulot putoavat 0,6 % vuoden 2020 ennusteesta. Kuntaliiton verotulokehitysennuste on laadittu tilastokeskuksen viimeisimmän väestöennusteen mukaan. Kuntaliiton verotuloennuste on tämän väestökehitys skenaarion mukainen. Kaupungin verotulokehitysennuste vuonna 2021 sekä taloussuunnitelmavuosien verotulojen kasvuprosentit 1,6% vuonna 2022 ja 1,4% vuonna 2023 ovat yhdenmukaiset kuntaliiton ennusteiden kanssa. Yhteisöveroarvio 2021 perustuu siihen, että kunnille tilittävä yhteisöveron määrä on 2,0 mrd.euroa. Verotulojen kertymät verolajeittain on arvioitu seuraavaan taulukkoon.

Verotulot (milj.euroa)	TP 2019	Ta + m 2020	Enn 2020	Ta 2021	Ts 2022	Ts 2023
Kunnan tulovero	103,9	106,5	107,1	107,2	110,4	112,5
Muutos%	0,5	2,5	0,6	0,1	3,0	1,9
Yhteisövero	7,9	8,2	8,0	9,5	8,4	8,1
Muutos%	-9,2	3,8	-2,4	18,8	-11,6	-3,6
Kiinteistövero	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8
Muutos%	1,9	0,0	0,2	0,0	-0,2	0,2
Yhteensä	121,6	124,5	124,9	126,5	128,6	130,4
Muutos %	-0,1	2,4	0,3	1,3	1,6	1,4

Kunnan tuloveroprosentti on arvioitu koko suunnittelukaudelle 2021 - 2023 nykyisen kunnan tuloveroprosentin 20,50 %:n mukaan. Vuonna 2021 kiinteistöveron rajoihin ei tule muutoksia. Kiinteistöverotuksen Valtiovarainministeriön kehittämishankkeessa on selvitetty kiinteistöverotuksen nykyjärjestelmän kehittämis- ja uudistamistarvetta. Koko maahan määritellään uudet hinta-alueet, joista johdetaan kiinteistöjen maapohjien verotusarvot. Maapohjien hinta-alueet muodostetaan uudennlaisella menetelmällä, jossa hyödynnetään kauppahinta-, kiinteistö-, maasto sekä rakennus- ja huoneistorekisteritietoja.

Uusi arvostamisjärjestelmä etenee, mutta siihen on tullut tietopohjaa koskevia lisätarpeita. Alkuperäinen suunnitelma oli ottaa uudistus käyttöön vuoden 2022 kiinteistöverotuksessa. Hallitusohjelman mukainen kiinteistöverouudistus tulee kuitenkin voimaan vasta vuoden 2023 verotuksessa. Uudistus siirtyy vuodelle, koska linjauksia varten tarvitaan lisää tietopohjaa ja analyysiä vaikutuksista. Samalla taataan riittävästi aikaa uudistuksen vaatimiin tietojärjestelmämuutoksiin.

Vuoden 2020 talousarviossa kuntien osuus yhteisveron tuotosta oli 31,30%. Valtion neljännessä lisätalousarviossa kesäkuussa 2020 yhteisöveron jako-osuuksia muutettiin siten, että kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotettiin 10 prosenttiyksiköllä ja valtion osuutta alennettiin vastaavasti. Tämän jälkeen kuntien osuus yhteisveron tuotosta vuonna 2020 on 42,13%. Kuntien jako-osuutta yhteisöveron tuotosta on korotettu 12 prosenttiyksiköllä verovuonna 2021 ja valtion osuutta alennettu vastaavasti. Kuntien yhteisöveron tuotto-osuus on jako-osuuden muutoksen jälkeen 44,29%. Kuntien jako-osuutta korotetaan 2 prosenttiyksikköä verovuodesta

2022 alkaen. Jako-osuus tarkoittaa kunnan ja valtion yhteisövero-osuuksien keskinäistä muutosta, kunkin verovuoden sisällä. Kiinteistö- ja yhteisöveroprosentit on esitetty seuraavan sivun taulukossa.

Veroprosentit ja yhteisöverokanta	Prosenttien vaihteluväli 2019	2020	Prosenttien vaihteluväli 2020	2021
Kunnan tuloveroprosentti		20,50		20,50
Kiinteistöveroprosentit				
yleinen kiinteistövero	0,93 - 2,00	1,45	0,93 - 2,00	1,45
vakituiset asunnot	0,41 - 1,00	0,50	0,41 - 1,00	0,50
muut asuinrakennukset	0,93 - 2,00	0,93	0,93 - 2,00	1,50
rakentamattomat rakennuspaikat	2,00 - 6,00	6,00	2,00 - 6,00	6,00
yleishyödylliset yhteisöt	0,00 - 2,00	0,00	0,00 - 2,00	0,00
voimalaitosten rakennukset ja rakennelmat	0,93 - 3,10	3,10	0,93 - 3,10	3,10
Yhteisöveroprosentit				
yhteisöverokanta		20,00		20,00
kuntien osuus yhteisöverotuotoista vuoden 2020 osalta talousarviomuutos sekä vuoden 2021 talousarvio		42,13		44,29

6.3 Valtionosuudet ja verorahoitus

Kuntien vuoden 2021 valtionavut ovat 9,9 mrd. euroa, mikä on 8,9 % vähemmän kuin v. 2020. Laskennalliset valtionosuudet ovat yhteensä 7,6 mrd. euroa eli 12,0 % vähemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa. Aiemmin kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen ovat sisältyneet verotulomenetysten kompensatiot, ne maksetaan jatkossa erilliseltä määrärahamomentilta eikä niitä lueta enää valtionosuuksiksi. Käytännössä ne kuitenkin maksetaan osana valtionosuuksia. Ennakkolaskelman mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti nousee 0,12 prosenttiyksikköä ja on 25,63 % vuonna 2021 (25,51 % vuonna 2020 elokuusta lähtien). Riihimäen kaupungin valtionosuudet ovat yhteensä 43,9 miljoonaa euroa. Tähän sisältyy sekä valtionosuus 32,5 milj.euroa että erilliseltä momentilta maksettu verotulomenetysten kompensatio 11,4 milj.euroa. Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus on esitetty taulukossa.

Verorahoitus (milj.euroa)	TP 2019	Ta + m 2020	Enn 2020	Ta 2021	Ts 2022	Ts 2023
Verotulot	121,7	124,6	124,9	126,5	128,6	130,4
Muutos%		3,8	0,2	1,3	1,7	1,4
Valtionosuudet	36,0	44,7	44,7	43,9	39,2	39,2
Muutos%		26,7	0,0	-1,8	-10,7	0,0
Verorahoitus yhteensä	157,7	169,3	169,6	170,4	167,8	169,6
Muutos%		9,0	0,2	0,5	-1,5	1,1

Riihimäen kaupungin valtionosuudet pienenevät miljoonan euron verran vuodesta 2020.

6.4 Rahoitustuotot ja -kulut

Korkotuotot ovat pääosin korkotuottoja vesihuoltoliikelaitokselle annetuista antolainoista. Muissa rahoitus- tuotoissa suurimmat erät ovat osinkotulot. Arvio Riihimäen Kaukolämpö Oy:ltä saatavaksi osinkotuloksi on arvioitu 1,785 milj.euroa. Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy vastaa Yritysvoimala Oy:n kaupungin rahoitusosuudesta. Tästä syystä säännöllisistä osingonmaksuista on luovuttu. Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy käyttää tuottojaan myös muihin kaupunkikehityshankkeisiin. Vesihuoltoliikelaitokselta vuosittain perittävä korvaus peruspääoman tuotosta on 10 % eli 0,75 milj.euroa. Korkokulut ovat talousarviolainojen korkoja.

Rahoitustuotot ja -kulut	Tp 2019	Ta+m 2020	Enn 2020	Ta 2021	Ts 2022	Ts 2023
Korkotuotot						
Korkotuotot antolainoista						
* Vesihuoltoliikelaitos	109 054	168 000	168 000	168 000	122 000	112 000
* Muut	5 081	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Muut korkotuotot	21 308	0	0	0	0	0
Yhteensä	135 443	171 000	171 000	171 000	125 000	115 000
Muut rahoitustuotot						
Osingot ja osuuspääomien korot						
* Riihimäen Kaukolämpö Oy	2 257 409	1 236 000	1 218 000	1 785 000	1 785 000	1 785 000
* Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy	0	0	0			
* Muut	0	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Korvaus vesihuoltoliikelaitoksen peruspääomasta	525 105	525 000	525 000	750 000	750 000	750 000
Verotilityskorot	0	2 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Viivästyskorot+ muut tuotot	40 382	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000
Yhteensä	2 822 896	1 785 000	1 785 000	2 577 000	2 577 000	2 577 000
Korkokulut						
Talousarviolainojen korot	-547 517	-446 400	-320 000	-327 900	-407 800	-585 500
Muut rahoituskulut	-19 072	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	2 391 750	1 479 600	1 606 000	2 390 100	2 264 200	2 076 500

6.5 Satunnaiset erät ja tulorahoituksen korjauserät

Vuoden 2019 talousarvioon ei sisälly satunnaisia eriä. Tulorahoituksen korjauserissä esitetään pakollisten varausten muutos ml. terveydenhuollon kuntayhtymistä alijäämien kattamisesta tehty varaukset. Muiden pakollisten varausten purkamisella katetaan kaupungin omien eläkkeiden menot. Korjauserissä vuosikatteesta eliminoidaan käyttötalousosan toimintatuottoihin tuloksi merkityt pysyvien vastaavien myyntivoitot. Jotta investointien kassavirroista saataisiin rahoituslaskelmassa kokonaisvaltainen kuva, rahoituslaskelman kohdassa ”Investointien rahavirta” esitetään myyntivoitot hankintamenoa vastaavan osuuden (tasearvo) lisäksi.

Tulorahoituksen korjauserät	TA 2020	Ta 2020+m	Enn 2020	Ta 2021	Kj 2021	TS 2022	TS 2023
Omaisuuksien myyntivoittojen eliminointi	- 688 000	- 688 000	- 688 000	- 970 000	- 970 000	-1 302 000	-2 418 000
Kuntayhtymien alijäämistä tehdyn varauksen purku			- 474 095				
Muiden pakollisten varausten muutos	- 50 000	- 50 000	- 50 000	- 50 000	- 50 000	- 50 000	- 50 000
Yhteensä	- 738 000	- 738 000	-1 212 095	-1 020 000	-1 020 000	-1 352 000	-2 468 000

6.6 Antolainat

Antolainojen lisäksi sisältyy yksityisille asuntojen hankintaan myönnettävät lainat ja sosiaaliseen luototukseen liittyvät lainat. Antolainojen vähennykset ovat kaupungin vesihuoltoliikelaitokselle myöntämien lainojen lyhennyksiä.

Antolainat	Tp 2019	Ta + m 2020	Enn 2020	Ta 2021	Ta 2022	Ts 2023
Antolainojen lisäykset						
* Vesihuoltoliikelaitokselle		-		-	-	-
* Muut	-	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Yhteensä	-	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Antolainojen vähennykset						
* Vesihuoltoliikelaitokselta	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000
* Muut	24 026	-	-	-	-	-
Yhteensä	674 026	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000

6.7 Lainat

Vuonna 2021 nostetaan uutta lainaa 21,5 milj.euroa ja lainoja lyhennetään 21,0 milj. euroa. Lainakanta on vuoden 2021 lopussa 70,9 milj.euroa eli 2457 euroa/asukas. Tästä kaupungin osuus on 62,3 milj.euroa eli 2163 euroa/asukas ja vesihuoltoliikelaitoksen 8,6 milj.euroa eli 298 euroa/asukas. Lainalaskelmissa on varauduttu taloussuunnitelmakauden vuosina korkotason nousuun. Korkotaso on arvioitu varovaisuuden periaatteen mukaisesti olevan 0,75% vuonna 2021 ja 0,8 % vuonna 2022 ja 1,1% vuonna 2023.

Lainat	TP 2019	Ta + m 2020	Enn 2020	Ta 2021	Ts 2022	Ts 2023
Lainojen lisäys	-	20 873 400	14 051 700	21 458 100	32 024 700	27 349 400
Lainojen vähennys	- 35 181 752	- 20 266 800	- 20 266 800	- 21 022 400	- 23 759 900	- 16 867 400
Lyhytaikaisten lainojen muutos	- 3 600 000			-	-	-
Lainojen muutos	- 38 781 752	606 600	- 6 215 100	435 700	8 264 800	10 482 000
Lainakanta 31.12.	76 654 905	77 261 506	70 439 805	70 875 506	79 140 306	89 622 306
Euroa/asukas	2 662	2 687	2 409	2 457	2 738	31 336
Lainat Riihimäen kaupunki	66 779 905	68 036 505	61 214 805	62 300 506	71 215 306	82 347 306
Euroa/asukas	2 319	2 366	2 129	2 163	2 468	2 849
Lainat/Vesihuoltoliikelaitos	9 875 001	9 225 001	9 225 000	8 575 000	7 925 000	7 275 000
Euroa/asukas	343	321	321	298	275	252
Lainojen korot	-547 517	-446 400	-320 000	-327 900	-407 800	-585 500

6.8 Muut maksuvalmiuden muutokset

Muissa maksuvalmiuden muutoksissa esitetään pitkäaikaisten saamisten ja velkojen muutokset. Pitkäaikaisia saamisista ovat jälkirahoitteiset valtionosuudet sekä muiden kuin antolainoiksi kirjattavien lainojen vähennykset. Jälkirahoitteiset valtionosuudet saadaan pääsääntöisesti seitsemän vuoden aikana rakennuksen valmistumisesta.

Muut maksuvalmiuden muutokset	TP 2019	Ta 2020	Enn 2020	Ts 2021	Ts 2022	Ts 2023
Pitkäaikaisten saamisten vähennykset (+)						
* Jälkirahoitteiset valtionosuudet						
* Pohjolanrinteen koulu (2009-2015)		-		-	-	-
* Karan koulu (2011-2017)		-		-	-	-
* Harjunrinteen koulu (2013-2019)	296 000	296 000	296 000			
* Muiden saamisten vähennykset	26 700	26 700	26 700	26 700	26 700	26 700
Yhteensä	322 700	322 700	322 700	26 700	26 700	26 700

7 KÄYTTÖTALOUSOSAN YLEISPERUSTELUT

Käyttötaloulosan perustelut on esitetty toimialoittain alkaen sivulta 37.

8 INVESTOINTIOSAN YLEISPERUSTELUT

Kaupungin nettoinvestoinnit taloussuunnitelmakausille 2021-2023 ovat yhteensä 34 590 000 euroa. Investointien kokonaismäärästä seuraavan kolmen vuoden aikana on 60,5 % tilainvestointeja ja 30,5 % kaupunkiteknikan investointeja, loppu 9 % jakautuu maanhankintaan, kalustoinvestointeihin sekä osaamiskeskuksen investointeihin.

Palveluverkkoratkaisu vaikuttaa merkittävästi kaupungin investointien tasoon seuraavien vuosien aikana. Päättöstä asiassa ei vielä ole. Investointien tarvetarkastelu on tehty kymmenen vuoden aikajänteellä tiedossa olevien investointitarpeisiin ja -suunnitelmaan perustuen vuosille 2021 - 2023. Vuodelle 2021 ajoittuvien nettoinvestointien suuruus on 10 300 000 euroa.

Investointisuunnitelman ja strategisten kärkihankkeiden kytkentää on tuotu esille investointisuunnitelmataulukossa.

Maa- ja vesialueet

Maa- ja vesialueiden nettoinvestointitarve talousarviovuodelle 2021 on 1 160 000 euroa, taloussuunnitelma-
vuotena 2022 enää -870 000 euroa (negatiivinen) ja 2023 -600 000 euroa (negatiivinen).

Maanhankinnan investointimenot ovat talousarviovuonna 2 200 000 euroa ja tulot 1 040 000 euroa.

Tulot koostuvat tonttien luovuttamisesta rakentamiseen asumista ja elinkeinotoimintaa varten. Markkinatilanne tonttien luovutusten osalta on haastava ja talousarviovuoden myyntituloennuste on matala johtuen Koronapandemian vaikutuksista etenkin yritysten investointitarpeisiin. Myynnissä odotetaan kuitenkin yksittäistä, merkittävää luovutusta.

Menot koostuvat raakamaan hankinnasta, jota on aktivoitu kaupungin strategian mukaisesti turvaamaan kaupungin kasvumahdollisuuksia pitkällä aikavälillä. Menojen osalta määrärahatarve perustuu käytännössä kokonaisuudessaan kaupungin tavoitteeseen hankkia Puolustusvoimien käytöstä vapautunutta maata Kokko-Taipaleen alueelta. Myös raakamaan lunastusmenettelyitä on käynnissä. Raakamaan hankintaa ja kaupungin kehittämistä ohjaa vuonna 2017 hyväksytty yleiskaava, sen toteuttamisohjelma, vuonna 2018 hyväksytty maapolitiittinen ohjelma sekä vuosittain laadittava maankäytön toteutusohjelma. Raakamaata jatkojalostetaan maapolitiikan sekä kaupungin kehitystä ohjaavien linjausten mukaisesti.

Maankäytön vastuualueella on käynnissä maaomaisuuden kehittämishanke. Kaupungille on kertynyt maaomaisuutta myös alueilta joilla näköpiirissä ei ole asemakaavoitusta. Hankkeessa määritellään maaomaisuusyksiköille yksilölliset käyttötarkoitukset, joiden joukossa on maaomaisuuden realisointi.

Tilainvestoinnit 2021

Tilojen nettoinvestointitarve on taloussuunnitelmakaudelle 2021 -2023 yhteensä 20 930 000 euroa.

Tilainvestointien määrä vuonna 2021 on nettotasolla 3 580 000 euroa.

Tilainvestoinnit vuodelle 2021 ovat perusparannusinvestointeja, joilla säilytetään tilaomaisuuden arvoa ja pienennetään korjausvelkaa. Yksittäisenä isompana korjausinvestointina on Kirjaston sisätilojen uudistaminen sekä Uimahallin perusparannushankkeen suunnittelu ja tutkimus. Lisäksi parannetaan paloturvallisuutta eri kohteissa, ja jatketaan Pohjolanrinteen koulun sisäilmakorjauksia. Uudishankkeista kesäteatterin rakentaminen on katsomoinen ja näyttämötiloineen omana erillishankkeena.

Kesäteatteritoiminnalle ja muille tapahtumille mahdollisesti rakennettavan (uudistettavan) esityspaikan tulevasta sijainnista tehdään arviointi, jossa selvitetään mahdollisuudet toteutukseen Allinnan montussa tai Rautatienpuistossa Öllerinkodin viereisellä alueella. Selvitystyössä otetaan huomioon koko kaupungin elinvoimaan vaikuttavat tekijät poikkihallinnollisesti, ja tuodaan ratkaistavaksi lupa-asioiden ja muiden tarvittavien selvitysten valmistuttua.

Kunnallistekniikan investoinnit 2021

Kunnallistekniikan nettoinvestointien tarve on taloussuunnitelmakaudelle 2021 - 2023 yhteensä 10 555 000 euroa.

Riihimäen kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunkikehityslautakunta hyväksyy investointien työohjelman. Kaupunkikehityslautakunta on omalta osaltaan hyväksynyt kunnallistekniikan investointien työohjelmaesityksen vuodelle 2021 toukokuussa 2020. Kyseinen työohjelma on suunnitelma, jonka pohjalta laaditaan rakentamisen vaatimat suunnitelmat ja edelleen talous- ja toimintasuunnitelmaesitys valtuustokäsittelyyn.

Talous- ja toimintasuunnitelman valmistelun yhteydessä kunnallistekniikan investoinnit on muutettu annetun raamin mukaiseksi. Kaupunkikehityslautakunnan hyväksymän investointien työohjelman nettoinvestoinnit olivat 6 555 000 euroa. Muutetun kunnallistekniikan investointiohjelman nettoinvestoinnit ovat 4 265 000 euroa, joka on 2 290 000 euroa pienempi kuin kaupunkikehityslautakunnan hyväksymä työohjelma. Talous- ja toimintasuunnitelman vahvistuttua, kaupunkikehityslautakunta käsittelee uudelleen kunnallistekniikan investointien työohjelman.

Kunnallistekniikan rakentaminen sisältää katuverkon, puistojen ja leikkipaikkojen kehittämiseksi ja kunnan parantamiseksi tehtäviä investointeja. Lisäksi rahoitusta on kohdistettu Väyläviraston ja ELY:n kanssa yhteistyössä tehtäviin hankkeisiin. Kunnallistekniikan rakentamiseen kohdistettu rahoitus on nettotasolla 2 590 000 euroa.

Elinkeinohankkeiden rakentaminen sisältää yrityselämän kehittymistä tukevia hankkeita. Tähän kohdistettu rahoitus on 160 000 euroa.

Katuvalaistuksen saneeraushankkeessa katuvalaisimia muutetaan energiatehokkaammiksi. Lisäksi rahoituksella saneerataan katuvaloverkkoa. Rahoitus vuonna 2021 on 200 000 euroa.

Hulevesien viemärointimaksulla kaupunki osallistuu vesihuoltolain ja sen pohjalta tehdyn sopimuksen mukaisesti vesihuoltolaitoksen hulevesijärjestelmän rakentamiseen 250 000 eurolla.

Keskustan ja asemanseudun kehittäminen tukevat strategian mukaisesti aktiivisen kaupungin ja kaupunkikuvan kehittämisen kärkihankkeita. Keskustan ja asemanseudun kehittämiseen kohdistuva rahoitus on 1 065 000 euroa.

Kalustoinvestoinnit

Kalustohankintojen nettoinvestoinnit vuosien 2021 - 2023 aikana ovat yhteensä 1 915 000 euroa. Vuodelle 2021 ajoittuvien investointien kokonaismäärä on yhteensä 795 000 euroa, jotka kohdentuvat seuraavasti:

Hallinto- ja konsernipalveluiden toimialueen kalustohankintoihin ei ole investointivaroja.

Elinvoiman investoinnit ovat taidemuseon näyttelyvalaistuksen muuttaminen 60 000 euroa.

Sivistys- ja osaamisen toimialueen kalustohankintojen investoinnit ovat yhteensä 95 000 euroa ja ne jakautuvat seuraavasti: Helmi-järjestelmän korvaava uusi oppilastietojärjestelmän käyttöönotto on arviolta 25 000 euroa. Lukion oppilastuoleja 10 000 euroa, Pohjolanrinteen koulun ruokalan tuolien uusiminen 30 000 euroa, Robotiikkaan kalustoinvestointeja seuraavasti: varhaiskasvatus 10 000 euroa, perusopetus 10 000 euroa ja lukio 10 000 euroa.

Teknisen palvelukeskuksen toimialueen kalustohankintojen investointien määräraha on 400 000 euroa. Kalustomäärärahalla uudistetaan kaupungin kunnossapito- ja pienkalustoa. Tavoitteena on luopua tehottomassa käytössä olevasta kalustosta ja investoida kalustoon, jolla hoidetaan kaupungin kannalta kriittisiä tehtäviä.

Sosiaali- ja terveystoimialan kalustohankintojen investointien määräraha on yhteensä 240 000 euroa, josta hoitajakutsujärjestelmä 200 000 euroa, autot 2 kpl 40 000 sekä erittelemättömät kalustehankinnat 60 000 euroa.

Osaamiskeskusinvestoinnit

Osaamiskeskuksen nettoinvestoinnit vuosien 2021 - 2023 aikana ovat yhteensä 1 500 000 euroa. Vuodelle 2021 ajoittuvien investointien kokonaismäärä on yhteensä 500 000 euroa. Investoinnit tarkentuvat projektikohtaisesti yhteistyökumppanin kanssa.

9 TALOUSARVIOLASKELMAT

9.1 Tulos- ja rahoituslaskelma

TULOSLASKELMA	TP 2019	TA 2020	TA + m 2020	ENN 2020	TA 2021 raami	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Laskenta/tulos- ja rahoituslaskenta								
Toimintatuotot	39 320 564	37 918 600	39 462 400	40 731 600	38 735 000	38 941 800	39 130 000	39 320 000
Muutos-%	- 1,2	- 3,6			- 1,8	- 1,3	0,5	0,5
Omaisuu den myyntivoitot	1 604 677	688 000	688 000	688 000	970 000	970 000	1 302 000	2 418 000
Toimintatuotot yhteensä	40 925 241	38 606 600	40 150 400	41 419 600	39 705 000	39 911 800	40 432 000	41 738 000
Muutos-%	- 0,4	- 5,7	- 1,9	- 1,2	- 1,1	- 0,6	- 1,3	- 3,2
						- 3,6		
Toimintakulut yhteensä	- 192 198 970	- 192 471 100	- 196 041 100	- 197 036 300	- 201 005 200	- 202 007 900	- 205 250 000	- 209 450 000
Muutos-%	2,2	0,1	2,0	2,5	2,5	3,0	1,6	2,0
						2,5		
TOIMINTAKATE	-151 273 729	-153 864 500	- 155 890 700	-155 616 700	-161 300 200	- 162 096 100	- 164 818 000	-167 712 000
Muutos-%	2,9	1,7	3,1	2,9	3,5	4,0	1,7	1,8
						4,2		
Verotulot	121 678 926	124 580 000	124 580 000	124 900 000	123 227 000	126 511 000	128 600 000	130 300 000
Muutos-%	1,4	2,4	2,4	2,6	- 1,1	1,6	1,7	1,3
Valtionosuudet	35 956 760	39 207 000	44 708 300	44 708 300	43 682 000	43 916 700	39 163 900	39 163 900
Muutos-%	1,9	9,0	24,3	24,3	- 2,3	- 1,8	- 10,8	-
Rahoitustuotot ja -kulut	2 391 750	1 479 600	1 479 600	1 606 000	1 593 700	2 390 100	2 264 200	2 076 500
Korkotuotot	135 444	171 000	171 000	171 000	171 000	171 000	125 000	115 000
Muut rahoitustuotot	2 822 896	1 785 000	1 785 000	1 785 000	1 785 000	2 577 000	2 577 000	2 577 000
Korkokulut	- 547 517	- 446 400	- 446 400	- 320 000	- 332 300	- 327 900	- 407 800	- 585 500
Muut rahoituskulut	- 19 072	- 30 000	- 30 000	- 30 000	- 30 000	- 30 000	- 30 000	- 30 000
VUOSIKATE	8 753 707	11 402 100	14 877 200	15 597 600	7 202 500	10 721 700	5 210 100	3 828 400
Muutos-%	- 16,4	30,3	70,0	78,2				
Poistot ja arvonalentumiset	3 474 656	- 6 354 100	- 6 354 100	- 6 354 100	- 6 212 400	- 6 212 400	- 6 355 377	- 6 233 414
Satunnaiset erät	46 586 043	-	-	-	-	-	-	-
Satunnaiset tuotot	46 586 043							
Satunnaiset kulut								
TILIKAUDEN TULOS	58 814 406	5 048 000	8 523 100	9 243 500	990 100	4 509 300	- 1 145 277	- 2 405 014
Poistoeron lisäys- tai vähennys+	46 841				47 000	47 000	47 000	47 000
Varausten lisäys- tai vähennys+								
Rahastojen lisäys- tai vähennys+		97 000	97 000	97 000				
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	58 861 247	5 145 000	8 620 100	9 340 500	1 037 100	4 556 300	- 1 098 277	- 2 358 014
RAHOITUSLASKELMA	TP 2019	TA 2020	TA + m 2020	ENN 2020	TA 2021 raami	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Toiminnan rahavirta								
Vuosikate	8 753 707	11 402 100	14 877 200	15 597 600	7 202 500	10 721 700	5 210 100	3 828 400
Satunnaiset erät netto	46 586 043							
Tulorahoituksen korjauserät	- 47 717 543	- 738 000	- 738 000	- 738 000	- 1 494 100	- 1 494 100	- 1 826 100	- 2 942 100
	7 622 207	10 664 100	14 139 200	14 859 600	5 708 400	9 227 600	3 384 000	886 300
Investointien rahavirta								
Investointimenot	- 13 164 772	- 10 599 000	- 10 803 200	- 10 203 200	- 11 765 000	- 11 765 000	- 13 995 500	- 14 955 000
Rahoitusosuudet investointimenon	-	202 000	202 000	202 000	425 000	425 000	310 000	350 000
Pysyvien vastaavien hyöd. luovut	52 761 682	720 000	720 000	720 000	1 040 000	1 040 000	1 400 000	2 600 000
	39 596 909	- 9 677 000	- 9 881 200	- 9 281 200	- 10 300 000	- 10 300 000	- 12 285 500	- 12 005 000
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	47 219 117	987 100	4 258 000	5 578 400	- 4 591 600	- 1 072 400	- 8 901 500	- 11 118 700
Rahoituksen rahavirta								
Antolainauksen muutokset								
Antolainasaamisten lisäykset	-	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Antolainasaamisten vähennykset	674 026	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000	650 000
	674 026	610 000	610 000	610 000	610 000	610 000	610 000	610 000
Lainakannan muutokset								
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-	19 843 000	20 873 400	14 051 700	24 977 400	21 458 100	32 024 700	27 349 400
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	- 35 181 752	- 21 466 800	- 20 266 800	- 20 266 800	- 21 022 500	- 21 022 400	- 23 759 900	- 16 867 400
Lyhytaikaisten lainojen muutos	- 3 600 000							
	- 38 781 752	- 1 623 800	606 600	- 6 215 100	3 954 900	435 700	8 264 800	10 482 000
Oman pääoman muutokset								
Muut maksuvalmiuden muutokset	- 976 214	26 700	26 700	26 700	26 700	26 700	26 700	26 700
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	- 39 083 941	- 987 100	1 243 300	- 5 578 400	4 591 600	1 072 400	8 901 500	11 118 700
RAHAVAROJEN MUUTOS	8 135 176	-	5 501 300	-	0	0	0	0
ERITTELYT	TP 2019	TA 2020	TA + m 2020	ENN 2020	TA 2021 raami	TA 2021	TS 2022	TS 2023
LAINAKANTA								
Lainakanta 1.1.	115 436 658	76 654 906	76 654 906	76 654 906	70 439 806	70 439 806	70 875 506	79 140 306
Nettomuutos	- 38 781 752	- 1 623 800	606 600	- 6 215 100	3 954 900	435 700	8 264 800	10 482 000
Lainakanta 31.12.	76 654 906	75 031 106	77 261 506	70 439 806	74 394 706	70 875 506	79 140 306	89 622 306
Asukasluku	28 793	28 750	28 750	28 756	28 800	28 850	28 900	28 960
Lainat euroa/asukas	2 662	2 610	2 687	2 450	2 583	2 457	2 738	3 095
Lainakannan erittely								
Riihimäen kaupunki	66 779 905	65 806 106	68 036 505	61 214 806	65 819 706	62 300 506	71 215 306	82 347 306
* euroa/asukas	2 319	2 289	2 366	2 129	2 549	2 159	2 464	2 843
Vesihuoltoliikelaitos	9 875 001	9 225 000	9 225 001	9 225 000	8 575 000	8 575 000	7 925 000	7 275 000
* euroa/asukas	343	321	321	321	327	297	274	251

9.2 Yhteenveto käyttötalousosasta

	TP 2019	Muutettu TA 2020	Muutettu KS 2020	Ta 2021	Muutos % Muutettu Ks vrt Ta 2021
Riihimäen Kaupunki Ilman liikelaitosta					
TOIMINTATUOTOT	40 925 241	39 893 400	40 506 900	39 911 800	-1,5%
TOIMINTAKULUT	-192 198 970	-195 757 900	-196 371 400	-202 007 900	2,9%
TOIMINTAKATE	-151 273 729	-155 864 500	-155 864 500	-162 096 100	4,0%
KAUPUNGINHALLITUS					
TOIMINTATUOTOT	33 130 215	32 156 900	32 650 400	31 412 100	-3,8%
TOIMINTAKULUT	-91 560 834	-93 176 700	-93 670 200	-94 836 800	1,2%
TOIMINTAKATE	-58 430 619	-61 019 800	-61 019 800	-63 424 700	3,9%
SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA					
TOIMINTATUOTOT	7 795 026	7 736 500	7 856 500	8 499 700	8,2%
TOIMINTAKULUT	-100 638 136	-102 581 200	-102 701 200	-107 171 100	4,5%
TOIMINTAKATE	-92 843 111	-94 844 700	-94 844 700	-98 671 400	4,0%
RIIHIMÄEN VESIHUOLTOLIikelaitos					
TOIMINTATUOTOT	8 931 876	8 481 000	8 481 000	8 510 500	0,3%
TOIMINTAKULUT	-3 884 492	-4 197 800	-4 197 800	-4 235 400	0,9%
TOIMINTAKATE	5 047 384	4 283 200	4 283 200	4 275 100	-0,2%

9.3 Investointisuunnitelma

INVESTOINTIKOHDE		Kustan- nusarvio veroton	INV. 2020	INV. 2021	SV1 2022	SV2 2023
MAA JA VESIALUEET						
Maa- ja vesialueet yhteensä	Menot	6 011 000	1 281 000	2 200 000	530 000	2 000 000
	Tulot	5 072 000	32 000	1 040 000	1 400 000	2 600 000
	Netto	939 000	1 249 000	1 160 000	-870 000	-600 000
OSAKKEET JA OSUUDET						
Osakkeet ja osuudet yhteensä	Menot	377 000	377 000			
	Tulot	0	0			
	Netto	377 000	377 000			
TILAHANKKEET						
Muut suunnitelman mukaiset investoinnit	Menot	500 000	200 000	300 000		
v. 2020 Herajoki 200 000 euroa	Tulot	0	0	0		
v. 2021 Paloturvallisuus 300 000 euroa	Netto	500 000	200 000	300 000		
Kirjasto, #RakasRiksu	Menot	2 300 000		1 200 000	1 100 000	
	Tulot	0		0	0	
	Netto	2 300 000		1 200 000	1 100 000	
Lasten ja nuorten talo (Peltosaari), #UusiRiksu	Menot	22 000 000			500 000	1 000 000
	Tulot	0			0	0
	Netto	22 000 000			500 000	1 000 000
Pohjolanrinteen koulu	Menot		200 000	200 000		
Sisäilma korjaukset	Tulot					
	Netto					
Kalevantalo, #RakasRiksu	Menot	2 500 000				
Liikuntahalli	Tulot					
	Netto	2 500 000				
Museokeskus, #RakasRiksu	Menot	9 400 000			0	0
Vähintään Lasimuseon peruskorjaus	Tulot					
	Netto	9 400 000	0	0	0	0
Uimahallin ja maauimala perusparannus, #RakasRiksu	Menot	13 100 000	100 000	400 000	6 100 000	6 500 000
v. 2020 Maauimalan altaiden kattaminen 120 000 euroa	Tulot	0				
	Netto	13 100 000	100 000	400 000	6 100 000	6 500 000
Kino-Sampon ulkopuolen perusparannus,	Menot	650 000	600 000	50 000		
	Tulot					
	Netto	650 000	600 000	50 000	0	0
Kesäteatteri, #RakasRiksu	Menot	550 000	50 000	400 000	100 000	
	Tulot					
	Netto					
Liikuntapaikat, #RakasRiksu	Menot		78 000	80 000	100 000	100 000
	Tulot					
	Netto					
Perusparannukset/ tekninen lautakunta, #RakasRiksu	Menot		1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
	Tulot		50 000	50 000	50 000	100 000
	Netto		950 000	950 000	950 000	900 000
Tilahankkeet yhteensä	Menot	23 358 000	2 228 000	3 630 000	8 900 000	8 600 000
	Tulot	250 000	50 000	50 000	50 000	100 000
	Netto	23 108 000	2 178 000	3 580 000	8 850 000	8 500 000

KUNNALLISTEKNIikka						
Kunnallistekniikan rakentaminen	Menot	9 200 000	2 350 000	2 965 000	1 920 000	1 965 000
	Tulot	885 000	0	375 000	260 000	250 000
	Netto	8 315 000	2 350 000	2 590 000	1 660 000	1 715 000
Elinkeinoalueiden rakentaminen	Menot	2 110 000	1 400 000	160 000	500 000	50 000
	Tulot	0	0	0	0	0
	Netto	2 110 000	1 400 000	160 000	500 000	50 000
Katuvalaistuksen saneeraus energiatehokkaaks	Menot	850 000	250 000	200 000	200 000	200 000
	Tulot	0	0	0	0	0
	Netto	850 000	250 000	200 000	200 000	200 000
Hulevesien viemärointimaksu	Menot	1 000 000	250 000	250 000	250 000	250 000
	Tulot	0	0	0	0	0
	Netto	1 000 000	250 000	250 000	250 000	250 000
Keskustan ja asemanseudun kehittäminen, #Uus	Menot	3 450 000	920 000	1 065 000	635 000	830 000
	Tulot	0	0	0	0	0
	Netto	3 450 000	920 000	1 065 000	635 000	830 000
Kunnallistekniikka yhteensä	Menot	16 610 000	5 170 000	4 640 000	3 505 000	3 295 000
	Tulot	885 000	0	375 000	260 000	250 000
	Netto	15 725 000	5 170 000	4 265 000	3 245 000	3 045 000
KALUSTOHANKINNAT						
Kalustohankinnat yhteensä	Menot	3 148 000	1 233 000	795 000	560 000	560 000
Elinvoiman kalustoinvestoinnit	Menot			60 000		
Taidemuseon näyttelyvalaistuksen muuttaminen						
Teknisen palvelukeskuksen kalustoinvestoinnit						
Kone- ja kalustohankinnat			1 173 000	400 000	400 000	400 000
Soten kalustoinvestoinnit		500 000	60 000	240 000	100 000	100 000
Erittelemättömät laite- ja kalustohankinnat(Riihikoti sängyt+patjat)			60 000			
Hoitajakutsujärjestelmä (Riihikoti) mukaan jos hankinta ei toteudu 2020				200 000	60 000	60 000
Kotihoidon autohankinta (2)				40 000	40 000	40 000
Sivistyksen ja osaamisen kalustoinvestoinnit		215 000	0	95 000	60 000	60 000
Uusi oppilastietojärjestelmä				25 000		
Lukion oppilastuolit				10 000		
Pohjolanrinteen koulun ruokalan oppilastuolit				30 000		
Robottiikan kalustoinvestoinnit (varhaiskasvatus, perusopetus ja lukio)				30 000		
Erittelemättömät kalustoinvestoinnit					60 000	60 000
	Tulot	0	0			
	Netto	3 148 000	1 233 000	795 000	560 000	560 000
OSAAMISKESKUS (RMK ja Tiera)						
Osaamiskeskusinvestoinnit yhteensä	Menot	1 500 000		500 000	500 000	500 000
	Tulot	0	0	0	0	0
	Netto	1 500 000	0	500 000	500 000	500 000
Investoinnit yhteensä	Menot	51 004 000	10 289 000	11 765 000	13 995 000	14 955 000
	Tulot	6 207 000	82 000	1 465 000	1 710 000	2 950 000
	Netto	44 797 000	10 207 000	10 300 000	12 285 000	12 005 000

10 KÄYTTÖTALOUSOSA

10.1 Kaupunginhallituksen toimiala

TOIMIALA KAUPUNGINHALLITUKSEN TOIMIALA**Toimialakohtaiset tulot ja menot yhteensä sekä tuloslaskelma**

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialan esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
KAUPUNGINHALLITUS						
	10					
TOIMINTATUOTOT	33 130 215	31 800 400	32 293 900	31 457 655	31 412 100	-2,7%
Myyntituotot	5 671 795	5 717 900	5 717 900	5 601 155	5 545 600	-3,0%
Maksutuotot	3 152 794	3 254 100	3 274 100	3 322 100	3 322 100	1,5%
Tuet ja avustukset	1 884 641	1 799 100	1 910 100	1 610 500	1 620 500	-15,2%
Muut toimintatuotot	22 420 986	21 029 300	21 391 800	20 923 900	20 923 900	-2,2%
TOIMINTAKULUT	-91 560 834	-92 746 400	-93 339 900	-99 188 511	-94 836 800	1,6%
Henkilöstökulut	-45 248 845	-45 955 400	-47 502 300	-49 651 811	-48 217 100	1,5%
Palvelujen ostot	-21 622 938	-21 414 200	-20 630 200	-24 567 700	-21 700 700	5,2%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 985 653	-6 238 500	-5 995 400	-6 034 600	-5 984 600	-0,2%
Avustukset	-2 759 644	-2 858 700	-2 958 700	-2 882 700	-2 882 700	-2,6%
Muut toimintakulut	-15 943 754	-16 279 600	-16 253 300	-16 051 700	-16 051 700	-1,2%
TOIMINTAKATE	-58 430 619	-60 946 000	-61 046 000	-67 680 856	-63 424 700	3,9%

Toimialan ja toimialueen kuvaus

Kaupunginhallituksen toimialan muodostaa hallinto- ja konsernipalvelujen, elinvoiman, sivistyksen ja osaamisen sekä teknisen palvelukeskuksen toimialueet. Toimialan kustannustason muutos on toimintakatetasolla 8,5 % vuoden 2019 tilinpäätökseen nähden ja 3,5 % vuoden 2020 muutettuun käyttösuunnitelmaan verrattuna.

Toimintaympäristöanalyysi

Yhteiskunnan digitalisaatiokehitys vaikuttaa tulevaisuuden toimintatapoja ja palvelutuotantoa koskevaan kehittämiseen ja ratkaisuihin. ICT-integroituu yhä enemmän kaikkeen kaupungin toimintaan. Tämän lisäksi mm. tiedon ja asianhallintaa, taloustietojen toimittamista sekä saavutettavuutta koskevat lakimuutokset vaikuttavat kaupungin hallinnon toimintaan.

Väestökehityksellä on merkittävä vaikutus toimialan tulevaisuuteen palvelutoiminnan ja toimitilojen osalta.

Kaupungin elinvoiman edistäminen edellyttää eri sektoreilla tehtäviä toimenpiteitä ja niiden yhteensovittamista toimivaksi kokonaisuudeksi. Tässä kokonaisuudessa paikallistuntemuksen rooli ja yhteistyö eri toimijoiden välillä on keskeistä.

Vaikutukset palvelujen kysyntään ja tuotantoon sekä talousarvioon

Toimintaympäristön muutokset edellyttävät hallinnon toimintaan liittyviin järjestelmiin, palvelujen sähköiseen asiointiin ja arkistointiin liittyviä ratkaisuja. Hallinnossa edistetään kaupunkiyhteisten perustietojärjestelmien, infrapalveluiden ja tietoturvan ratkaisuja sekä tehdään uusia ict-kokeiluja. Kaupunki perustaa ja käynnistää kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti Tieran kanssa osaamiskeskuksen ja muutosohjelman digitalisaation edistämiseksi.

Väestökehityksen mukainen syntyvyyden lasku ja lasten määrän vähentyminen vaikuttavat erityisesti sivistyksen ja osaamisen toimialueen varhaiskasvatuksen ja opetuksen palvelutoiminnan resursseihin ja toimitilojen tarpeeseen niitä vähentävästi.

Palveluverkkoratkaisu vaikuttaa toimialan vastuisiin kuuluvien kiinteistöjen kokonaismäärään ja siten ylläpito-kustannuksiin, syntyvään korjausvelkaan sekä investointitarpeisiin. Palveluverkkoratkaisun vaikutukset eivät sisälly vielä talousarvioon, mutta ne otetaan huomioon valtuuston palveluverkkoratkaisupäätöksen mukaisesti. Ratkaisulla on vaikutusta erityisesti teknisen palvelukeskuksen sekä sivistyksen ja osaamisen toimialueiden palveluihin ja talousarvioon sekä investointitarpeisiin.

Kaupungin elinvoiman kehittäminen ja vetovoiman lisääminen vaativat toimenpiteitä. Tähän liittyvät myös kaupungin keskustan ja asemanseudun kehittäminen. Tätä edistetään raakamaan hankinnalla ja jatkojalostamisella. Asuin- ja elinkeinotonttien oikea-aikainen tuottaminen ja tarjonta tukevat Tämän lisäksi kaupungin infrastruktuurin korjaaminen, uudistaminen ja kehittäminen liittyvät tähän kokonaisuuteen ja sen edistämisen toimenpiteisiin.

Strategian toteuttaminen

Strategiasta johdetut sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021 ovat:

Kaupunginhallituksen toimialan strategian toteuttamisen osalta on kuvattu toimialuekohtaisissa osioissa. Digitalisaation osalta keskeisiä ovat seuraavat osiot:

1. Osaamiskeskuksen toiminta on vakiintunut ja integroitu tukemaan kaupungin strategian toimeenpanoa digitalisaation edistämiseksi #RipeäRiksu digitalisaationäkökulma
2. DigiJoko-koulutusohjelma on toteutettu digitalisaatiomuutoksen tueksi #RipeäRiksu henkilöstönäkökulma
3. Kuntayhteiset integraatioalusta sekä prosessi- ja digialusta ovat tuotantokäytössä #RipeäRiksu
4. Kuntayhteisen integraatioalustan (TIA) ja prosessi- ja digialustan PDA) avulla on digitalisoitu 6 -12 valittua prosessia/palvelua hyödyntäen tarvittaessa palvelumuotoilua ja Lean työkaluja #RipeäRiksu ja #RakasRiksu digitalisaationäkökulma
5. Prosessien ja palveluiden kehittämisosaamista on parannettu koulutuksen ja digitalisointiprojektien avulla #RipeäRiksu henkilöstönäkökulma
6. On luotu pohja kuntayhteiselle digitalisoitujen prosessien prosessipankille Tulokortin kärkihankkeita integroiva näkökulma

Taloudelliset tavoitteet ja sitovat toiminnalliset tavoitteet

Taloudelliset tavoitteet liittyvät toiminnan kustannustehokkuuteen, tiukkaa taloudenpitoa ja talousarvion pitävyyttä sekä digitalisaation edistämiseen. Toimialan toimialueiden strategiaan liittyvät sitovien tavoitteiden osiot on kuvattu toimialueiden teksteissä.

10.1.1 Hallinto- ja konsernipalvelut

Toimialuekohtaiset tulot ja menot yhteensä sekä tuloslaskelma

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu Ks vrt Ta 2021
HALLINTO- JA KONSERNIPALVELUT						
TOIMINTATUOTOT	1 499 368	1 279 100	1 310 100	1 099 300	1 099 300	-16,1%
Myyntituotot	385 710	410 400	410 400	408 300	408 300	-0,5%
Maksutuotot		500	500	500	500	0,0%
Tuet ja avustukset	346 408	488 200	519 200	390 500	390 500	-24,8%
Muut toimintatuotot	767 250	380 000	380 000	300 000	300 000	-21,1%
TOIMINTAKULUT	-8 813 866	-10 089 800	-10 502 500	-13 083 100	-11 173 700	6,4%
Henkilöstökulut	-4 144 989	-4 721 600	-5 086 500	-5 198 700	-5 149 300	1,2%
Palvelujen ostot	-4 060 103	-4 709 800	-4 705 800	-7 229 300	-5 369 300	14,1%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-98 939	-120 600	-120 600	-119 500	-119 500	-0,9%
Avustukset	-59 196	-103 000	-103 000	-92 000	-92 000	-10,7%
Muut toimintakulut	-450 639	-434 800	-486 600	-443 600	-443 600	-8,8%
TOIMINTAKATE	-7 314 498	-8 810 700	-9 192 400	-11 983 800	-10 074 400	9,6%

Toimialueen menojen kustannustason muutosten merkittävimmät tekijät ovat ict- ja digitalisaatiokehitystä tukevat kaupungin toiminnan lisäpanostukset ovat 305 000. Tämän lisäksi kaupungin ja Tieran osaamiskeskus ja sen digitalisaatiota edistävät hankkeet ovat 500 000 euroa. Robotiikkakampus vastualueen uudet kustannukset toimialueen talousarviossa ovat n. 200 000 euroa.

Toimialan ja toimialueen kuvaus

Hallinto- ja konsernipalvelujen toimialue vastaa kaupunkiyhteisistä yleishallinto-, henkilöstöhallinto-, työllisyysdenhoito- sekä talous- ja ict-palveluista sekä Robotiikkakampuksesta.

Toimintaympäristöanalyysi

Väestökehitys edellyttää kaupungin hallinnolta henkilöstön tarveanalyysia ja kokonaissuunnitelmaa keskipitkälle ja pitkälle aikavälille sekä henkilöstömäärän yhteensovittamista tulevaisuuden muutosten mukaisesti kysyntää vastaavaan tasoon. Paikkatietoanalyysijä laaditaan palvelutuotannon ja palveluverkon tueksi.

Hallitusohjelman keskiössä on ollut työllisyysasteen nostaminen 75 % tasolle vuoteen 2023 mennessä. Maan työttömyysaste kääntyi keväällä koronakriisin vuoksi nousuun. Työllisyys- ja työttömyyskehitys vaikuttavat työllisyysyksikön toiminnan painopisteiden suuntaamiseen. Todennäköiset vaikutukset heijastuvat palvelua käyttävien asiakasmäärien kasvuun sekä toimialojen ja toimialueiden sekä yritysten kanssa tehtävän yhteistyön lisääntymiseen.

Lainsäädäntömuutokset heijastuvat hallinto- ja konsernipalvelujen kaupunkiyhteistä toimintaa ja palvelujen tukea koskeviin ratkaisuihin yleishallinto, talous ja ict palvelujen osalta. Näitä ovat mm. tiedon ja asianhallintaa, taloustietojen toimittamista sekä saavutettavuutta koskevat lakimuutokset. Digitalisaation edistäminen ja toiminnan kehittäminen erilaisin ICT -teknisten ratkaisujen keinoin, on yhä merkityksellisempi osa toimintaa. ICT integroituu kaikkialle kaupungin toimintaan.

Koronapandemian talousvaikutukset sekä korkomarkkinanäkymät heijastuvat kaupungin talouden ohjaamiseen ja rahoitusratkaisuihin. Sote-maakuntavalmistelun arvioidaan heijastuvan talousarviovuonna kaupungin henkilöstöä, ict-ratkaisuja, tiloja ja sopimuksia koskevinä kysymyksinä, joita varaudutaan tarpeen mukaan selvittämään.

Vaikutukset palvelutuotantoon

Yleishallinto

Vastuualue tuottaa lakisääteiset yleiseen hallintoon liittyvät palvelut ja kaupunkiyhteisiin valmisteluprosesseihin liittyviä keskitetyn hallinnon tukipalveluita. Tavoitteena on tukea kaupungin johtoa, toimialoja ja luottamushenkilöitä tulevaisuuden, taloudellisesti kestävä Riihimäen kaupungin toiminnan rakentamisessa.

Vastuualue vastaa kaupunginvaltuuston ja -hallituksen sekä lautakuntien kokouksista, yleisten vaalien järjestämisestä, kaupungin asiakirjahallinnosta sekä kaupungin yhteisistä lakiasioista ja niiden ohjauksesta.

Vastuualueella tuotetaan lakisääteiset asiakirjahallinnon tehtävät. Asianhallinnan osalta jatketaan digitalisaation edellyttämiä perustehtäviä, tärkeimpänä sähköiseen pysyvässäilytykseen tarkoitettavan järjestelmän ja sen kanssa yhteensopivan sähköisen allekirjoituksen käyttöönotto.

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) astui voimaan 1.1.2020. Lain tarkoituksena on varmistaa viranomaisen tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely. Tärkeää on julkisuusperiaatteen toteuttaminen entistä paremmin. Tiedonhallintalain täytäntöönpanoon liittyen asianhallinnan osalta jatketaan tiedonohjaussuunnitelmatyötä sekä valmistellaan asioiden ja palveluiden rekisteröintiin liittyviä muutoksia. Tiedonhallintalain voimaantulon myötä arkistolakia ollaan muuttamassa yhteensopivaksi tiedonhallintalain kanssa. Kuntien asiakirjahallintoa ja arkistointia hoidetaan jatkossa lisääntyvässä määrin digitaalisessa ympäristössä.

Tiedonhallinta sisältää asiakirjatiedon hallinnan koko elinkaaren. Keskeisiä asiakirjahallinnan suunnittelun välineitä ovat asiakirjahallinnon organisointi ja järjestäminen, lait ja asetukset ja niiden perusteella annetut määräykset ja ohjeet. Olemassa olevan järjestelmän, toimintatapojen ja prosessien perusteellinen läpikäynti on aloitettu ja työtä jatketaan vuonna 2021.

Uusien toimintatapojen ja digitalisaation edistämisen onnistuminen kaupunkitasoisesti edellyttää asianhallinnan näkökulmasta kaupungin tiedonohjaussuunnitelman ja arkistonmuodostussuunnitelman päivittämistä (TOS, EAMS), kirjauskäytänteiden ja prosessien tarkentamista, asianhallinnan ohjeistuksen kouluttamista, arkistoinnin ja arkistojen hallintaa, sähköiseen arkistointiin siirtymistä sekä palvelutietovarannon tietojen täydentämistä ja hyödyntämistä. Suomi.fi palveluiden aktiivinen käyttöönotto sekä saavutettavuuden varmistaminen palvelutoiminnassa nivoutuu lainsäädännöllisiin muutoksiin.

Järjestelmiin kohdistuvien ICT-kustannusten lisäksi lainsäädännön vaatimien muutosten toteuttamiseen tarvitaan kohdennettua työpanosta.

Henkilöstöhallinto ja työllisyyden hoito

Henkilöstösuunnitelmaprosessia uudistetaan siten, että tulevia palvelutarpeen muutoksia pystytään ennakoimaan paremmin ja kohdentamaan henkilöstöresurssit oikein.

Työllisyydenhoidon toimesta kannustetaan työnantajia työllistämiseen ohjauksen ja taloudellisten tukien keinoin. Työnhakijoille tarjotaan henkilökohtaisen tavoitteen mukaisia, työllistämistä edistäviä palveluja.

ICT-palvelut

Kaupungin tietohallinnon kokonaiskoordinaatio ja hallinnointi on hallinto- ja konsernipalveluiden toimialueella. Tietojärjestelmät, jotka palvelevat vain tiettyä toimialaa sisältyvät ko. toimialan ja toimialueen talousarvioon. Toimialojen ja -alueiden ICT -ratkaisut kuitenkin linkittyvät kokonaisuuteen. Toimialat huolehtivat omien vastualueidensa toiminnan mukaisten tietojärjestelmien tehokkaasta käytöstä. Toimialat myös seuraavat oman toimialueensa ICT -kehitystä, ja omien prosessiensa tehokkaampaa hyödyntämistä esimerkiksi automaation

avulla. Kehittämisen yhteydet kokonaisarkkitehtuuriin ja kokonaisuuden hallinta on pidettävä mielessä kehitettäessä nopeita ja ketteriä ICT-ratkaisuja erilaisiin tarpeisiin. Tiedonhallintalaki edellyttää jatkossa kunnilta tarkempaa dokumentointia järjestelmistä, tietovarannoista sekä prosesseista.

It- ja digitalisaatiokehitystä tukevat panostukset ovat 305 000 euroa vuonna 2021. ICT perusjärjestelmäpalvelut 95 000 euroa sisältää asianhallintajärjestelmää koskevia osiota, tiedonhallintamallin edellyttämää tekemistä sekä henkilöstöhallinnon järjestelmän lisäosiot. ICT-infrapalvelut 160 000 euroa sisältää tietoliikennekilpailutuksen, active directoryn seudullisen erotuksen sekä palvelinsiirtoja. Uudet ICT-palvelut ja kokeilut digikehityksen tukena 50 000 euroa sisältää ohjelmistorobotiikan jatkokehityksen sekä intranet lisenssikustannukset.

Kaupunki panostaa edellä esitetyn lisäksi osaamiskeskuksen perustamiseen Tieran kanssa sekä osaamiskeskuksen digitalisaatiota edistäviin hankkeisiin. Tämän kokonaisuuden vaikutus on 500 000 euroa käyttötaluuteen sekä 500 000 euroa investointeihin vuonna 2021. Neuvottelut osaamiskeskussopimuksen osalta Tieran kanssa ovat kesken.

Taloushallintopalvelut

Kaupunkiyhteisten talousjärjestelmien sekä talous- ja palkanlaskentapalvelujen hankinnan koordinaatiosta vastaa talouspalvelut vastuualue. Sääntelymuutoksen edellyttämät velvoitteet taloustietojen toimittamisesta kuntien ja kuntayhtymien palveluluokituksen mukaisesti valtionhallintoon, tarkoittaa toimituksen automatisaation jatkotoimenpiteitä. Tämän kustannusvaikutus on 40 000 euroa. Tämän lisäksi tavoitteena on käynnistää palveluluokituksen sovitettava tuotteistaminen. Tähän varataan 40 000 euroa. Talous ja henkilöstötietojen reaaliaikaista raportointia parannetaan ottamalla käyttöön johdon työpöytäratkaisu. Käyttö- ja ylläpitokustannukset kaupungin esimiesten lukumäärällä on 35 000 euroa vuodessa.

Robotiikkakampus

Hallinto- ja konsernipalvelujen uutena vastuualueena on Robotiikkakampus, joka vastaa #RoboRiksu kärkihankkeen edistämisestä. Pitkän aikavälin tavoitteena on luoda Riihimäestä kansainvälisesti tunnettu Suomen robotiikan pääkaupunki, jossa korkeatasoinen robotiikkakoulutus sekä soveltavan robotiikan tutkimuksen ja tuotekehityksen osaamiskeskittymä luovat uusia korkean osaamisen työpaikkoja ja yrityksiä. Robotiikkakampuksen toiminnan kustannusmuutokset edellisvuoden tasosta ovat 200 000 euroa, jotka syntyvät henkilöstökuluista sekä palvelujen ostoista. Toiminta on siirtynyt sivistyksen ja osaamisen toimialueelta. Kokonaisvaikutus hallinto- ja konsernipalvelujen toimialueen talousarvioon on 500 000 euroa, josta 300 000 euroa on siirtynyt sivistyksen ja osaamisen toimialueen talousarviosta.

Strategian toteuttaminen

Kaupungin strategian ja sääntelymuutosten edellyttämiä toimia ja eurokohdennuksia priorisoidaan ja sovitaan yhteen toteutuksessa. Kaupungin strategian edistäminen ohjaa hallinto- ja konsernipalvelujen toiminnan ja toimenpiteiden painopisteitä. Kaupungin hallinnollisen toiminnan edellytysten uudistamiseen vaikuttavat myös lainsäädännölliset muutokset sekä kaupunkiyhteistä kokonaisuutta tukevat ratkaisut. Kaupungin tulevaisuuden ja tavoitteiden strateginen aikahorisontti sekä hallinnollisen toiminnan sujuvuus ovat prioriteetiltaan tärkeitä.

Yleishallintoon kohdistuvien palveluiden taustalla on peruspalveluprosessi ja osaavat resurssit. Osallisuutta lisätään ottamalla se osaksi suunnittelua, toteuttamista ja päätöksentekoa. Nämä kaikki toimenpiteet lisäävät avointa hallintoa, uudistuvaa hallintoa ja nivoutuvat vahvasti #RipeäRiksu kärkihankkeeseen.

Kotoutumista edistävä työ kuuluu Riihimäen kaupungin strategiseen #RakasRiksu kärkihankkeeseen, Kunnan operatiivista toimintaa kotouttamistyössä ohjaa vähintään kerran neljässä vuodessa tarkistettava kotouttamisohjelma.

Työllisyydenhoitopalveluissa strategian päämäärä kohtaaminen RiiConnecting, toteutuu työvoiman kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamisena. Strategian kärjistä toteutuvat RakasRiksu ja UusiRiksu, yritykset huomioivana kunnallisena toimintakulttuurina ja kuntalaisten hyvinvointia ja osallisuutta tukevana tavoitteellisena työllisyyspalveluna.

Strategiaohjauksessa digitalisaatio on kaupunkiyhteinen kaupungin kärkihankkeita läpäisevä näkökulma, joka on erillisenä kohteena kaikissa kaupungin kärkihankkeissa. Kärkihankkeisiin liittyvässä tuloskortissa on kuvattu tavoitteita, joita ICT -ratkaisuilla halutaan saavuttaa. Toimialue vastaa Tiera osaamiskeskus yhteistyön ja digitalisaation edistämiskoordinaation lisäksi #RakasRiksu sekä #RipeäRiksu kärkihankkeen kaupunkitoimien tavoitteiden edistämisestä.

Strategiasta johdetut sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021 ovat:

1. Taloustietojen toimittaminen on automatisoitu
2. Asianhallintajärjestelmän toiminnallisuudet on uusittu 2kpl
3. Johdon työpöytäratkaisu on vakiinnutettu käyttöön
4. Palvelutuotteistuspilotti on toteutettu 1 kpl

Yhteistyö ja hankkeet

Riihimäen kaupunki pyrkii vahvistamaan digitalisaation edistämistä tekemällä laajaa yhteistyötä mm. Kuntien Tieran kanssa. Osaamiskeskuksella on rajapintoja mm. robotiikkakampukseen, jonka yhteydessä tehdään opilaitosyhteistyötä. Asemanseudun kehittämisessä mietitään uusia esim. IOT -tyyppisiä ratkaisuja yhdessä eri toimijoiden kanssa. Lisäksi kaupunki on mukana erilaisissa kansallisissa yhteistyöverkostoissa sekä hakee aktiivisesti digitalisaatioon edistämiseen rahoitusta muiden kuntien ja yhteistyötahojen kanssa.

10.1.2 Elinvoima

Toimialuekohtaiset menot ja tulot yhteensä sekä tuloslaskelma

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
ELINVOIMA						
	10					
TOIMINTATUOTOT	4 098 301	3 528 200	3 601 700	2 664 600	2 674 600	-25,7%
Myyntituotot	169 236	133 700	133 700	123 200	123 200	-7,9%
Maksutuotot	882 706	924 700	944 700	498 700	498 700	-47,2%
Tuet ja avustukset	475 023	195 500	226 500	65 200	75 200	-66,8%
Muut toimintatuotot	2 571 336	2 274 300	2 296 800	1 977 500	1 977 500	-13,9%
TOIMINTAKULUT	-9 832 282	-9 179 500	-9 353 000	-5 626 900	-5 619 700	-39,9%
Henkilöstökulut	-3 780 099	-3 720 300	-3 893 700	-2 964 300	-2 979 100	-23,5%
Palvelujen ostot	-1 624 518	-1 451 600	-1 363 000	-1 018 000	-996 000	-26,9%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-371 430	-313 300	-302 200	-99 800	-99 800	-67,0%
Avustukset	-469 162	-469 900	-569 900	-461 100	-461 100	-19,1%
Muut toimintakulut	-3 587 074	-3 224 400	-3 224 200	-1 083 700	-1 083 700	-66,4%
TOIMINTAKATE	-5 733 981	-5 651 300	-5 751 300	-2 962 300	-2 945 100	-48,8%

Toimialueen nykytilan kuvaus

Elinvoiman toimialue vastaa kaupungin kehittämisestä ja sen luovan vetovoimaisuuden lisäämisestä. Toimialue huolehtii kaupungin maankäytön suunnittelusta, kaupunkikuvasta, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilan seurannasta ja hoidosta sekä kaupungin maaomaisuuden hallinnasta, ympäristönsuojelun strategisesta suunnittelusta ja kehittämisestä sekä kaupungille kuuluvien ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaistehtävien järjestämisestä. Tämän lisäksi toimialue huolehtii kulttuuripalvelujen ja museopalvelujen tehtävistä. Toimialue käsittää kaavoituksen, maankäytön, rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun, museopalveluiden ja kulttuuri- ja tapahtumapalveluiden vastuualueet. Vuoden 2020 talousarviossa elinvoiman toimialueeseen sisältyivät liikuntapalvelut, jotka on 9.6.2020 lukien siirretty tekniseen palvelukeskukseen.

Toimialueella on keskeinen rooli strategisen kärkihankkeen #UusiRiksu edistämisessä.

Toimintaympäristöanalyysi ja väestökehitys: vaikutukset palvelujen kysyntään ja tuotantoon sekä talousarvioon

Elinvoiman palveluiden asiakkaat ovat etupäässä työikäisiä, joiden määrässä eikä palveluiden kysynnässä ole odotettavissa merkittävää muutosta Riihimäellä.

Toimialueen tulojen osalta odotetaan maanmyyntivoittojen 300 t€ nousua tontinmyyntitulojen oltua viime vuosina poikkeuksellisen alhaisella tasolla, ja isompien kauppojen ollessa nyt valmisteluvaiheessa. Kustannusten nousua tapahtuu Uusi Riksu hankepäällikön palkkauksesta, varautumisesta yhteen kaavoituksen lisärekrutointiin, jolla mahdollistetaan uuden yleiskaavapäivityksen ja Varuskunnan eteläosien yleissuunnitelman käynnistäminen. Suomen lasimuseon vuodelle 2020 nousseen ja edelleen 2021 nousevan valtionosuuden myötä mahdollistuu lisäresursointia.

Museoiden valtionosuuksiin liittyvä rahoitussuunnitelma on vahvistettu vuosille 2021-2023. Valtakunnallisten vastuumuseoiden rahoitus myönnetään valtionosuuden euromääräisenä korotuksena (aiemmin vos 47 % ja harkinnanvarainen toiminta-avustus). Riihimäen kaupungin museot -yksikön htv-päätös kaudelle on 6 (aiemmin 7) ja Suomen lasimuseon 10 (10).

1.9.2020 voimaan tulleet ns. yhden (sähköisen) luukun periaatetta koskevat, ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevat lait (764-775/2019) vaativat viranomaisilta merkittävää sähköisen asioinnin kehittämistä.

Viimevuotisten lakimuutosten myötä rakentamisen lupamenettelyjä on mahdollista helpottaa. Tämän vuoksi on käynnistetty rakennusjärjestyksen uusimisen.

Ympäristönsuojelun tulevien vuosien suurimmat haasteet liittyvät sähköisen asiointiin ja arkistointiin, lainsäädännön jatkuvaan uudistumiseen ja sen mukanaan tuomiin osaamisen haasteisiin sekä Riihimäen ympäristöpolitiikan sekä resurssiviisauden ja kiertotalouden tiekartan toimeenpanoon. Ympäristönsuojelun lupien sähköinen hakeminen käynnistetään vuoden 2020 aikana ja sähköiseen arkistointiin siirrytään tietojärjestelmien sallimassa aikataulussa.

Väestörakenteen muutos, erityisesti väestön ikääntyminen vaikuttaa kulttuurin palvelutarpeeseen. Kulttuuri- palveluiden yhteys hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen tulisi huomioida ja palvelujen saatavuuteen tulisi panostaa erityisryhmien osalta. Nykyresursseilla se vaatii kuitenkin palveluiden uudelleen suuntaamista tai merkittäviä lisäresursseja ja yhteistyötä sosiaalipalveluiden kanssa.

Kaavoituksen vastuualue pyrkii kaavoituksen kautta ohjaamaan ja ennakoimaan kaupungin kehitystarpeita ja väestöpohjan muutoksia, sekä turvaamaan kehityksen kannalta riittävän, laadultaan oikean, oikea-aikaisen sekä elinvoimaisen maankäytön ympäristön muodostumisen hallitusti ja kaupungin sekä yleisen edun huomioiden.

Strategian toteuttaminen toiminnassa

Kaupungin strategisista kärkihankkeista elinvoiman toimialueen vastuulla on #UusiRiksu, jonka keskeinen strateginen tavoite on kasvattaa kaupungin väkilukua vuoteen 2030 mennessä 30 000 henkeen. Kaavoituksella on keskeinen rooli tämän kärkihankkeen edistämisessä. Asemanseudun yleissuunnitelman ja sen viite-suunnitelmien valmistuttua on siirrytty vaiheeseen, jossa yleissuunnitelma tuottaa asemakaavojen muutostarpeita. Varuskunta-alueen eteläosien yleissuunnitelman sekä yleiskaavan 2040 laadinnan aloitus ovat merkittäviä tehtäviä vuonna 2021. Lisäksi valmistellaan keskustan yleissuunnitelman käynnistämistä.

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää vastuualueelta riittävän asuin- ja elinkeinotonttien tuottamista oikeasta paikasta tarjolle oikeaan aikaan sekä suunnittelun ja rakentamisen tukemista toimivilla kartta-, maastomalli- sekä mittauspalveluilla.

Toimialue vaikuttaa osaltaan myös #RakasRiksu ja #RipeäRiksu kärkihankkeen toteutumiseen ja elinkeinopalvelut osallistuvat #RoboRiksuun. #RipeäRiksun Digitalisaatioon liittyvänä tavoitteena valmistellaan sähköisen arkistoinnin käynnistämistä pilottina rakennusvalvonnan osalta, ja seuraavassa vaiheessa ympäristönsuojelun osalta.

Riihimäen kaupungin ympäristöpolitiikalla sekä resurssiviisauden ja kiertotalouden tiekartalla toimeenpannaan Riihimäen sitoumukset hiilineutraaliuden, jätteettömyyden, kestävä kulutuksen ja kiertotalouden edelläkävijäkuntana. Riihimäki on mukana edelläkävijäkuntien FISU- ja CIRCWASTE- verkostoissa. Tämä tukee Riihimäki-strategian toteutumista.

Museoiden perustoiminta toteuttaa kaupungin strategisia tavoitteita elinvoiman, hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden, osallisuuden ja digitaalisaation osalta. Osana #UusiRiksu –hanketta Riihimäen taidemuseon ja kaupunginmuuseon muodostamaa museokeskusta selvitetään asemanseudulle.

Kulttuuri- ja tapahtumapalveluiden vastuualue toteuttaa osaltaan strategian tavoitteita sekä #RakasRiksu että #UusiRiksu kärkihankkeiden teemoissa. Vastuualue luo toiminnoillaan yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia ja tukee elinvoimaa tarjoamalla asukkaille ja matkailijoille viihtymisen edellytyksiä.

Taloudelliset tavoitteet, kehittämiskohteet ja toiminnalliset muutokset sekä sitovat toiminnalliset tavoitteet

Elinvoiman toimialueen taloudellisena tavoitteena on vuoden 2021 toimintakatteen kasvun rajoittaminen vastaamaan 2% korotusten mukaista raamia.

Vuonna 2021 museoiden toiminnan painopiste on kokoelmatyössä. Kaikissa kolmessa museossa edistetään kokoelmien digitoimisastetta, arvoluokituksen etenemistä ja siten kokoelmien laadullista kehittämistä. Suomen Lasimuseo käynnistää verkkokaupan.

Selvitetään hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuurin toimenpiteitä ja resursseja ja suunnitellaan toimintakäytäntöjä. Tavoitteena pisteytyksen nosto THL:n TEAvisarin vähintään kansallisen keskiarvon tasolle.

Kaavoituksen työn tuotot ja kulut eivät näy suoraan kaavoituksen vastuualueen tuloksessa, vaan toteutuu esimerkiksi tonttien luovutuksien tuloina ja kaavoitusarvomaksujen tuottoina maankäytön puolella sekä kaupunkirakenteen toteutuksen menoina. Kaavoituksella on viime vuosina ollut henkilöresursseihin liittyviä haasteita. Vastuualueen henkilöstövajetta on kuluvana vuonna paikattu määräaikaisin työntekijöin sekä rekrytoimalla yleiskaavoitukseen. Vuoden 2021 talousarvioon haetaan yhä rahoitusta lisäresursseille. Strategian kärkihankkeiden suunnittelun edistämiseen tulee varautua riittäväillä asiantuntijapalveluiden ostoon varatuilla määrärahoilla. Sen lisäksi määrärahoja tarvitaan Jokikylän suunnittelun edistämiseen sekä erilaisten kaavoituksen kannalta välttämättömien selvitysten hankkimiseen.

Rakentamisen lupamenettelyjen helpottamisesta seuraa rakennusvalvonnan palvelumaksun vähenemistä. Rakennusvalvonnan taksoja korotettiin 1.12.2019 ja ympäristönsuojeluviranomaisen taksoja 1.10.2019 lukien. Vuonna 2021 ympäristönsuojelun sähköisten lupien käyttöönottoa ja kehittämistä jatketaan. Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma 2018-2020 päivitetään lainsäädäntömuutosten myötä alkuvuodesta 2021. Viranomaisvalvontaa tehdään valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti. Riihimäen pintavesien ja luontokohteiden seurantaa jatketaan. CO₂-päästöseuranta ja hiilinieluselvytys toteutetaan ja luonnonsuojeluohjelman valmistelu käynnistetään. Ympäristöpolitiikka päivitetään vuoden 2021 aikana ja ympäristöpolitiikan toteuttamista seurataan ympäristöraportissa.

Kaupunki ja toimialue ovat tonttien luovutuksen osalta toipuneet viime vuosina hitaasti vuoden 2013 erillispientalojen tonttimarkkinat lähes seisauttaneista tapahtumista samalla, kun hetkellisesti markkinoita vilkastuttanut kerrostalorakentamisen nousukausi on saapunut päätepisteeseensä. Vaihtuvassa markkinatilanteessa tonttien luovutuksen osalta ei voida ennustaa kaupungille merkittävää tulovirtaa ja tonttien myyntituloennuste onkin alhainen.

TALOUSARVIO 2021	Kpl	Myyntitulot	Tasearvo	Myyntivoitto
Maa- ja vesialueet				
* Asuntotontit	13	720 000	32 000	688 000
* Elinkeinotontit	2	320 000	38 000	282 000
* Muu kiinteä omaisuus	0	0	0	0
Yhteensä		1 040 000	70 000	970 000

Kaupungin tonttien luovutukset ovat toipuneet hitaasti erillispientalojen tonttimarkkinoiden lähes seisauttamisesta 2013. Kerrostalorakentamisen nousu osoittautui myös toistaiseksi lyhytaikaiseksi. Vaihtuvassa markkinatilanteessa tonttien luovutuksen osalta ei voida ennustaa kaupungille merkittävää tulovirtaa ja tonttien myyntituloennuste onkin 2020 ollut alhaisimmillaan 10 vuoden jaksolla. Samalla kaupungin vuonna 2017 käyttöön ottama yleiskaava ja siitä ensimmäisen kerran vuodelle 2019 johdettu maankäytön toteuttamisohjelma ovat asettaneet selkeät tavoitteet kaupungin maanhankinnalle asettaen merkittävää painetta resursoinnille nykyisen maaomaisuuden ollessa määrällisesti vähäistä ja pääosin tavoitteiden kannalta väärillä alueilla. Tämän

johdosta ennuste on että maan hankintaan käytetään suunnitteluvuosina enemmän pääomaa kuin niistä tontinmyyntien myötä vapautuu. Maankäytön vastuualue on käynnistänyt kehittämishankkeen, jossa mm. analysoidaan realisoitavat maa-alueet.

Strategiasta johdetut sitovat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2021 ovat:

- Rakentaminen tai esirakentaminen on alkanut asemanseudun yleissuunnitelman alueella.
- Yleissuunnitelman mukainen asemakaavoitus asemanseudun alueella on käynnistynyt.
- Laaditaan uusiomaa-ainesten ja Riihimäen kaivumaiden hyödyntämisen kehittämisohjelma ja laaditaan periaatteet kiertotalouden soveltamiseksi maarakentamisessa
- Asemanseudun Älykkäät Ratkaisut -yhteistyöryhmän tuottama Älykäs Riksu –visio. Visiotyön myötä luodaan aktiivisia yhteistyösuhteita digi-alojen yrityksiin, asiantuntijaorganisaatioihin ja palveluntarjoajiin.

Hankkeet

Riihimäen kaupunki osallistuu Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen toimintaan ja hankkeisiin sekä osallistuu myös Fisuedelläkävijäkuntaverkoston toimintaan ja hankkeisiin. Syksyllä 2020 käynnistyy alkuvuoteen 2023 kestävä kuntien ilmasto- ja taloushanke REETTA (Resurssiviisaan kunnan talous- ja ilmastojohtamisen työkalut ja toimintamallit). Käynnissä on myös REMI-hanke (Resurssiviisaustoimenpiteiden vaikuttavuuden mittaaminen kestävien kaupunkien johtamisen tukena).

Kertaluonteiset menot

Taidemuseon näyttelytilojen valaistuksen uudistaminen vaihtamalla halogeenilamput vähemmän energiaa kuluttaviksi ledeiksi. Halogeenilamppujen saanti on myös oleellisesti vaikeutunut. Kokonaiskustannusarvio on 60.000€ museon näyttelytilojen osalta.

Kaupunginmuseon tilojen sulkeminen yleisöltä 1.1.2021 alkaen vuodeksi. Kaupunginmuseon vaihtuville näyttelyille osoitetaan tila taidemuseolta pop-up –näyttelyn aikaansaamiseksi. Sulkuaikana tehdään kaupunginmuseon kokoelmien läpikäynti laadullisen kehittämisen näkökulmasta ja todellisen varastointitilan tarpeen selvittämiseksi. Tarkoitusta varten museo tarvitsee projektityöntekijän ja nykyisen tp. järjestelyapulaisen tuntimäärän lisäämisen täysmääräiseksi vuodeksi 2021. Palkkakulut näkyvät talousarvioesityksessä tilapäisten palkkojen nousuna, muina lisäyksiä työaineisiin 2000 € ja muihin kuluihin 2000 €. Museon sulkeminen vaikuttaa kaupunginmuseon tuloihin (kuten pääsymaksut, palvelut).

Tunnusluvut

Rakennusvalvonta	Tp 2018	Tp 2019	Ta 2020	Ta 2021
Myönnetty rakennus- ja toimenpideluvat	229	241	arvio 230	250
Valmistuneet asunnot	301	169	30	100
Valmistuneet asunnot (kem)	35022	27368	20000	25000

Maankäyttö	Tp 2018	Tp 2019	Ta 2020	Ennuste 2021
Tonttien luovutukset	14	13	13	13
Kiinteistötoimitukset	96	70	70	60
Kaavoitus	Tp 2018	Tp 2019	Ta 2020	Ennuste 2021
Asemakaavat ja asemakaavamuutokset (kpl)	7 kpl	6 kpl	7 kpl	6 kpl
Asemakaavat ja asemakaavamuutokset (kem)	-168 k-m ²	63 632 k-m ²	63 112 k-m ²	60 000 k-m ²

Kulttuuripalvelut	Tp 2019	Ta 2020	Ta2021
Kulttuuripalveluiden järjestämät tapahtumat ja -tilaisuudet			
- tapahtumien ja tilaisuuksien määrä	31	17	17
- kävijämäärä	12700	10 000	10 000
'- kulttuuripolkutapahtumien määrä	111	111	100
'- kävijämäärä	5400	5500	5000

Museopalvelut	Tp 2018	Tp 2019	Ta 2020	Ta 2021
Suomen lasimuseo				
Kävijät	19 133	27 457	25 000	27 000
Kävijät, ulkomailla järjestetyt näyttelyt	42 437	0	30 000	30 000
Näyttelyt	12	12	12	11
Tutkimukset	1	2	2	2
-Riihimäen kaupunginmuseo kävijät	10.689	15.401	9.000	9.000
-Riihimäen taidemuseo kävijät	10.011	10.171	9.000	9.000
joista maksaneita	3.515	3.278	2.400	2.400
Näyttelyt				
- Riihimäen kaupunginmuseo	7	3	4	3
- Riihimäen taidemuseo	3	3	4	3

Ympäristöpolitiikan toteutumista seurataan vuosittain ympäristöraportissa useiden indikaattoreiden ja tunnuslukujen avulla. Ympäristönsuojelun toimintaa ohjaamaan laaditaan vuosittainen toimintasuunnitelma, jonka toteutumista seurataan osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä. Myös vuosittain laadittavan valvontaohjelman toteutumista seurataan osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

10.1.3 Sivistys ja osaaminen

Toimialuekohtaiset menot ja tulot yhteensä sekä tuloslaskelma

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
SIVISTYS JA OSAAMINEN						
	10					
TOIMINTATUOTOT	5 166 576	4 946 900	4 995 900	4 861 300	4 861 300	-2,7%
Myyntituotot	1 084 219	836 900	836 900	831 400	831 400	-0,7%
Maksutuotot	2 270 088	2 328 900	2 328 900	2 353 500	2 353 500	1,1%
Tuet ja avustukset	745 876	724 000	773 000	767 000	767 000	-0,8%
Muut toimintatuotot	1 066 394	1 057 100	1 057 100	909 400	909 400	-14,0%
TOIMINTAKULUT	-50 497 534	-51 096 500	-51 138 300	-53 160 111	-51 568 800	0,8%
Henkilöstökulut	-30 873 707	-31 107 100	-31 703 200	-33 283 911	-31 887 600	0,6%
Palvelujen ostot	-8 249 893	-7 928 900	-7 382 500	-7 782 400	-7 587 400	2,8%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-801 199	-1 001 000	-961 000	-1 061 500	-1 061 500	10,5%
Avustukset	-2 215 095	-2 269 300	-2 269 300	-2 254 300	-2 254 300	-0,7%
Muut toimintakulut	-8 357 641	-8 790 200	-8 822 300	-8 778 000	-8 778 000	-0,5%
TOIMINTAKATE	-45 330 958	-46 149 600	-46 142 400	-48 298 811	-46 707 500	1,2%

Nykytilan kuvaus

Sivistyksen ja osaamisen toimialue vastaa varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, lukio-opetuksesta, oppilas- ja opiskelijahuollosta, nuorisopalveluista, kirjastosta, vapaasta sivistystyöstä ja taiteen perusopetuksesta.

Toimintaympäristön muutosten vaikutus talousarvioon

Varhaiskasvatuksen ja opetuksen oppilasmäärä Riihimäellä laskee syntyvyyden mukaan vuodesta 2020 vuoteen 2030 noin 1000 oppilaalla, mikä vastaa n. 30% laskua. Tämän johdosta palveluverkkoa tulee sopeuttaa suhteessa laskevaan oppilasmäärään. Vaikutus heijastuu niin varhaiskasvatus- ja koulukiinteistöihin, kuin tulevaisuuden henkilöstömäärään. Talousarvion laadintavaiheessa käynnissä oleva palveluverkkoselvitys on kuitenkin kesken, joten euromääräistä vaikutusta talousarviovuodelle 2021, ei pystytty arvioimaan ja jätetään siksi huomiotta.

Palveluverkko

Kun päätös palveluverkosta on varmistunut, niin toimenpiteet käytännön toteutukseen ja toimitilaohjelman päivittämiseen tulee aloittaa viipymättä. Eräs vaihtoehto, olisi Puukoulun kiinteistön lopettaminen ja siellä olevien toimintojen siirtäminen toisaalle, esim. Kalevan taloon tai Lasitehtaankouluun. Tällä ratkaisulla saataisiin välittömiä säästöjä kiinteistökuluista n. 62000 € 1.8.-31.12. ja sen jälkeen n. 140000 € vuosittain.

Toinen potentiaalinen säästökohde olisi Haapahuhdan koulun kiinteistö, minkä kiinteistön lakkauttamisella saavutettaisiin n. 94000 € säästö 1.8.2021-31.12. ja sen jälkeen 161600 € (vuokra / vuosi) Euron säästö. Nämä edellyttävät kuitenkin toimitilaohjelman päivittämisen ja SIHYn päätöksen kouluverkon siirtymän aika-tilausta.

Vuoden 2020 kevät oli Koronan vuoksi varsin poikkeuksellinen. Pikaisen etätyöskentelyyn ja -opetukseen siirtymisen johdosta valtiolta on saatu ns. Korona avustusta mm. varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen, vapaaseen sivistystyöhön sekä lukiokoulutukseen yhteensä n. 1,23 M €. Tästä avustuksesta n. 720 000 € kohdistuu vuodelle 2021. Avustus tulee kohdentaa ns. Koronan vuoksi syntyneen osaamisvajeen paikkaamiseen mm. palkkaamalla määräaikaisia erityisopettajia ja koulunkäynnin ohjaajia lukuvuodelle

2020-2021. Myös nuorisopalvelut on hakenut Korona -avustusta, mutta talousarvion laadintavaiheessa pää- töstä näistä ei ole vielä tullut.

Lasten kotihoidon tuen ja osittaisen hoidon tuen käyttäjämäärän arvioidaan vuonna 2021 pienenevän 40 000 euroa verrattuna vuoteen 2020.

Varhaiskasvatuksen sijaisjärjestelmässä tavoitellaan 272 000 € vähennystä työvoiman vuokrauskuluissa. Kes- keisenä on ajatus toimintatapamuutoksesta, jossa viiteen yksikköön on perustettu vakituisen varahenkilön teh- tävä. Lisäksi neljään yksikköön on palkkatuella palkattu henkilö päiväkotiaavustajan tehtävään. Varahenkilöiden palkkaus kasvattaa toimintakuluja n. 150 000 €, mutta ratkaisu säästää työvoimanvuokrauksessa 422 000 €. siten, että kokonaissäästö on 272 000 €. Ratkaisun vaikuttavuutta suhteessa suunniteltuun seurataan tiiviisti.

Alakoulujen koulunkäyntihjaajakustannusten arvioidaan palkankorotusten vuoksi nousevan 20 000 € vuonna 2021. Summa veloitetaan perusopetukselta sisäisenä palvelun myyntinä.

Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa kehitetään robotiikkaopetusta, sekä kiertotalous-, draama- ja teatte- rikasvatuksen osaamista varmistaen niihin liittyvien opetussuunnitelmien toimeenpanot. Digitalisaation ja ope- tuksen sähköistämisen myötä perusopetuksen ICT-laitteiden leasing-kustannukset kasvavat 40 000 euroa.

Keskeisin odotettavissa oleva lakimuutos perusopetuksen ja lukiokoulutuksen osalta liittyy oppivelvollisuuden pidentämiseen. Vaikka päätöstä tästä ei vielä ole, niin hallitus on ajanut tätä uudistusta eteenpäin ja vakuutta- nut lakimuutoksen etenevän päätöksentekoon syksyllä 2020. Sen vuoksi lukiolla on varauduttu maksuttoman lukiokoulutuksen järjestämisen kulujen kasvuun 140 000 € vuodelle 2021.

Nuorisopalveluissa kehitetään erityisesti nuorisotyötä yläkouluissa sekä lukioon, ammattikorkeakouluun ja kotiin vietävää etsivää nuorisotyötä. Nuorisotyössä keskeistä on kasvatuksellinen ja ennaltaehkäisevä työ, jonka taloudellinen merkitys näkyy säästönä erityispalvelujen tarpeiden vähentyessä. Nuorisotyössä kehite- tään hyvinvointia ja osallisuutta edistäviä palveluja ja toimintatapoja. Kustannusvaikutukseltaan nuorisopal- veluiden toiminta on neutraalia suhteessa edelliseen vuoteen.

Taiteen perusopetuksen ja vapaan sivistystyön osalta väestön ikääntyminen vaikuttaa palvelutarpeeseen ja kurssien kysynnän lisääntymiseen. Oppilaitokset ovat jo aiemmin valmistautuneet mahdollisiin toimintaympä- ristön muutoksiin virkarakenteiden ja volyymin muuttamisella. Toiminta ja tavoitteet sopeutetaan talouden raamiin.

Kirjaston toimintaympäristön muutokset ovat pääpiirteiltään kustannusneutraaleja. Suunnitteilla oleva kirjas- totilojen remontti, kirjastopalveluiden kehittäminen ja mahdollisen asiakkaiden omatoimisen kirjastoajan jär- jestäminen parantavat ja monipuolistavat palveluja, mutta tuovat myös taloudellisia vaikutuksia, joita on vai- kea etukäteen hahmottaa.

Kirjastoaineisto monipuolistuu ja erityisesti e-aineiston kysyntä ja tarve kasvaa jatkuvasti. Korona-aika on totuttanut asiakkaat myös e-aineiston käyttöön. Sen vuoksi aineistomäärärahoissa on lisäystä 30 000 € vuo- teen 2020 verrattuna.

Strategian toteuttaminen toiminnassa

Toimialueen palvelut tukevat strategian kärkihankkeiden #RoboRiksu #RakasRiksu, #UusiRiksu ja #Ri- peäRiksu päämäärien saavuttamista.

#RoboRiksu: Varhaiskasvatus ja perusopetus toteuttaa toiminnassaan ja opetuksessaan kiinteästi #Robo- Riksu kärkihanketta. Riihimäen lukiossa toimeenpannaan robotiikkapainotteista opetusta siihen saakka, kun- nes oppilaitokselle saadaan valtakunnallinen robotiikan opetuksen erityistehtävä. Taiteen perusopetuksessa ja vapaassa sivistystyössä robotiikkaopetusta annetaan lasten ja nuorten taidekoulun kuvanveistoryhmässä sekä kansalaisopiston kursseilla.

#RakasRiksu: Sivistyspalveluiden toiminta tukee kokonaisvaltaisesti kuntalaisten kasvua, oppimista, arkea, hyvinvointia sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Lisäksi erityisesti kirjastopalvelut tuottavat erilaisia tapahtumia.

#UusiRiksu: Sivistyspalveluiden sisäistä toimintaa kehitetään jatkuvasti ja mm. lapsiperheille ja nuorille suunnattuja ohjaus-, osallisuus- ja perhepalveluja kehitetään edelleen.

#RipeäRiksu: opetuksen laadun parantamisella, toimintojen uudistamisella vastuualue osallistuu kaupungin vetovoimaisuuden kasvattamiseen. Yksiköiden toimintojen digitalisaatiota sekä henkilöstön osaamista kehitetään edelleen. Toimialueen tavoitteena on ottaa käyttöön urheiluvalmennus 2. asteen koulutukseen liittyen. Asia selvitetään ja valmistellaan vuonna 2021 ja tavoitteena on toimeenpanna se 2021-2022 urheiluseurojen kanssa.

Arvio vastualueen palvelujen kysynnän ja tuotantotapojen kehityksestä 2021 - 2023

Syntyvyyden voimakas lasku, 30% vuodesta 2014 vuoteen 2020, heijastuu väistämättä palvelutarpeeseen ja varhaiskasvatuksen ja koulutuspalveluiden oikeaan mitoittamiseen. Käynnissä oleva palveluverkkoselvitystyö on kuitenkin kesken, joten euromääräistä vaikutusta talousarviovuodelle 2021, eikä taloussuunnitelma vuosille pystytään ilman päätöstä tulevaisuuden palveluverkosta arvioimaan.

Kertaluonteiset menot

Perusopetuksen oppilashallintojärjestelmä Helmi sopimus on irtisanottu palvelun tuottajan toimesta. Sen vuoksi uuden oppilastietojärjestelmän selvittämiseen ja käyttöön ottoon on varauduttava. Kustannukset ovat arviolta järjestelmän kilpailutuksesta 25000 € ja käyttöönotosta kertaluonteisesti 25000 €.

Investoinnit

Sivistyksen- ja osaamisen toimialueen kalustohankintojen investointitarve on kokonaisuudessaan 120 000 € euroa, joka jakautuu seuraavasti: Helmi-järjestelmän korvaava uusi oppilastietojärjestelmä, jonka kilpailutus 25000 Eur ja varsinainen järjestelmän käyttöönoton kertaluontoinen erä on arviolta 25000 Eur. Lukion oppilastuoleja 10000 Eur, Pohjolanrinteen koulun ruokalan tuolien uusiminen 30000 Eur, Robotiikkaan kalustoinvestointeja seuraavasti: varhaiskasvatus 10000 €, perusopetus, 10000€ ja Lukio 10000 €.

10.1.4 Tekninen palvelukeskus

Toimialuekohtaiset menot ja tulot yhteensä sekä tuloslaskelma

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
TEKNINEN PALVELUKESKUS						
	10					
TOIMINTATUOTOT	22 365 970	22 046 200	22 386 200	22 832 455	22 776 900	1,7%
Myyntituotot	4 032 630	4 336 900	4 336 900	4 238 255	4 182 700	-3,6%
Maksutuotot				469 400	469 400	
Tuet ja avustukset	317 333	391 400	391 400	387 800	387 800	-0,9%
Muut toimintatuotot	18 016 006	17 317 900	17 657 900	17 737 000	17 737 000	0,4%
TOIMINTAKULUT	-22 417 152	-22 380 600	-22 346 100	-27 318 400	-26 474 600	18,5%
Henkilöstökulut	-6 450 051	-6 406 400	-6 818 900	-8 204 900	-8 201 100	20,3%
Palvelujen ostot	-7 688 424	-7 323 900	-7 178 900	-8 538 000	-7 748 000	7,9%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 714 085	-4 803 600	-4 611 600	-4 753 800	-4 703 800	2,0%
Avustukset	-16 191	-16 500	-16 500	-75 300	-75 300	356,4%
Muut toimintakulut	-3 548 401	-3 830 200	-3 720 200	-5 746 400	-5 746 400	54,5%
TOIMINTAKATE	-51 182	-334 400	40 100	-4 435 945	-3 697 700	1 005,8%

Toimialueen nykytilan kuvaus

Teknisen palvelukeskuksen toimialue huolehtii kaupungin katujen ja muiden yleisten alueiden suunnittelusta, toteuttamisesta, ylläpidosta, ja hallinnasta sekä metsänhoidosta, liikennesuunnittelusta, kestävien kulkumuotojen edistämisestä, joukkoliikenteen ja jätehuollon järjestämisestä, kaupungin kone-, kuljetus- ja korjaamopalveluista, kaupungin toimitilojen hallinnasta, toteuttamisesta ja ylläpidosta, kaupungin varastosta sekä kaupungin asunto-olojen kehittämisestä, pelastustoimesta ja kaupungin ruokapalvelujen järjestämisestä. Tekninen palvelukeskus vastaa osaltaan kaupungin strategian valmistelusta, kaupungin kehittämishankkeiden sekä hankintojen asiantuntijatuesta ja kokonaiskoordinaatiosta. Tämän lisäksi toimialue huolehtii liikuntalain mukaan kunnalle kuuluvista tehtävistä, ellei erikseen ole toisin säädetty tai määrätty.

Toimintaympäristön muutosten vaikutukset talousarvioon

Merkittävimmät muutokset talousarvioon liittyvät 1.6.2020 tehtyyn hallintosääntömuutokseen, jossa liikuntapalvelut siirtyivät tekniseen palvelukeskukseen. Myös Aseman seudun kehittämiseen ja 1.6.2020 voimaan tullut tieliikennelaki asettaa toimialueelle tavanomaista enemmän toimenpiteitä ja kustannuksia. Tämän lisäksi varaudutaan palveluverkkoa koskeviin muutoksiin ja jatketaan tila- ja infraomaisuuden arvonsäilyttämiseksi tehtävää työtä ja kestävä liikumisen edistämistä.

Väestökehityksen vähenevä lapsimäärä ja ikääntyvien määrän kasvu vaikuttavat kaupungin palveluverkkoon ja toimitilarapeisiin ja investointeihin. Palveluverkkoselvitys on käynnissä ja sen tuloksia ei ole voitu huomioida suunnitelmassa. Palveluverkkoselvityksen mahdollistavat muutokset vuodelle 2021 ovat kuitenkin rajalliset. Koronapandemian vaikutusta mm. kiinteistöjen ylläpitokustannuksiin tai joukkoliikenteen ei ole mielekästä arvioida. Lähtökohtaisesti suunnitelma vastaa normaalitilanteen mukaiseen palveluntarjontaan ja tarpeeseen.

Kesäkuussa 2020 voimaan tullessa hallintosäännössä kaupungin liikuntapalvelut siirtyivät tekniseen palvelukeskukseen muodostaen liikunta- ja hyvinvointikeskuksen vastuualueen. Vastuualue näkyy toimialueen luvuissa noin aikaisempien vuosien mukaisena muutoksena. Liikuntapalveluiden menoissa on myös kertaluonteisia menoja, joilla tähdätään sähköisten järjestelmien kehittämiseen sekä liikuntavälineistön uusimiseen.

Asemanseudun kehittäminen etenee ja siihen kytkeytyvät suunnitelmat ovat käynnistäneet tarkempien suunnitelmien kuten pysäköintilupajärjestelmän ja vantaanjoen siirtämistä koskevan suunnitelman laadinta tarpeen. Pysäköintilupajärjestelmätyö on huomioitu suunnitelmassa kertaluonteisena menona. Vantaanjoen suunnittelun kustannukset on kohdistettu investointiohjelmaan.

Kesäkuun alussa 2020 voimaantulleen tieliikennelain muutokset edellyttävät liikennemerkkien sähköitä kuvausta ja siirtoa digitaalisesti digiroad järjestelmään. Digitointityö on huomioitu suunnitelmassa kertaluonteisena menona. Tieliikennelaissa oli useita liikenteen ohjauslaitteita koskevia muutoksia. Liikennemerkkien vaihdosta syntyviä kustannuksia ei ole huomioitu suunnitelmassa.

Omaisuuksienhallinnan osalta jatketaan tila- ja kaupunkiympäristöomaisuuden 60 miljoonan euron kunnossapitoelan pienentämistä katujen ja puistojen saneeraustoilla sekä tehostamalla kunnossapitoa. Tähän työhön on varattu rahoitusta investointiohjelmaan.

Arvio toimialan palvelujen kysynnän ja tuotantotapojen kehityksestä 2021–2023

Syksyllä 2018 teetettiin teknisten palveluiden tuotantotapaselvitys, jonka tavoitteena oli löytää kokonaistaloudellisesti paras mahdollinen ratkaisu teknisten palveluiden tuottamiseksi. Kaupunginhallitus päätti 8.4.2019, että kaupungin teknisten palveluiden tuottavuutta arvioidaan kaksi vuotta ja tulosten pohjalta arvioidaan tarvetta palveluiden uudelleen järjestämiseksi. Tähän arviointiin varaudutaan syksyllä 2021.

Tilakeskuksessa merkittävimmät muutokset koskevat ulkoisia tuottoja. Kiinteistöjen myyntiä lisättiin vuodelle 2020 sopeuttamistoimenpiteenä. Tämä vaikuttaa vuoden 2021 myynteihin. Lisäksi ulkoiset tuotot ja ylläpito-kustannukset ovat vähentyneet noin 200 000 eurolla poistuvien, myytävien ja purettavien kiinteistöjen osalta. Sisäisten tuottojen (sisäiset vuokrat) osalta taso on vuoden 2020 mukainen. Menojen osalta kasvua kohdistuu henkilöstökuluihin noin 250 000 euroa, josta 100 000 euroa yleiseen palkkakustannuksien nousuun ja 150 000 euron osalta ostopalveluiden ja henkilöstökustannuksien suhteen tarkistuksesta johtuvia. Lisäksi ostopalveluissa on varauduttu kertakustannuksena pienempiin purkutöihin 50 000 eurolla.

Tilakeskuksen kustannuksia on edelleen sopeutettu raamiin henkilöstökustannuksien 60 000 euroa ja palveluiden ostojen osalta 40 000 euroa.

Kiinteistöjen lämmitys, sähkö ja jätehuoltokustannukset ovat nousseet. Tämä on sopeutettu toimintaan ja kustannuksien nousua ei ole lisätty sisäisiin vuokriin, vaan sisäiset vuokrat on pidetty vuoden 2020 tasolla.

Tilakeskuksen tuottamissa palveluissa toimitiloja sopeutetaan palveluverkkoa koskevan päätöksen perusteella. Tämän euromääräistä vaikutusta ei ole vielä voitu ottaa huomioon talousarvion valmistelussa. Ylläpito-kustannukset vähenevät käytöstä poistuvien, myytävien ja purettavien kiinteistöjen osalta.

Palveluverkkoselvityksen ohjausryhmän esityksen vaikutukset tilojen ylläpitoon ovat noin 750 000 euroa vuodessa. Tässä luvussa on huomioitu esitetyistä kiinteistöistä luopuminen ja uuden Lasten ja nuorten talosta syntyvät ylläpitokustannukset. Valtuuston hyväksymän palveluverkkoselvityksen pohjalta laaditaan toimitila-ohjelma, jossa esitetään muutosten aikataulu. Toimitilaohjelman päätöksen jälkeen voidaan esittää vuosittaiset säästöt. Teknisen palvelukeskuksen osalta tulee huomioida myös pääomakulut, joiden osalta ei synny säästöä ennen, kuin siitä voidaan todellisesti luopua ja kiinteistö on saatu toiseen käyttötarkoitukseen tai alas kirjattua kaupungin tilinpäätöksessä. Tässä esityksessä ei ole huomioitu palveluverkkomuutoksia.

Kaupunkitekniikan keskuksen osalta merkittävin muutos koskee ulkoisia tuloja, jossa ei ole varauduttu vuoden 200 000 euron hulevesimaksuun. Hulevesimaksuasian valmistelu on kesken ja muutos tulee tehdä päätöksen jälkeen. Henkilöstökuluissa on varauduttu vain yleiseen palkkakustannuksien nousuun.

Kaupunkitekniikan on edelleen sopeutettu raamiin palveluiden ostojen osalta 100 000 euroa.

Kunnallistekninen suunnittelu irtautui kaupunkitekniikan keskuksesta omaksi vastualueeksi 1.5.2020 aikana. Kunnallistekninen suunnittelu oli siirtynyt vuoden 2019 ja vuoden 2020 vaihteessa suunnitteluinsinöörin eläköityessä liikenne- ja joukkoliikennesuunnittelua lukuun ottamatta ostopalveluihin. Useita kunnallisteknisen suunnittelun vakansseja on jätetty täyttämättä. Tähän on osin ollut syynä rekrytointivaikeudet ja säästösyöt. Ongelmaksi on muodostunut ostopalveluista syntynyt kustannuksien merkittävä nousu sekä suunnittelun ohjauksen resursointi ja kokonaisurakoinnin ohjaus sekä toimeenpano. Kustannustason ja laadun hallitsemiseksi kunnallisteknistä suunnitteluosaamista vahvistetaan. Tämä näkyy henkilöstökustannuksien nousuna ja ostopalvelumäärärahojen pienentymisenä. Lisäksi tämä vapauttaa henkilöstön varsinaisiin tehtäviinsä. Muutos henkilöstömenoihin on noin +100 000 euroa ja ostopalveluihin -100 000 euroa. Kunnallistekniikan suunnittelun henkilöstömenoissa on varauduttu lisäksi yleiseen palkkakustannuksien nousuun sekä kertaluonteisiin menoihin 175 000 eurolla.

Hankekeskuksen osalta menot ovat vuoden 2020 tasolla. Hankekeskuksen kaupungin projektikoordinaatio tehtävään ei ole esitetty resursseja edelleenkään ja tältä osin asia ei etene.

Liikuntapalvelut siirtyivät tekniseen palvelukeskukseen hallintosääntömuutoksessa 1.6.2020 alkaen muodostaen uuden liikunta ja hyvinvointikeskuksen. Tekninen palvelukeskus kehittää vastualueiden kesken saatavia synergiaetuja ja toimintatapoja. Lisäksi keskitytään erityisesti palveluiden tuotteistamiseen ja ostamisosaamisen vahvistamiseen. Organisaatiokulttuurin kehittämisen painopisteenä on edelleen asiakaslähtöinen toimintatapa mm. ennakointia ja tiedottamista vahvistamalla. Liikuntapalveluissa on henkilöstökuluissa varauduttu vain yleiseen palkkakustannuksien nousuun. Muilta osin muutokset kohdistuvat kertaluonteisiin kustannuksiin.

Pelastustoiminta pysyy vuoden 2020 tasolla.

Strategian toteuttaminen toiminnassa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi pyritään kaventamaan väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja ylläpitämällä ja parantamalla hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta sekä työ- ja toimintakykyä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi poikkihallinnollinen yhteistyö on keskeisessä asemassa. Liikunta- ja hyvinvointikeskus tarjoaa poikkihallinnollisesti toteutettavaa liikunta- ja hyvinvointineuvontaa, joka on kuntalaisille ilmaista.

Toimialan toteuttaa mm. palveluverkkoselvityksen, toimitilaohjelman, asemanseudun suunnitelmien jälkeen kestäviä, toimivia ja toimivia tiloja ja kaupunkiympäristöä. Kestävillä valinnoilla ja oikea aikaisilla toimenpiteillä säilytetään olemassa olevaa omaisuutta.

Kaupungin ja teknisen palvelukeskuksen sisäisillä organisaatiomuutoksilla tavoitellaan palvelutoiminnan kehittämistä, kustannuksiltaan tehokkaaksi palvelutasosta tinkimättä.

Taloudelliset tavoitteet, kehittämiskohteet ja toiminnalliset muutokset sekä sitovat toiminnalliset tavoitteet

Teknisen palvelukeskuksen sitovat toiminnalliset tavoitteet ja toiminnanarviointi kytketään seuraaviin strategisen tulokortin vuoden 2021 mittareihin:

- 1.1 Asukastyytyväisyys on noussut tasosta 3,2 tasolle 3,4 (asukaskokemus)
- 1.3 Henkilöstökyselyssä johtamisen onnistumiseen liittyvät arviot, tulos > 4 (1-5).
- 2.4.2. Toteutetaan vähintään kolme kiertotaloutta tai resurssiviisautta edistävää pilottia tai tuotekehitystyötä yhteistyössä yritysten ja/tai palveluntarjoajien kanssa.
- 3.3 Suosittelemiseksi: henkilöstökyselyssä ja lähtöpalautekyselyssä kaupungin suositteluista työpaikaksi tuttavilleen tulos on > 4 (1-5).
- 4.1 On otettu käyttöön 5 uutta sähköistä palvelua. Kukin toimialue ottaa vähintään yhden uuden järjestelmän käyttöön.

Toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi esitetään käyttösuunnitelmassa.

Taloudelliset tavoitteet, kehittämiskohteet ja toiminnalliset muutokset sekä sitovat toiminnalliset tavoitteet

Keskeisinä tavoitteina on palvelutuotannon kehittyminen siten, että asiakastytyytyväisyys paranee ja, että hidastetaan kaupungin tilojen ja kaupunki-infran arvon heikkenemistä kaupunginhallituksen talousraamin puitteissa.

Hankkeet

Tekninen palvelukeskus vastaa strategisesta kehittämishankkeesta #RipeäRiksu. Hankkeen tavoitella vuodelle 2030 on, että Riihimäki palvelee ripeästi, joustavasti ja asiakaslähtöisesti. Tähän pyritään kehittämällä organisaation osaamista, sähköisiä työkaluja ja ottamalla niitä aktiivisesti käyttöön. Toiminnan muutos mahdollistavat resurssien tehokkaamman käytön ja työmäärän hallinnan. Näiden toimien avulla parannetaan henkilöstön työhyvinvointia ja sitä kautta organisaation kannattavuutta ja kilpailukykyä. Hanke on vastuutettu Hankekeskukselle.

Tekninen palvelukeskus vastaa kaupungin tila- ja infrahankkeiden toteuttamisesta. Investointihankkeet ovat kuvattu investointiosiossa.

Riihimäen kaupunki kuuluu energiatehokkuussopimuksen piiriin ja tämän puitteissa edistetään eri hankkeiden osalta energiansäästötoimenpiteitä. Digitalisaation osalta kehitetään rakennusten huoltokirjaohjelmaa viemällä sitä eteenpäin kaikilla osa-alueilla sekä rakennusten automaation päivittämiseen laaditaan kolmen vuoden erityisohjelma. Kustannukset selviävät palveluverkon valmistumisen jälkeen, arvio on noin 250 000 euroa. Tähän ei ole varauduttu suunnitelmassa.

Ekologisuutta edistetään myös 2020 käynnistyvällä ja 2021 valmistuvalla kestävän liikkumisen ohjelmalla jolla pyritään lisäämään ekologisesti kestäviä liikkumismuotoja.

Kertaluonteiset menot

Tilakeskuksen kertaluonteisena menona esitetään yksittäisten omakotitalojen purkamiseen 50 000 euroa.

Kaupungin tulee laatia hulevesiohjelma, jonka kustannus vuodelle 2021 on noin 50 000 euroa. Tieliikennelain muutoksen edellyttämä liikennemerkkien sähköinen kuvaus ja siirto digitaalisesti digiroad järjestelmään. Kuvauksen kertaluonteinen kustannus vuodelle 2021 on 50 000 euroa. Kestävä liikkumisen edistämiseksi laadittava kestävän liikkumisen suunnitelman kustannus on noin 35 000 euroa. Pysäköintiohjelmassa on asetettu selvitettäväksi pysäköintilupajärjestelmä. Tämän suunnitelman laadintakustannus arvioidaan olevan noin 40 000 euroa. Konsulttitehtävien kertaluonteiset kustannukset ovat yhteensä noin 175 000 euroa.

Liikunta ja hyvinvointi palveluiden kertaluonteiset menot koskevat liikunta- ja hyvinvointineuvonnan sähköinen järjestelmää 5000 euroa, liikuntapaikkavarausten sähköinen järjestelmä 10 000 euroa, Peltosaaren liikuntapuiston välineistö 15 000 euroa ja Keskusurheilukentän tekoturven kumirouhe 15 000 euroa.

Tunnusluvut

Teknisen palvelukeskuksen palvelutoiminnan informatiiviset tunnusluvut on esitetty seuraavissa taulukoissa

Tunnusluvut	Tp 2019	Ta 2020	Ta 2021	Käyttöaste
Rakennusten kunnossapito €/rm3/v	2,88	2,35	2,45	-
Kiinteistön hoito €/rm3/v	6,30	6,30	6,65	-
Siivous €/sm2/v	21,05	23,25	23,00	-
Lämmitys MWh /rm ³	34	40	40	-
Sähkö kWh/ rm ³	20,65	20,80	20,80	-
Vesi (ja jätevesi) l/ rm ³	154	170	170	-

Kevyen liikenteen verkoston pituus (km)	-	-	136	-
Joukkoliikennematkat (1 000 kpl)	-	-	180	-
Pienkilpailutuksen, cloudia (%)	-	-	50	-
Hankinta, laatu ja projektikoulutukset (kpl)	-	-	6	-
Kansalaistoiminnantuki (euroa/hakijat)	58 800/23	58 800/24*	58 800	99 -100 %
Jäähallien (käyttäjämäärä)	103 676	110 000	110 000	99 – 100 %
Peltosaaren liikuntapuiston (käyttäjämäärä)	24 666	30 000	25 000	laskuri
Keskusurheilupuisto (käyttäjämäärä)	62 140	50 000	55 000	laskuri
Urheilutalo (käyttäjämäärä)	97 000	110 000	100 000	96 %
Kamppailu-urheilukeskus (käyttäjämäärä)	50 902	55 000	55 000	93 %
Uimahalli (käyttäjämäärä)	136 003	155 000	155 000	laskuri
Maauijala (käyttäjämäärä)	26 742	35 000	35 000	laskuri
Hyvinvointineuvonta (käyttäjämäärä)	445	600	600	laskuri
Työikäisten liikunnanohjaus (käyttäjämäärä)	8 555	11 000	11 000	laskuri
Lasten ja nuorten liikunnanohjaus (käyttäjämäärä)	16 840	15 000	15 000	laskuri
Eriyisliikunnanohjaus (käyttäjämäärä)	7 056	8 500	8 000	laskuri
Liikuntatapahtumat (käyttäjämäärä)	17 750	15 000	15 000	laskuri

10.2 Sosiaali- ja terveystoimiala

TOIMIALA

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialan esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu ks vrt Ta 2021
SOSIAALI- JA TERVEYSLTK						
TOIMINTATUOTOT	7 795 026	6 936 500	7 856 500	8 499 700	8 499 700	8,2%
Myyntituotot	1 974 272	1 384 900	2 204 900	3 960 100	3 960 100	79,6%
Maksutuotot	4 251 005	4 043 200	4 143 200	3 087 200	3 087 200	-25,5%
Tuet ja avustukset	437 589	512 100	512 100	512 100	512 100	0,0%
Muut toimintatuotot	1 132 159	996 300	996 300	940 300	940 300	-5,6%
TOIMINTAKULUT	-100 638 136	-100 081 200	-102 701 200	-107 449 100	-107 171 100	4,4%
Henkilöstökulut	-18 411 512	-18 465 700	-19 523 000	-20 715 200	-20 715 200	6,1%
Palvelujen ostot	-73 479 563	-73 313 500	-74 051 500	-77 219 800	-76 941 800	3,9%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-546 611	-406 200	-406 200	-421 200	-421 200	3,7%
Avustukset	-5 683 681	-5 348 800	-6 253 500	-6 419 100	-6 419 100	2,6%
Muut toimintakulut	-2 516 769	-2 547 000	-2 467 000	-2 673 800	-2 673 800	8,4%
TOIMINTAKATE	-92 843 111	-93 144 700	-94 844 700	-98 949 400	-98 671 400	4,0%

Sosiaali- ja terveystoimialan kuluihin vuodelle 2021 esitetty määräraha on yhteensä 107 171 100 euroa, joista sosiaalipalveluiden osuus 50 301 700 euroa ja terveyspalveluiden osuus on 56 869 400 euroa. Vuoden 2020 muutostalousarvioon verrattuna nettomenojen lisäys on noin 4,0 % (3 826 700 euroa).

Sosiaali- ja terveystoimialan tuotot kertyvät sosiaalipalveluista ja ovat talousarvioesityksen mukaisesti yhteensä 8 499 700 euroa, toimintatuotot ovat 643 200 euroa vuoden 2020 muutostalousarviota suuremmat.

Tunnusluvut Sosiaali- ja terveystoimiala	Tp 2018	Tp 2019	Ta 2020	Ta 2021
Vakituisen henkilöstö	351,5	345,2	377,3	405,8

10.2.1 Yhteispalvelut

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
Yhteispalvelut						
10						
TOIMINTATUOTOT	50 769	49 900	49 900	482 300	482 300	866,5%
TOIMINTAKULUT	-970 902	-67 900	-1 095 100	-1 681 600	-1 541 600	40,8%
TOIMINTAKATE	-920 133	-18 000	-1 045 200	-1 199 300	-1 059 300	1,3%

Yhteispalveluyksikön toimintakulut kasvavat vuonna 2021 vuoden 2020 talousarvioon verrattuna seuraavasti:

1) Henkilöstökulut: Yhteispalveluyksikköön on perustettu vahtimestarin toimi syksyllä 2020. Vahtimestari toimii koko sosiaali- ja terveystoimialalla. Asiakasneuvojan toimi on siirretty Yhteispalveluyksikköön Perhe- ja sosiaalipalveluista. Vuonna 2020 perustettu varahenkilöstön vakanssit(15) on sijoitettu Yhteispalveluyksikköön, josta kulut jaetaan käytäville yksiköille.

Yhteispalveluyksikössä työskentelee sosiaali- ja terveystoiminta, palvelupäällikkö, talous- ja hallintopäällikkö, taloussuunnittelija, henkilöstöhallintosihteeri, tietojärjestelmäpääkäyttäjä, tietojärjestelmätyöntekijä, yhdeksän palvelusihteeriä, työllistetty toimistosihteeri, asiakaspalveluneuvoja ja vahtimestari.

2) Palveluiden ostot: asiantuntijapalveluihin on sisällytetty varaus koko toimialan koulutuskuluihin ja tuleviin tietojärjestelmämuutoksiin (esim. Pro Consona).

Tunnusluvut Yhteispalvelut	Tp 2018	Tp 2019	Ta 2020	Ta 2021
Vakituinen henkilöstö (vakanssit)	12	14	16	33

10.2.2 Ikäihmisten palveluohjaus ja neuvonta

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
Ikäihmisten palveluohjaus ja neuvonta						
TOIMINTATUOTOT	1 377 156	1 155 100	1 815 100	1 863 700	1 863 700	2,7%
TOIMINTAKULUT	-5 826 682	-5 954 600	-7 109 600	-7 682 600	-7 691 300	8,2%
TOIMINTAKATE	-4 449 526	-4 799 500	-5 294 500	-5 818 900	-5 827 600	10,1%

Ikäihmisten palveluohjaus ja -neuvonta vastaa sosiaalihuoltolain, palvelusetelilain, perhehoitolain, omaishoitolain mukaisesta neuvonnasta, sosiaalityöstä, palvelutarpeen arvioinnista ja päätöksenteosta sekä yksityisiin palveluihin ohjaamisesta. Sosiaalihuoltolain mukaisia päätöksiä tehdään kotihoidosta, ateriapalveluista, päivätoiminnasta, kuljetuspalveluista, lyhytaikaisesta, tehostetusta palveluasumisesta, asunnonmuutostöistä sekä rintamaveteraanien ja sotainvalidien palveluista. Palvelusetelilain mukaisia palveluja ovat kotipalvelun palveluseteli ja tehostetun palveluasumisen palveluseteli. Perhehoitolain mukaisia palveluita ovat lyhytaikainen ja pitkäaikainen perhehoito hoitajan kotona sekä lyhytaikainen perhehoito asiakkaan kotona. Omaishoitolain mukaisia palveluita ovat omaishoidon tuki, sijaisomaishoito ja omaishoidon vapaat.

Tavoitteena on, että asiakas saa viiveettä riittävät kotiin annettavat palvelut oikea-aikaisina siten, että kotona asuminen mahdollisimman pitkään mahdollistuisi. RAI-arviointia hyödynnetään laajamittaisesti palvelutarpeen arvioinnissa, päätöksiä tehtäessä ja raportoinnissa. Sähköisiä palveluja kehitetään seudullisina palveluina, mm. Omaolo-palvelu. Omaishoidon ohjeet uusitaan ja kehitetään uusia tukimuotoja yhteistyössä yhdistysten kanssa. Omaishoidontukeen on lisätty määrärahoja. Asiaksmaksu-uudistus tuo toteutuessaan runsaasti lisätyötä palveluohjaukseen. Palveluohjauksen lisääntyvän työmäärän vuoksi on tarpeen lisätä henkilöstöresursseja. Tavoitteena on, että vuoden 2021 lopussa on kaksi palveluohjaajaa nykyistä enemmän.

Tehostetun palveluasumisen ostopaikkoja tarvitaan lisää, koska ikääntyvien määrä lisääntyy Riihimäellä voimakkaasti. Vuoden 2021 lopussa yli 75-vuotiaita on tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan 165 henkilöä / 6% enemmän kuin vuoden 2020 lopussa. Tavoitteena on vähentää Riihikodin kahden hengen huoneita, minkä vuoksi ostopalvelupaikkojen määrä nousee vuoden 2020 tasosta. Vanhuspalvelulain muutoksen aiheuttamat talousvaikutukset on luvattu kompensoida kunnille valtionosuuksia lisäämällä. Vanhuspalvelulaki edellyttää, että paikka myönnetään kolmen kuukauden sisällä hakemuksesta. Tämä on huomioitu talousarvioesityksessä. Kotihoidon ostopalveluiden ostotarve lisääntyy ikäihmisten määrän kasvaessa. Tämä nostaa kotihoidon ostopalveluiden kustannuksia.

Ikäihmisten palveluohjaus ja neuvonta Henkilöstö	Tp 2018*	Tp 2019*	Ta 2020	Ta 2021
Vakituinen henkilöstö (vakanssit)	-	-	10,8	12,8

* Sosiaali- ja terveystoimen organisaatiomuutos koskien vastuualueita 1.9.2019. Ei saatavissa vertailulukuja.

10.2.3 Kotiin annettavat palvelut

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
Kotiin annettavat palvelut						
TOIMINTATUOTOT	1 469 521	1 451 500	1 481 500	1 654 600	1 654 600	11,7%
TOIMINTAKULUT	-6 303 808	-5 956 000	-5 987 500	-6 808 600	-6 843 900	14,3%
TOIMINTAKATE	-4 834 287	-4 504 500	-4 506 000	-5 154 000	-5 189 300	15,2%

Kotiin annettavat palvelut koostuvat kotihoidosta, sosiaalihuollon päivätoimintapalveluista, sekä avoimesta toiminnasta ja vapaaehtoistyöstä. Päivätoimintayksiköitä ovat työ- ja toimintakeskus Rivakka, sekä yhdistynyt ikäihmisten päivätoiminta Riihikodilla. Avoin toiminta koostuu vapaaehtoistyön koordinoinnista ja koulutuksesta, vapaaehtoistyönkeskus Virsun toiminnasta, verkostoyhteistyöstä, kulmakuntatoiminnasta, sekä ystävä-, että saattajapalvelusta.

Suurimmat toiminnanhaasteet toimialueella aiheutuvat ikäihmisten määrän voimakkaasta kasvusta. Vuoden 2021 lopussa yli 75-vuotiaita on tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan 165 henkilöä / 6% (2748 -> 2913) enemmän kuin vuoden 2020 lopussa. Vanhusten määrän lisääntyminen lisää luonnollisesti kotihoidon palvelutarvetta, mutta myös ennaltaehkäisevän ja toimintakykyä ylläpitävän työn lisäämistä. Tässä onnistuminen luo mahdollisuuksia pärjätä pidempään omin voimin.

Vanhusten määrän lisääntyminen ja hoidollisuuden kasvu näkyy kotihoidon tuotantotunneissa. Kotihoidon kuukausittaiset tuotantotunnit ovat kasvaneet viimeiset vuodet n. 20 % vuosivauhtia ja muutos jatkuu samankaltaisena. Tämän seurauksena toukokuussa 2020 tuotettiin kuukaudessa 5306 asiakastuntia saman määrän ollessa 2019 toukokuussa 4463 tuntia. Tuotantomäärän reilu kasvu ja samanaikaisesti asiakasmäärän maltillinen kasvu kertovat siitä että asiakkaiden lisääntyneistä palvelutarpeista. Osaa kasvusta on hallittu työtehokkuuden lisääntymisellä, mutta se tie alkaa olla kuljettu loppuun. Hoitajien asiakaspintatyöaikatavoite on yli 60% joka on valtakunnallisestikin haastava tavoite.

Asiakkaiden palvelutarpeen kasvua ja oman toimintakyvyn ylläpitämistä tuetaan perustamalla kuntoutus/kotiutustiimi osaksi Riihimäen kotihoitoa. Tiimin tarkoituksena on kotiuttaa sairaalasta ja terveyskeskuksesta halitusti ja ripeästi kotikuntoiset asiakkaat ja turvata heidän kotona pärjäämisensä ja kuntoutumisensa kotiutumisen alkuvaiheessa. Tiimi ottaa myös kuntoutettavakseen kotihoidosta toimintakykynsä kadottaneita asiakkaita tavoitteena palauttaa aikaisempi toimintakyky joka vaikuttaa palvelutarpeeseen. Tiimiin tarvitaan alkuvaiheessa viisi hoitajaa ja yksi sairaanhoitaja. Tavoitteena on, että kotihoidon asiakasmäärä ei nouse ikäihmisten määrän nousun suhteessa. Kuntoutus-/kotiutustiimin tehtävänä on vähentää pysyviä asiakkuuksia. Palveluita tarjotaan kuitenkin yhä useammille kaupunkilaisille.

Kotiin annettavissa palveluissa pitäisi lisäksi varautua toiminnan volyymin kasvuun ja sen myötä jatkuviin resurssilisäyksiin. Kasvun pysyminen samansuuruisena edellyttäisi uuden vakanssin perustamista joka toinen kuukausi. Toki tuotannon kasvua halutaan myös hillitä toiminnallisilla ja teknologisin keinoin. Toiminnallisina keinoina käytetään ikäihmisten aktiivisuuden ja terveyden edistämistä ennen palveluihin hakeutumista avoimella päivätoiminnalla, vapaaehtoistyöllä, sekä järjestöyhteistyöllä. Kotihoidon toiminnallisista uudistuksista olennaisin on kotiutus/kotiutustiimin perustaminen ja toiminnan kehittäminen. Lisäksi toimintavuonna pilotoidaan teknologisia apuvälineitä joilla voisi lisätä omatoimisuutta ja vähentää hoitajatarvetta, lisätään etäkotihoitoa ja otetaan lääkkeenjakorobotit laajaan käyttöön.

Talousarvioesityksen runsas kasvuprosentti johtuu edellä mainittujen haasteiden lisäksi siitä, että viimeisen parin vuoden aikana kotihoidon taloussuunnittelu ei ole pysynyt kiihtyvän kasvun mukana, joka on johtanut alijäämäisiin tilinpäätöksiin kotihoidon osalta. Talousarvio on tälläkin kertaa siltä osin jälkijunassa että se on laadittu tämän hetken tietojen mukaan ja kasvu huomioon ottaen on niukka eikä sisällä oletettavasti kasvavaa kotihoidon tuotannon henkilöstötarvetta. Toiveena on kuitenkin että panostukset ennaltaehkäisevään työhön

ja kuntoutustiimin toiminnan tehostavaan vaikutukseen tuottaa vastaavasti tuotannollista hyötyä. Päivätoimintojen osalta talousarvioesitystä kasvattava tekijä on kuljetuskustannusten merkittävä kasvu kilpailutuksissa kallistuneiden hintojen myötä.

Kotiin annettavat palvelut Henkilöstö	Tp 2018*	Tp 2019*	Ta 2020	Ta 2021
Vakituinen henkilöstö (vakanssit)	-	-	95	101

* Sosiaali- ja terveystoimen organisaatiomuutos koskien vastuualueita 1.9.2019. Ei saatavissa vertailukuja.

10.2.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
Perhe- ja sosiaalipalvelut						
TOIMINTATUOTOT	1 077 056	809 600	869 600	1 100 800	1 100 800	26,6%
TOIMINTAKULUT	-12 025 389	-11 370 900	-11 631 600	-12 355 200	-12 387 300	6,5%
TOIMINTAKATE	-10 948 333	-10 561 300	-10 762 000	-11 254 400	-11 286 500	4,9%

Toimintavuoden aikana lapsiperheiden ja nuorten palveluissa keskitytään edelleen uuden verkostomaisen perhekeskustoiminnan vakiinnuttamiseen. Perhekeskus on toimiala- ja organisaatorajat ylittävää toimintaa riihimäkeläisten lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Varhaisen tuen tavoitteena on ehkäistä kalliiden korjaavien toimenpiteiden kuten lastensuojelun ja psykiatrian tarvetta. Palvelurakenteen keventäminen edellyttää muuan muassa lastensuojelun palveluiden tarpeen kriittistä tarkastelua. Lähtökohtana on perheiden tukeminen ensisijaisesti peruspalvelujen ja sosiaalihuollon keinoin. Tavoitteena on vakiinnuttaa lastensuojelun ja sijaishuollon asiakasmäärät nykyiselle tasolle. Kotipalvelu, kasvatus- ja perheneuvonta ja perhetyö sekä perhekuntoutukset ovat ensisijaisia palvelumuotoja sosiaalipalveluissa.

Lastensuojelun sijaishuollon tilanne on nykyisellään erittäin hyvä. Perhehoidon osuus sijaishuollosta on jopa 70 prosenttia. Sijaishuollon ostopalvelun kustannukset ovat vuositasolla vain 2 930 800 euroa ja sijoitettuna on 1,6 % vastaavan ikäisestä väestöstä, joka on kansallisesti arvioituna hyvällä tasolla. Laitoshoidon ostopalvelut ovat jo nyt äärimmäisen taloudellisia (1 393 200 euroa) ja perhehoito on vaihtoehtona laitoshoidon huomattavasti edullisempaa. Lastensuojelun tilannetta on saatu vakiinnutettua perhekuntoutusten ja oman sijaishuoltoyksikön työskentelyllä. Kokonaisuudessaan lastensuojelun sijaishuollon kustannusten arvioidaan pysyvän nykytasolla.

Aikuissosiaalityön kehittämisessä painopiste on erityisesti päihdeasiakkaiden palveluprosessien kehittämisessä yli vastuualuerajojen. Yhteistyö erityisesti Mielenterveys- ja päihdeyksikön (terveyskeskuskuntayhtymä) ja Tiilikadun yksikön kanssa tulee olemaan tiivistä. Aikuissosiaalityössä kehitetään palveluprosesseja ja yksikön työnjakoa. Tavoitteena on myös ehkäisevän päihdetyön kehittäminen koko kaupungin tasolla. Työttömien aktivointiasteen tavoitteena on 40 %. Systeeminen toimintamalli otetaan käyttöön laajasti koko perhe- ja sosiaalipalvelujen sosiaalityössä.

Aikuissosiaalityön talousarviossa on huomioitu ja varauduttu työmarkkinatuen kuntaosuuksien (160 300 euroa verrattuna muutettuun käyttösuunnitelmaan 2020 + noin 12 %) ja toimeentulotukimenojen (30 000 euroa verrattuna muutettuun käyttösuunnitelmaan 2020 + noin 18 %) kasvuun koronatilanteesta johtuvan lisääntyvän työttömyyden vuoksi. Lisäkustannuksia aiheutuu myös perheoikeudellisista palveluista (n.+54 000e), lapsiperheiden kotipalvelusta (+40 000e), perhetyöstä ja perhekuntoutuksesta (+60 000e) sekä kasvatus- ja perheneuvonnasta (+89 000e).

Perhe- ja sosiaalipalvelut Henkilöstö	Tp 2018*	Tp 2019*	Ta 2020	Ta 2021
Vakituinen henkilöstö (vakanssit)	-	-	71	74

* Sosiaali- ja terveystoimen organisaatiomuutos koskien vastuualueita 1.9.2019. Ei saatavissa vertailulukuja.

10.2.5 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelut

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
Mielenterv. ja päihdekunt. Asumispalvelut						
TOIMINTATUOTOT	325 678	395 200	395 200	429 900	429 900	8,8%
TOIMINTAKULUT	-1 277 331	-1 790 600	-1 822 300	-1 949 800	-1 958 100	7,5%
TOIMINTAKATE	-951 653	-1 395 400	-1 427 100	-1 519 900	-1 528 200	7,1%

* Tp 2019 luvut eivät ole vertailukelpoisia Ta 2020 ja Ta 2021 lukujen kanssa, koska Kalevanrinne on ollut 6/2019 asti ostopalvelua.

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluita tuottavat Tiilikadun ja Kalevanrinteen yksiköt. Tiilikadun toiminnan kehittäminen akuutimpaan suuntaan nostaa jonkin verran kustannuksia henkilöstökuluissa ja asian-
tuntijapalveluiden hyödyntämisessä, kuten sairaanhoitajien resurssin lisääminen ja vartiointipalvelu. Kustan-
nusnousu kompensoituu toiminnan tehostumisena ja palvelurakenteen keventymisenä, mm. Tassu-tiimin hen-
kilöstöresurssin lisääminen suhteessa asiakkaiden kotona asumisen tukemiseen.

Tiilikatu pystyy tarjoamaan jatkossa aikaisempaa nopeammin paikan niin sosiaalitoimesta, perusterveyden-
huollosta kuin erikoissairaanhoidosta siirtyville päihdeasiakkaille. Tavoitteena on, että Tiilikatu profiloituu
akuuttien päihdeongelmien hoitoon, yksikössä tarjotaan selviämisasematyyppistä palvelua sekä päihdekun-
toutusta. Tiilikadun yksikköön kuuluu lisäksi päihdekuntoutujien kotona asumista tukeva Tassu-tiimi. Kalevan-
rinteen yksikkö profiloituu erityisesti mielenterveyskuntoutujien asumispalveluihin, tavoitteena on vähentää pit-
käaikaista asumista ja tukea kuntoutujia selviämään normaalissa asumisessa joko tuettuna tai itsenäisesti.

Mielenterveys- ja päihdekun- toutujien asumispalvelut Henkilöstö	Tp 2018*	Tp 2019*	Ta 2020	Ta 2021
Vakituinen henkilöstö (vakanssit)	-	-	22	23,5

* Sosiaali- ja terveystoimen organisaatiomuutos koskien vastuualueita 1.9.2019. Ei saatavissa vertailulukuja.

10.2.6 Vammaispalvelut

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
Vammaispalvelut						
TOIMINTATUOTOT	136 123	20 000	20 000	17 200	17 200	-14,0%
TOIMINTAKULUT	-7 697 184	-8 544 100	-8 524 100	-8 682 900	-8 685 400	1,9%
TOIMINTAKATE	-7 561 060	-8 524 100	-8 504 100	-8 665 700	-8 668 200	1,9%

Vammaispalvelut on tarkoitettu vammaisille tai pitkäaikaissairaille henkilöille, jotka eivät saa sopivia tai riittäviä
palveluja muun lain perusteella. Vammaispalvelujen sosiaalityön ja -ohjauksen henkilöstö vastaa vammais-
palvelulain, kehitysvammalain ja omaishoitolain (alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuki) mukaisesta neuvon-
nasta ja ohjauksesta, palvelutarpeen arvioinnista, palvelusuunnitelmista, palvelupäätöksistä sekä palvelujen

koordinoinnista ja seurannasta. Suurin osa vammaislakien mukaan myönnettävistä palveluista kuuluu subjektiivisen oikeuden piiriin, mikä tarkoittaa sitä, että kunnan on järjestettävä palvelut määrärahatilanteesta huolimatta.

Vammaispalvelujen toiminnassa ei ole odotettavissa merkittäviä painopisteiden muutoksia vuonna 2021. Kehitysvammaisten ja vaikeavammaisten palveluasumisen puitesopimukset päättyvät kesällä 2021, joten niiden kilpailuttamiset ovat edessä kevään aikana, ja hintatason nousuun tulee varautua. Myös muiden ostopalveluiden kustannuksissa on merkittävää nousupainetta.

Keväällä 2020 toteutetun kehitysvammahuollon asiakkaiden asumistarvekartoituksen perusteella palvelutarve tulee lähivuosina kasvamaan palveluvalikon "ääripäissä": yhtäällä lisääntyy tarve joustaviin ja monipuolisiin tuetun asumisen palveluihin ja toisaalla kasvaa vaativan ympärivuorokautisen palveluasumisen tarve. Vuonna 2021 suunta näkyy pääosin tuetun asumisen tarpeen lisäyksenä. Mikäli tuettuun asumiseen panostamisessa ja ohjaamisessa onnistutaan, pysynee palveluasumisen tarve ensi vuonna nykyisellä tasolla. Tarkoituksena on lisätä tuettua asumista ensisijaisesti omana toimintana.

Vuonna 2020 on ollut nähtävissä omaishoidon tuen määrän kasvu eritoten lasten kohdalla, ja on todennäköistä, että suuntaus ei ole ohimenevä. Omaishoitajien vapaapäivien aikaisia hoitovaihtoehtoja on kehitettävä edelleen. Perhehoito on yksi vapaapäivien aikaisen hoidon vaihtoehto. Vuonna 2020 koronaepidemian takia estynyt vammaispalvelujen perhehoitajien rekrytointi ja kouluttaminen aloitetaan mahdollisimman pian. Perhehoitoon panostaminen on yksi vuoden 2021 painopisteistä. Lasten omaishoidon tuen kysynnän kasvu liittyy myös osaltaan tarpeeseen tiivistää ja organisoida yhteistyötä lapsiperhepalvelujen kanssa perhekeskuksen puitteissa.

Vammaispalvelut Henkilöstö	Tp 2018*	Tp 2019*	Ta 2020	Ta 2021
Vakituinen henkilöstö (vakanssit)	-	-	6	6

* Sosiaali- ja terveystoimen organisaatiomuutos koskien vastuualueita 1.9.2019. Ei saatavissa vertailulukuja.

10.2.7 Aikuisten asumispalvelut

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
Aikuisten asumispalvelut						
TOIMINTATUOTOT	3 358 723	3 055 200	3 225 200	2 951 200	2 951 200	-8,5%
TOIMINTAKULUT	-11 500 095	-11 262 500	-11 278 400	-11 141 000	-11 194 100	-0,7%
TOIMINTAKATE	-8 141 372	-8 207 300	-8 053 200	-8 189 800	-8 242 900	2,4%

Aikuisten asumispalveluissa on haasteena ikääntyvien määrän kasvu. Kasvavan asiakasmäärän tarpeisiin vastataan ensisijaisesti kotona asumista tukemalla, jonka seurauksena ympärivuorokautisen palvelun tarve ei kasva samassa suhteessa kuin ikääntyvien määrä kasvaa. 9.7.2020 on vahvistettu laki, jonka mukaan vanhustalvelulakiin määrätään lakisääteinen henkilöstömitoitus 0,7 porrastetusti.

Lyhytaikaisella asumispalvelulla vahvistetaan kotona pärjäämistä järjestämällä asiakkaille kuntouttavia jaksoja sairaalahoidon jälkeen tai asiakkaan toimintakyvyn heikentyessä ja tukemalla omaishoitajien työtä. Aikuisten asumispalveluissa tullaan vähentämään oman toiminnan pitkäaikaishoidon paikkoja asteittain, kun kahden hengen huoneet tullaan muuttamaan yhden hengen huoneiksi. Riihikodin lyhytaikaishoito- ja kuntoutusyksikkö Laku organisoidaan uudelleen, kun perustetaan erityistä tukea tarvitseville asiakkaille oma pieni yksikkö Ee-pos. Muutoksilla on vaikutusta tulokertymään, mikä tulee vähentymään paikkamäärän muutoksista riippuen.

Asumispalvelujen tarpeisiin vastataan teknologisia ratkaisuja ja kehittämällä robotiikkaa sekä toimintakulttuuria. Laadukkaiden palvelujen kehittämistyötä tehdään yhdessä asukkaiden, heidän läheisten ja yhteistyötahojen kanssa. RAI-järjestelmän käyttöönotto mahdollistaa palvelujen laadun arvioinnin.

Vammaisten henkilöiden palveluissa korostetaan kuntoutumista ja siirtymistä ympärivuorokautisista palveluista kevyemmin tuettuihin palveluihin. Etähoivaa tukevat teknologiset toiminnot on otettu käyttöön.

Aikuisten asumispalvelut Henkilöstö	Tp 2018*	Tp 2019*	Ta 2020	Ta 2021
Vakituinen henkilöstö (vakanssit)	-	-	156,5	155,5

* Sosiaali- ja terveystoimen organisaatiomuutos koskien vastuualueita 1.9.2019. Ei saatavissa vertailulukuja.

10.2.8 Terveystoimenhuolto

	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialueen esitys	Ta 2021	Muutos % muutettu KS vrt Ta 2021
Terveyspalvelut						
TOIMINTAKULUT	-55 036 747	-55 134 600	-55 252 600	-57 147 400	-56 869 400	2,9%
TOIMINTAKATE	-55 036 747	-55 134 600	-55 252 600	-57 147 400	-56 869 400	2,9%

Terveyspalveluiden vastuualueen kokonaiskustannukset ovat 56 869 400 euroa. Riihimäen seudun terveyskeskuskuntayhtymän talousarviovalmisteluun kaupunki on lausunnon, jonka mukaan kuntamaksujen keskimääräisen nousu ei saa ylittää 2 % tasoa. Terveyskeskuskuntayhtymän hallitus on käsitellyt kuntien lausunnot ja antanut edelleen ohjeistuksen, jonka mukaan kuntayhtymän talousarvion on oltava realistinen ja toteutettavissa oleva, yhtymähallitus ei antanut ohjeistusta tarkasta jäsenkuntamaksujen kasvuprosentista. Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirille on annettu ohjeistus, jonka mukaan erikoissairaanhoidon kustannusnousu Riihimäen kaupungin osalta saa olla korkeintaan noin 3,4 %, mikä tarkoittaa koko sairaanhoitopiirin osalta keskimäärin noin 2,2% kustannusnousua. Riihimäen kaupungin osalta keskiarvoa merkittävästi suurempi kustannusnousu perustuu kahden edellisen vuoden erikoissairaanhoidon käytön merkittävään lisääntymiseen aikaisemmista vuosista. Ensihoidon osalta kustannusnousu on noin 3,5%. Terveyspalveluiden kustannukset sisältävät myös saattohoitoa tarjoavan Koivikkokodin kustannukset. Korona-pandemian vuoksi vuoden 2021 terveydenhuollon kustannuksiin sisältyy merkittävää epävarmuutta.

Terveyspalveluiden vastuualueen kokonaisuudesta perusterveydenhuollon osuus on 34,3% ja erikoissairaanhoidon osuus on 65,7%. Perusterveydenhuollon kustannukset ovat 19 528 900 euroa, johon sisältyy Riihimäen seudun terveyskeskuksen lisäksi sotaveteraanien avustukset sekä hoitokoti Koivikko. Erikoissairaanhoidon osuus on 37 340 500. Tähän sisältyy kuntamaksut, jäsenyhteisöjen aiheuttama eläkemenovastuu, ensihoito sekä varaus erikoissairaanhoidon ICT palveluihin sekä jatkohoitotoimenpiteisiin.

Riihimäen kaupunki edellyttää, että Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän tulee pyrkiä rajaamaan kuntamaksujen keskimääräinen nousu 2 %:n kuitenkin niin, että palvelutaso ja toiminnan välttämätön kehittäminen ei kärsi. Kaupunki seuraa molempien terveydenhuollon kuntayhtymien talousarviokäsittelyä tiiviisti ja edellyttää, että ne pyrkivät talousarvion kustannusten kehityksessä alemmalle tasolle kuin ovat aikaisemmin esittäneet.

Tunnusluvut 2021

	Toteuma joulukuu 2019	Tavoite joulukuu 2020	Tavoite joulukuu 2021
Vanhuspalvelut			
75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä			
Kotihoito*sisältää oma,osto ja kh palvelutalossa	11,7	11,0	11,0
Tehostettu palveluasuminen,oma,osto ja palv.seteli	8,1	7,5	8
Omaishoidon tuki (kuukauden lopussa)	3,7	4,0	4,0
Kotona asuvat	91,9	92,5	92,5
Kotihoito/ kaikki asiakkaat yhteensä oma, ei sisällä virtuaalihoitoa			
kotipalvelu	255		
kotisairaanhoido*omat säännölliset kshasiakkaat			
osto			
kotipalvelu	68		
kotisairaanhoido*ei pelkästään ksh-asiakkaita			
palveluseteli (säännöllinen kotipalvelu)	45		
Kotihoito palvelutalossa	42		
yhteensä	410	400	400
Kotihoito, tuotetut tunnit			
oma	4875		
ostopalvelut (pl. Kotihoito palvelutalossa)	1036		
Yhteensä	5911		
Omaishoidon tuki (asiakkaat kuukauden lopussa)			
vammapalvelut			58
alle 75 vuotiaat (LC)	94	90	90
75 vuotta täyttäneet asiakkaat (LC)	98	100	117
Omaishoidon tuki yhteensä	192	190	265
Vanhusten tehostetun palveluasumisen asiakkaat/kaikki asiakkaat			
oma_pitkäaikaiset	135		144
osto	63		58
palveluseteli	33		31
yhteensä	231	220	233

	Toteuma joulukuu 2019	Tavoite joulukuu 2020	Tavoite joulukuu 2021
Kehitysvammaiset henkilöiden asumispalvelut			
oma	17	17	17
osto	70	70	68
yhteensä	87	85	85
Kehitysvammaisten henkilöiden asumisohjaus (oma)	31		
Vaikeavammaisille tarkoitetut palvelut			
Vaikeavammaisten henkilöiden palveluasuminen asumisyksikössä	30	30	34
Vaikeavammaisten henkilöiden palveluasuminen kotiin	11		9
Vaikeavammaisten henkilökohtainen apu	140	140	135
Päihde- ja mielenterveyskuntoutujien palveluasuminen			
Tiilikatu*tiedot paikkakartalta		20	20
pitkäaikainen*	14		
lyhytaikainen*	6		
Kalevanrinne			
pitkäaikainen	16	16	16
Osto		34	34
pitkäaikainen	34		
lyhytaikainen*	0		
Palveluasuminen yhteensä	70	70	70
Päihde- ja mielenterveyskuntoutujat, asumisen tuki kotiin (asiakkaat kk:n viimeinen pvä)			
oma			
osto (ms voimassa)	0		
yhteensä	0	100	100
Perhe- ja sosiaalipalvelut			
Perhepalvelujen(Shl) asiakasmäärä	417	350	400
Lastensuojelun (Lsl) avohuollon asiakasmäärä	115	100	100
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten lkm	70	78	65
-joista perhehoito	48		45
- joista laitoshoido	22		15
Työttömien aktivointiaste	42,5	>40 %	> 40 %

11 VESIHUOLTOLIIKELAITOS

Toiminnan kuvaus

Toiminta-alueillaan vesihuoltolaitos huolehtii kustannustehokkaasti talousveden tuotannosta ja jakelusta sekä asianmukaisesta viemäröinnistä. Laitos osallistuu kaupungin vesihuollon yleiseen kehittämissuunnitteluun, kehittämissuunnitelmien laadintaan ja alueelliseen vesihuollon yhteistyöhön.

Käyttötalous

Toimintatuottojen on arvioitu kasvavan 0,35 %. Toimintakulut ovat 0,8 % vuotta 2020 suuremmat lähinnä palkankorotusten takia. Toimintakate on vuoden 2020 tasolla. Rahoitusmenojen ja poistojen jälkeen tilikauden yli-jäämä on 16 % pienempi kuin vuonna 2020.

Investoinnit

Vuonna 2021 investointeihin on esitetty käytettäväksi yhteensä 4,5 milj. € ilman arvonalisäveroa laskettuna, josta kaupunki maksaa 250 000 € kaupungin ja Riihimäen Veden välisen hulevesisopimuksen perusteella.

Laitosinvestointeihin on varattu yhteensä 1,3 milj. €, josta Hausjärvi ja Loppi maksavat maksuosuuksinaan yhteensä noin 120 000 €. Suurimpana yksittäisenä kohteena on jätevedenpuhdistamon lietteenkäsittelyn saneeraus noin 700 000 €.

Verkostoinvestointien osalta on varattu 800 000 € elinkeinoalueiden ja 200 000 € asuntoalueiden rakentamiseen. Verkostojen saneerauksiin on varattu yhteensä 1,6 milj. €. Kohteina ovat Haapahuhdan vesilaitokselta lähtevän päävesijohdon ja Otsolan alueen vesihuollon saneeraukset. Kaupungin hankkeisiin liittyviin töihin on varattu 850 000 €.

Toiminnalliset tavoitteet

Vesihuoltoliikelaitoksen tavoitteet, jotka tukevat kaupungin strategian toteutumista, on laadittu kaupunkikonsernin ohjeistuksen mukaisesti tulokortin muotoon.

Asiakasnäkökulmasta tavoitteina ovat tyytyväiset asiakkaat ja hyvä palvelutaso. Riittävän, puhtaan ja laadukkaan veden turvaamiseksi tutkitaan ja suunnitellaan uusien pohjavesialueiden käyttöönottoa.

Prosessinäkökulmasta tavoitteena on vesihuollon toimintavarmuus. Lisäksi vesihuollon digitalisaatiota edistetään laitoksen digistrategian laatimisella, jossa tarkasteluajankohdat ovat vuodet 2025 ja 2035. Lisäksi tavoitteena on kiinteistöjen vedenmittauksen etäluennan pilotointi.

Henkilöstönäkökulmasta tavoitteena on motivoitunut ja osaava henkilöstö sekä turvallinen työympäristö. Useat laitoksen henkilöstöstä ovat saavuttaneet tai lähivuosina saavuttamassa eläkeiän. Tässä tilanteessa on tarkoituksenmukaista uudistaa laitoksen organisaatorakenne vastaamaan paremmin tulevaisuuden haasteisiin, joita ovat mm. omaisuudenhallinnan kehittäminen ja vesihuollon digitalisaatio. Organisaatorakennetta muutetaan siten, että nykyinen verkostopäällikön toimi muutetaan kunnossapitopäällikön toimeksi. Laitokselle perustetaan uusi verkostopäällikön toimi, jonka alaisuuteen kuuluisi nykyisen verkostoyksikön lisäksi verkostoinvestointien suunnittelu ja toteutus, jotka tällä hetkellä ovat suoraan johtajan alaisuudessa. Näin pystytään paremmin kytkemään verkostojen käyttö- ja ylläpitotehtävät investointeihin ja siten tehostamaan verkosto-omaisuuden hallintaa ja digitalisaatiokehitystä.

Resurssiviisautusnäkökulman tavoitteita edistetään muun muassa selvittämällä aurinkosähkön hyödyn-
täminen jätevedenpuhdistamolla.

TULOSKORTTI

Riihimäen vesihuoltoliikelaitos	#Riiconnecting - tulevaisuus syntyy kohtaamisista					
Kärkihankkeet 2020-2021	#RakasRiksu	#RoboRiksu	#UusiRiksu	#RipeäRiksu		
	hyvinvointi ja hyvä elämä, yhteisöllisyys, osallisuus	robotiikka koulutus ja osaaminen	asemaseutu, elinympäristö, elinvoima, Suomen kasvukäytävä	Lean: toimintatapojen virtaviivaistaminen ja modernisointi, digitalisaatio		
Asiakasnäkökulma Miten kärkihanke edistää asukas/yritys tyytyväisyyttä? Mittareita: asukastyytyväisyys, väestönkehitys, toteutuneet hankkeet, uusien asuntojen määrä, toteutuvien kem määrä, läpivirtausaika	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Tytytyväiset asiakkaat Taloustutkimus Oy:n asiakastyytyväisyystutkimuksessa vertailukuntien keskiarvoa parempi kokonaisindeksi Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Hyvä palvelutaso Veden laatu on hyvää ilman klooraustoisimenpiteitä Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Hyvä palvelutaso Ei yli 12 h katkoksia veden toimituksessa.
Prosessinäkökulma Mitkä sisäiset prosessit varmistavat kärkihankkeen onnistumisen ja edistämisen? Mittareita: palvelun nopeus, palvelun laatu, hankkeen kehityksen eteneminen, kustannukset	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Toimintavarmuus Vuotojen määrä runkoverkoissa korkeintaan 10 kpl Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Asiointi on sujuvaa ja helppoa sisäisesti ja suhteessa asiakkaisiin. Asiointipalvelut ovat sähköisiä ja tiedon liikkumisessa hyödynnetään automaatiota, jotta päätösprosessit nopeutuvat Alkuvuonna valmistuva digistrategia huomioi myös asiointipalvelut Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Talousveden erinomainen laatu Aktiivihillisuudatus otettu käyttöön Herajoen vesilaitoksella Toteuma
Henkilöstönäkökulma Miten varmistetaan, että kaupungilla on hyvä työnantajamaailma sekä osaava, oikein mitoitettu ja kohdennettu sekä tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö? Mittareita: henkilöstötyytyväisyys, etätösohjelmien määrä, sairauspoissaolojen määrä, koulutustasoindeksi, koulutuspäivien määrä, aloitteiden ja ideoiden määrä	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Motivoitunut ja osaava henkilöstö Henkilöstökyselyn arvosana min 3,8 (asteikolla 1-5) Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Motivoitunut ja osaava henkilöstö Organisaatiouudistuksen toteutus Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Turvallinen työympäristö Työtapaturmia 0 kpl Toteuma
Resurssiviisautusnäkökulma Mikä edistää resurssien (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet ja palvelut, tilat, aika ja osaaminen) viisasta ja hukkaamatonta, hyvinvointia sekä kestävästi kehitystä edistävää Mittareita: jätteen määrä, innovaatioiden määrä, yhteiskäyttöisten liikkumisvälineiden määrä, tilojen käyttöaste	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Monimuotoinen luonto ja viihtyisä elinympäristö Ei jättevesiohituksia Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Jätevesiprosessin toiminnan laatu varmistavien mittarien toimintakunnan parantaminen Etävalvontajärjestelmän mittaustieteen kuntoon, erityisesti Karoliinanajan ylivuoto/mittaustieteen Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Hiilineutraali energiantuotanto ja kulutus Selvitetään aurinkosähkön hyödyntäminen jätevedenpuhdistamolla Toteuma
Talousnäkökulma Mitä taloudellista lisäarvoa saadaan panostamalla tähän kärkihankkeeseen? Mittareita: huoltosuhde, muutottolastot veropohjan kehitys, kustannustehokkuus	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Kustannustehokkuus Ei tarvetta taksankorotuksille vuonna 2021 Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Kohtuullinen tulotus omistajalle Peruspääoman korko 7 % Toteuma	Tavoitetila 2030 Tavoite 2021 ja mittari Toteuma	Tilikauden ylijäämä pysyy hyvällä tasolla Ylijäämä vähintään budjetin mukainen.

TULOS-LASKELMA	Tp 2019	TA 2020	Ennuste 2020	TA 2021	muutos %	Suunnitelmavuodet 2022 2023	
Liikevaihto	8 231 019	8 468 000	8 468 000	8 497 500	0,35	8 574 000	8 651 200
Liiketoiminnan muut tuotot	700 857	13 000	13 000	13 000	0,00	13 200	13 400
	8 931 876	8 481 000	8 481 000	8 510 500	0,35	8 587 200	8 664 600
Materiaalit ja palvelut							
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-922 197	-1 160 250	-1 160 250	-1 164 650	0,38	-1 182 100	-1 199 800
Palvelujen ostot	-1 318 959	-1 215 150	-1 215 150	-1 153 450	-5,08	-1 170 700	-1 188 200
	-2 241 157	-2 375 400	-2 375 400	-2 318 100	-2,41	-2 352 800	-2 388 000
Henkilöstökulut							
Palkat ja palkkiot	-1 218 863	-1 331 100	-1 331 100	-1 389 000	4,35	-1 409 800	-1 430 900
Henkilösivukulut							
Eläkekulut	-239 242	-279 200	-279 200	-297 300	6,48	-301 700	-306 300
Muut henkilösivukulut	-37 202	-52 100	-52 100	-60 100	15,36	-61 000	-62 000
	-1 495 306	-1 662 400	-1 662 400	-1 746 400	5,05	-1 772 500	-1 799 200
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 542 166	-2 600 000	-2 600 000	-2 750 000	5,77	-2 800 000	-2 900 000
Liiketoiminnan muut kulut	-148 029	-160 000	-160 000	-167 200	4,50	-169 700	-172 200
LIIKKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	2 505 219	1 683 200	1 683 200	1 528 800	-9,17	1 492 200	1 405 200
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot							
Muut rahoitustuotot	4 880						
Kunnalle maksetut korkokulut	-109 054	-168 000	-168 000	-168 000	0,00	-156 000	-170 000
Muulle maksetut korkokulut	0						
Korvaus peruspääomasta	-525 105	-525 000	-525 000	-750 000	42,86	-750 000	-750 000
Muut rahoituskulut	-95						
	-629 375	-693 000	-693 000	-918 000	32,47	-906 000	-920 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	1 875 844	990 200	990 200	610 800	-38,32	586 200	485 200
RAHOITUS-LASKELMA	Tp 2019	TA 2020	Ennuste 2020	TA 2021	muutos %	Suunnitelmavuodet 2022 2023	
Toiminnan rahavirta							
Liikelyjäämä (alijäämä)	2 505 219	1 683 200	1 683 200	1 528 800	-9,17	1 492 200	1 405 200
Poistot ja arvonalentumiset	2 542 166	2 600 000	2 600 000	2 750 000	5,77	2 800 000	2 900 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-629 375	-693 000	-693 000	-918 000	32,47	-906 000	-920 000
	4 418 008	3 590 200	3 590 200	3 360 800	-6,39	3 386 200	3 385 200
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-4 615 937	-4 420 000	-5 570 000	-5 520 000	-0,90	-5 500 000	-3 100 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	259 066	350 000	350 000	370 000	5,71	350 000	250 000
Pysyvien vastaavien luovutustulot							
	-4 356 871	-4 070 000	-5 220 000	-5 150 000	-1,34	-5 150 000	-2 850 000
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	61 138	-479 800	-1 629 800	-1 789 200	9,78	-1 763 800	535 200
Rahoituksen rahavirta							
Lainakannan muutokset							
Antolainasaamisten lisäys muilta							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta							
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	-650 000	-650 000	-650 000	-650 000	0,00	-650 000	-650 000
	-650 000	-650 000	-650 000	-650 000	0,00	-650 000	-650 000
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Saamisten muutos kunnalta	784 369						
Saamisten muutos muilta	104 522						
Korottomien velkojen muutos kunnalta							
Korottomien velkojen muutos muilta	-300 029	300 000	300 000	300 000	0,00	300 000	300 000
	588 862	300 000	300 000	300 000	0,00	300 000	300 000
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-61 138	-350 000	-350 000	-350 000	0,00	-350 000	-350 000
RAHAVAROJEN MUUTOS	0	-829 800	-1 979 800	-2 139 200	8,05	-2 113 800	185 200

INVESTOINNIT

Vesihuoltoliikelaitos			
INVESTOINTIOSA 2021-2023			
	Ta 2021	Ts 2022	Ts 2023
ASUNTOALUEIDEN RAKENTAMINEN JA TÄYDENNYS	200 000	150 000	250 000
Räätykänmäki I, Junttatie			
Korttionmäen lisäalue			
Varaus			
ELINKEINOALUEIDEN RAKENTAMINEN	800 000	200 000	200 000
Virtakadun vesihuolto			
Varaus			
KAUPUNGIN HANKKEISIIN LIITTYVÄT TYÖT	850 000	1 650 000	100 000
Muuntajankatu			
Etelän Viertotien - Karoliinankadun kiertoliittymä			
Puhdistamontie			
Keskuskatu			
Koppelintie v. Junttatie- Karjaportintie			
Kauppakatu v. Junailijankatu-Valtakatu			
Museokatu v. Koulukatu - Kallionkatu			
Koulukatu v. Penttilänkatu - Hämeenkatu			
Hämeenaukio			
Valtakatu v. Kauppakatu-Kärjäkatu			
Valtakäyrä v. Kalevankatu - Kauppakatu			
Paloheimonkatu Väliittäjä-Kulmalan puistokatu (Peltokylä)			
Koivistonmäki			
Hämeenkatu v. Kalapojankuja-Hämeenaukio			
Kukkotie			
Hämeenkatu v. Keskuskatu-Kauppakatu			
Herajoentie			
Emännänkuja			
Varaus			
PUTKISTOSANEERAUS JA TÄYDENNYS	1 600 000	2 550 000	1 700 000
Haapahuhdan vesilaitokselta lähtevän putken saneeraus			
Otsola			
Tienhaara			
Päävesijohdon saneeraus Herajoen laitos - Teollisuuskatu			
Raakavesijohto Riutta-Herajoki			
Kumela			
Lopentien v. Sakonkatu - Hämeenaukio			
Keskusta			
Oravankatu, Ratamotie ja Saviahonkatu			
Virtausmittauskaivot			
Kaupungin rahoitusosuus	-250 000	-250 000	-250 000
Verkostoinvestoinnit yhteensä,	3 200 000	4 300 000	2 000 000
LAITOSINVESTOINNIT	1 280 000	1 230 000	1 060 000
Jätevedenpuhdistamon lietteenkäsittelyn saneeraus			
Jätevedenpuhdistamon lietteenkäsittelyn saneeraus, rahoitusosuudet			
Jätevedenpuhdistamon koneistosaneeraukset			
Vedenhankinnan koneistosaneeraukset			
Pumppaamosaneeraus			
Paineenkorotusten uusiminen			
Haapahuhdan vesilaitoksen saneeraus			
KALUSTO	20 000		
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	4 500 000	5 530 000	3 060 000

12 RIIHIMÄEN KAUPUNKI JA VESIHUOLTOLIikelaitos YHTEENSÄ

Riihimäen kaupunki + vesihuoltoliikelaitos yhteensä	TP 2019	Alkuperäinen TA 2020	Muutettu KS 2020	Toimialojen esitys	Ta 2021	Muutos % Muutettu KS 2020 vrt Ta 2021
	10					
TOIMINTATUOTOT	49 857 117	47 789 900	49 203 400	49 332 855	49 287 300	0,2%
Myyntituotot	16 540 265	15 570 800	16 390 800	18 058 755	18 003 200	9,8%
Maksutuotot	7 403 799	7 297 300	7 417 300	6 409 300	6 409 300	-13,6%
Tuet ja avustukset	2 327 114	2 311 200	2 422 200	2 122 600	2 132 600	-12,0%
Muut toimintatuotot	23 585 939	22 610 600	22 973 100	22 742 200	22 742 200	-1,0%
TOIMINTAKULUT	-196 083 462	-212 944 400	-216 562 100	-231 235 311	-222 858 300	2,9%
Henkilöstökulut	-65 155 663	-66 083 500	-68 757 700	-72 113 411	-70 682 400	2,8%
Palvelujen ostot	-96 421 461	-108 970 850	-109 054 850	-122 491 950	-115 655 950	6,1%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 461 744	-9 037 950	-8 794 850	-8 435 450	-8 325 450	-5,3%
Avustukset	-8 443 325	-8 207 500	-9 212 200	-9 301 800	-9 301 800	1,0%
Muut toimintakulut	-18 601 269	-20 644 600	-20 742 500	-18 892 700	-18 892 700	-8,9%
TOIMINTAKATE	-146 226 345	-165 154 500	-167 358 700	-181 852 456	-173 571 000	3,7%
VEROTULOT	121 678 926	124 580 000	124 580 000	124 580 000	126 511 000	1,6%
VALTIONOSUUDET	35 956 760	39 207 000	44 708 300	39 207 000	43 682 000	-2,3%
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	1 762 375	1 479 600	1 479 600	1 479 600	1 472 100	-0,5%
Korkotuotot	135 444	339 000	339 000	339 000	171 000	-49,6%
Muut rahoitustuotot	2 827 776	2 310 000	2 310 000	2 310 000	2 577 000	11,6%
Korkokulut	-656 572	-614 400	-614 400	-614 400	-495 900	-19,3%
Muut rahoituskulut	-544 273	-555 000	-555 000	-555 000	-780 000	40,5%
VUOSIKATE	13 171 716	112 100	3 409 200	-16 585 856	-1 905 900	-155,9%
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	932 491	-8 954 100	-8 954 100	-9 104 100	-8 962 400	0,1%
TILIKAUDEN TULOS	60 690 250	-8 842 000	-5 544 900	-25 689 956	-10 868 300	96,01%
VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET	46 841	97 000	97 000			-100,00%
Poistoeron muutos	46 841	97 000	97 000		47 000	-51,55%
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	60 737 091	-8 745 000	-5 447 900	-25 689 956	-10 821 300	98,63%

13 KONSERNIN, KONSERNIYHTIÖIDEN JA YHTEISÖJEN TOIMINTALINJAUKSET

Kaupungin voimassa oleva strategia on huomioitava vesihuoltoliikelaitoksen ja konserniyhtiöiden talousarvion laatimisessa. Yhtiöiden tulee pyrkiä kiteyttämään tiiviisti oma roolinsa kaupunkistrategian näkökulmasta vuodelle 2021 ja taloussuunnitelmakausille 2022-2023. Yhtiöiden tulostavoitteet laaditaan tuloskortin muotoon, johon on käytetty samaa mallia kuin vuoden 2020 talousarviota laadittaessa.

Kaupunki tytäryhtiöineen muodostaa Riihimäen kaupunkikonsernin. Riihimäen kaupungin strategisten tavoitteiden ohjaamisen käytetään tuloskorttia. Konserniyhtiöitä ja muita yhteisöjä on pyydetty laatimaan omat tavoitteensa soveltuvin osin kaupungin tuloskortin mukaiseen muotoon.

Kotikulma Oy

Riihimäen Kotikulma Oy on Riihimäen kaupungin omistama, yhteensä 37 vuokranmääritysyksikköä käsittävä aravavuokratoloyhtiö. Yhtiön toimialana on rakennuttaa, omistaa ja hallita kiinteistöjä, vuokratontilla olevia rakennuksia ja huoneistoja, ostaa ja vuokrata alueita, rakennuksia ja huoneistoja, antaa vuokralle kiinteistöjä ja huoneistoja sekä kiinteistöjen vuokratonteilla olevien rakennusten isännöinti ja huoltotoiminta.

Isännöinti ja huoltotoimintaa toteuttaa Riihimäen Kotikulma Oy:n omistama Kotikulman Kiinteistöpalvelut Oy. Riihimäen Kotikulma Oy omalta osaltaan muiden alueella toimivien asunnontarjoajien kanssa vastaa Riihimäellä asuvien ja kaupunkiin muuttavien asumistarpeisiin. Kotikulman asunnoissa asuu n. 7 % Riihimäkeläisistä.

Kotikulman päästrategiana on kiinteistökannan hyvä ylläpito, epäkuratinsta asuntokannasta luopuminen, rakennuttaa tilalle kysyntää vastaava uudistuotantoa ja olla mukana kehittämässä Riihimäkeä kaupunkikonsernin tavoitteiden ja strategian mukaisesti. Yhtiön strategiset tavoitteet on tiivistetty tuloskorttiin tavoitteiksi ja mittareiksi.

Kotikulmakonserni		#Riiconnecting - tulevaisuus syntyy kohtaamisista			
Kärikhankkeet 2021-2022		#RakasRiksu	#RoboRiksu	#UusiRiksu	#RipeäRiksu
		hyvinvointi ja hyvä elämä, yhteisöllisyys, osallisuus	robotiikka koulutus ja osaaminen	asemaseutu, elinympäristö, elinvoima, Suomen kasvukäytävä	Lean: toimintatapojen virtaviivaistaminen ja modernisointi, digitalisaatio
Asiakasnäkökulma Miten kärihanke edistää asukas/yritys tyytyväisyyttä?		Tavoitetila 2030 Asukkaat ovat ylpeitä asuinpaikastaan ja tyytyväisiä palveluihin. Asiakastytyväisyyskyselyn vastausten tulos (asteikolla 1-5) on vähintään 4.	Tavoitetila 2030	Tavoitetila 2030 Asuntojen käyttöaste vähintään 98 %. Asukasvaihtuvuus enintään 15 %.	Tavoitetila 2030 Asiointi on sujuvaa ja helppoa sisäisesti ja suhteessa asiakkaisiin. Asiointipalvelut ovat sähköisiä ja tiedon liikkumisessa hyödynnetään automaatioita, jotta päätösprosessit nopeutuvat.
Mittareita: asukastytyväisyys, väestönkehitys, toteutuneet hankkeet, uusien asuntojen määrä, toteutuvien kem määrä, läpivirtausaika		Tavoite 2021 ja mittari Asukastytyväisyys on noussut tasosta 3,8 tasolle 4 (asukaskokemus)	Tavoite 2021 ja mittari	Tavoite 2021 ja mittari Käyttöaste on noussut tasosta 94 % tasoon 95 %. Asukasvaihtuvuus tasosta 21 % tasoon 20 %.	Tavoite 2021 ja mittari On otettu käyttöön 1 uusi sähköinen palvelu.
Toteuma		Toteuma	Toteuma	Toteuma	Toteuma
Prosessinäkökulma Mitkä sisäiset prosessit varmistavat kärihankkeen onnistumisen ja edistämisen?		Tavoitetila 2030 Asukkaiden osallisuus ja yhteisöllisyys lisääntyy. Toiminnan kehittämiseen ja arviointiin osallistuneiden asukkaiden määrä kasvaa vuosittain. Asukastoiminnan toimintasuunnitelma ajantasalla.	Tavoitetila 2030	Tavoitetila 2030 Käyttöikänsä päähän tulleesta asuntokannasta on luovuttu. Tilalle on rakennettu kysyntää vastaava määrä uusia asuntoja. Pidettävien kohteiden peruskorjaustoiminta on jatkuvaa.	Tavoitetila 2030 Sosiaalitoimen ja Kotikulman välinen yhteistyö asukasvalinnoissa ja sosiaalisessa asuttamisessa sekä asuinosaamisen ennakointi ja arviointi on säännöllistä. Häätöjen määrä pienenee kymmeneen vuodessa.
Mittareita: palvelun nopeus, palvelun laatu, hankkeen kehityksen eteneminen, kustannukset		Tavoite 2021 ja mittari Asukaskyselyyn vastaa vähintään 400 asukasta, 34 % (vuonna 2019 vastusprosentti oli 26, vastaajia oli 297). Asukastoiminnan toimintasuunnitelman ajantasalla.	Tavoite 2021 ja mittari	Tavoite 2021 ja mittari Paloheimonkatu 28 purkamismahdollisuudet on selvitetty. Hankesuunnittelu uudiskohteesta on tehty. Kuntokartoitukset ja asuntokannan salkutus on päivitetty.	Tavoite 2021 ja mittari Yhteiset asukasvalinnan "pelisäännöt" päivitetään. Yhteistyömalli on jalkautettu kumppanin organisaatioon.
Toteuma		Toteuma	Toteuma	Toteuma	Toteuma

Kotikulmakonserni	#Riiconnecting - tulevaisuus syntyy kohtaamisista				
Kärkihankkeet 2021-2022	#RakasRiksu	#RoboRiksu	#UusiRiksu	#RipeäRiksu	
	hyvinvointi ja hyvä elämä, yhteisöllisyys, osallisuus	robotiikka koulutus ja osaaminen	asemaseutu, elinympäristö, elinvoima, Suomen kasvukäytävä	Lean: toimintatapojen virtaviivaistaminen ja modernisointi, digitalisaatio	
Henkilöstönäkökulma Miten varmistetaan, että kaupungilla on hyvä työnantajajainne sekä osaava, oikein mitoitettu ja kohdennettu sekä tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö?	<i>Tavoitetila 2030</i> Kotikulman henkilöstö on sitoutunutta työhönsä ja sen kehittämiseen. Johtamiskäytäntö on yhdenmukaista. Esimiestyössä lähtökohtana on sujuva yhteistoiminta, henkilöstön osallistaminen ja keskusteleminen työtyytyväisyyttä. Henkilöstötyytyväisyyttä mitataan vuosittain toteutettavilla henkilöstökyselyillä. Henkilöstökyselyn tulostavoite on 4 (asteikolla 1-5).	<i>Tavoitetila 2030</i>	<i>Tavoitetila 2030</i> Kotikulman työnantajajainne on houkutteleva. Työn ja arjen yhteensovittaminen on joustavaa. Kaupungin työskentelytavat, toimintatavat ja johtaminen tukevat tuloksellista työntekoa.	<i>Tavoitetila 2030</i> Kotikulma on mukana työelämän muutoksessa, jossa rutiniasioita automatisoidaan digitalisaatiota hyödyntäen. Henkilöstö on aktiivinen muutoksessa ja automatisoinnin avulla vapautuvia resursseja hyödynnetään työnkuvia tarkistamalla. Henkilöstön osaamista tuetaan koulutuksilla ja varmistetaan toimivat sekä ajanmukaiset järjestelmäratkaisut.	
Mittareita: henkilöstötyytyväisyys, etätyöopimusten määrä, sairauspoissaolojen määrä, koulutustasoindeksi, koulutuspäivien määrä, aloitteiden ja ideoiden määrä	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Henkilöstökyselyn järjestäminen ja kyselyssä johtamisen onnistumiseen liittyvät arviot, tulos > 4 (1-5).	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i>	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Suositelluindeksi: henkilöstökyselyssä Kotikulman suosittelemisesta työpalkaksi tuttavilleen tulos on > 4 (1-5).	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Järjestelmää kertapalkkioiden käyttämiseen osana kannustavaa palkkausta kehitetään. Henkilöstöohjeet, henkilöstö- ja koulutus suunnitelmat ajan tasalla kehityskeskustelut pidetty Selkeät vastuut ja toimenkuvat.	
Resurssivisausnäkökulma Mikä edistää resurssien (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet ja palvelut, tilat, aika ja osaaminen) viisasta ja hukkaamatonta, hyvinvointia sekä kestävää kehitystä edistävää käyttöä?	<i>Tavoitetila 2030</i> Asukkaat ja henkilökunta ovat tietoisia valintojensa ympäristövaikutuksista ja pyrkivät omilla toimillaan vähentämään ympäristön kuormitusta.	<i>Tavoitetila 2030</i> Robotiikkaa ja IoT:ta hyödynnetään soveltuvin osin palvelutuotannossa ja toimintojen kehittämisessä.	<i>Tavoitetila 2030</i> Riihimäen asemaseudulla asuminen tukeutuu suurelta osin kevyeen liikenteeseen, joukkoliikenteeseen ja yhteiskäyttöisiin liikkumisvälineisiin. Palvelut hoidetaan ympäristöystävällisesti. Energiansäästötavoite 7,5 % vuoteen 2025 mennessä. Riihimäen kiertotalousklusteri on kehittynyt laajaksi ja aktiiviseksi toimijaksi. Kiertotalous on tullut osaksi kaikkea kaupungin toimintaa.	<i>Tavoitetila 2030</i> Kotikulman asuntojen käyttöaste on merkittävästi kasvanut ja asuntokanta monipuolistunut. Uudis- ja peruskorjaushankkeissa hyödynnetään viimeistä teknologiaa energian säästämiseksi ja ympäristökuormituksen välttämiseksi. Sähköinen asiointi on poistanut aikaan, tilaan ja tiedonsaantiin liittyviä rajoituksia Kotikulman palveluiden käyttämisessä.	
Mittareita: jätteen määrä, innovaatioiden määrä, yhteiskäyttöisten liikkumisvälineiden määrä, tilojen käyttöaste	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Yhdyskuntajätteen määrä kg / asukas pienenee vuosittain 2%	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Kotikulman kaukolämpöaloissa hyödynnetään Helenin Kiinteistövahtipalvelua. Sähkölämmitystalojen huoneistojen lämpötilojen halluunottoa jatketaan.	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Biokaasuautojen 4 kpl käyttöä huoltotoiminnassa jatketaan. Huolto hoidetaan soveltuvin osin Peltosaaren alueella polkupyörillä. Energiansäästötavoite 2 %.	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Asuntojen kysynnän kasvu 1 %.	
Talousnäkökulma Mitä taloudellista lisäarvoa saadaan panostamalla tähän kärkihankkeeseen?	<i>Tavoitetila 2030</i> Kotikulman asuntokanta on vuokratasoltaan kohtuullinen, nykyvaatimuksia vastaava varustelultaan ja houkuttelee työikäistä väestöä ja perheitä muuttamaan Riihimäelle. Kotikulma on varteenotettava vaihtoehto yksityiselle hintalaatuaseteltaan. Vähintään 8 % Riihimäkeläisistä asuu Kotikulman asunnoissa (nykytilanne n. 7 %). Vuokra-asumisen trendi on vahvistunut ja odotetaan edelleen vahvistuvan.	<i>Tavoitetila 2030</i>	<i>Tavoitetila 2030</i> Asemaseudun ja keskustan kehittämisellä tavoitellaan uutta houkuttelevaa asuntotarjontaa, joka mahdollistaa asukasluokatuvoiteen toteutumisen. Kotikulma on mukana keskustan ja asemaseudun kehittämisessä. Uudella rakennuskannalla Kotikulma saa kysynnän lisäystä ja talouden kasvua.	<i>Tavoitetila 2030</i> Lean -johtamisfilosofian ja digitalisaation hyödyntämisellä kaupunkioirganaisaation toiminnassa parannetaan asiakastytytyväisyyttä ja laatua, pienennetään toiminnan kustannuksia ja edistetään palvelun ripeyttä.	
Mittareita: huoltosuhde, muuttotilastot veropohjan kehitys, kustannustehokkuus	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Käyttöaste 95 %. Vuokrataso pienempi yksityiseen ja lähikuntien tasoon verrattuna.	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i>	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Kotikulma on käyttötaloudeltaan omillaan toimeen tuleva.	<i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Palvelut tuotetaan Kotikulma-konsernin omana työnä kustannustehokkaasti oikeilla työmenetelmillä ja resursseilla.	

Riihimäen Kaukolämpö Oy

Riihimäen Kaukolämpö Oy on perustettu 1978 ja sen omistavat Riihimäen kaupunki sekä sijoitusyhtiö Suomi Heat Holdings Oy (Aberdeen Standard Investments). Yhtiö toimii Riihimäen talousalueella toimittamalla asiakkailleen kaukolämpöä ja maakaasua. Yhtiö tarjoaa tehokkaan ja luotettavan lämmönlähteen asiakkailleen, tukien samalla ilmansaasteiden vähentämistä. Yhtiöllä on vahva sitoutuminen kiertotalouteen

Yhtiön kaukolämpöverkon kokonaispituus on 100 km ja lämmön pääasiallinen lähde on paikallinen jäteiden käsittelylaitos jonka kanssa Riihimäen Kaukolämmöllä on pitkäaikainen sopimus. Tämän lisäksi yhtiö tuottaa lämpöä itse lämpökattiloilla.

Tuloskortti on valmistelussa yhtiön hallituksen käsittelyyn lokakuussa ja sitä käytetään soveltuvin osin tulostavoitteiden asettamisessa omistajien yhteisen näkemyksen mukaisesti.

Kaukolämpö Oy		#Riiconnecting - tulevaisuus syntyy kohtaamisista			
Kärkihankkeet 2020-2021					
	#RakasRiksu	#RoboRiksu	#UusiRiksu	#RipeäRiksu	
	hyvinvointi ja hyvä elämä, yhteisöllisyys, osallisuus	robotiikka koulutus ja osaaminen	asemanseutu, elinympäristö, elinvoima, Suomen kasvukäytävä	Lean: toimintatapojen virtaviivaistaminen ja modernisointi, digitalisaatio	
Tavoitetila 2030	Riihimäkeläiset ovat ylpeitä kotikaupungistaan ja osallistuvat aktiivisesti sen kehittämiseen. Monisukupolvinen yhteisöllisyys, tulevaisuuden palvelut ja helppo arki kuuluvat kaikille kaupunkilaisille.	Riihimäki on Suomen robotiikan pääkaupunki, jossa koulutuksellinen jatkumo ja elinkeinoelämäilähtöiset robotiikkaopinnot muodostavat perustan robotiikan ja IoT:n tutkimus- ja tuotekehitystoiminnalle. Innovatiivinen robotiikan ja IoT:n yritysautomo, yrityskiihdytys ja Design Factory toiminta synnyttävät uusia yrityksiä	Asemanseudulle on rakentunut Uusi Riihimäki, metropolialueen nuoria aikuisia houkuttelevaa asumista, joka on saanut Riihimäen asukasluvun nousuun. Alueella on myös monipuolista julkista ja yksityistä palvelutarjontaa, joka vastaa tulevaisuuden asukkaiden vaatimuksia. Riihimäen kaupungin palvelutarjonta vastaa asukkaiden	Riihimäki palvelee ripeästi, joustavasti ja asiakaslähtöisesti. Organisaation osaaminen, sähköisten työkalujen kehittäminen ja käyttöönotto sekä toiminnan muutos mahdollistavat resurssien tehokkaamman käytön ja työ määrän hallinnan. Näiden toimien avulla parannetaan henkilöstön työhyvinvointia ja sitä kautta	
Asiakasnäkökulma	Miten kärkihanke edistää asukas/yritys tyytyväisyyttä?	Tavoitetila 2030 Keskitetty lämmöntuotanto. Korkea toimitusvarmuus.	Tavoitetila 2030 Kilpailukykyinen lämmön hinta. Asemanseudun kehittämiseen osallistuminen.	Tavoitetila 2030 Varma, helppo ja kohtuuhintainen lämmöntoimitus	
	Mittareita: asukastytytyväisyys, väestönkehitys, toteutuneet hankkeet, uusien asuntojen määrä, toteutuvien kem määrä, läpivirtausaika	Tavoite 2020 ja mittari Oma tuotanto < 5%, Häiriöaika < 500as.h	Tavoite 2020 ja mittari Lämmön hinta alle maan keskiarvon. Asemanseudulle tarjotaan lämmitys / jäähdytysratkaisua.	Tavoite 2020 ja mittari Häiriöaika < 500 as.h	
		Toteuma	Toteuma	Toteuma	
	Prosessinäkökulma	Mitkä sisäiset prosessit varmistavat kärkihankkeen onnistumisen ja edistämisen?	Tavoitetila 2030 Kaikki lähellä olemassa olevaa kaukolämpöverkostoa rakentuvat kiinteistöt tulevat asiakkaiksi.	Tavoitetila 2030 Uusi varalämpökeskus 12MW, selvitetään vaihtoehtona kumppaneiden kanssa toteutettava lämmön hankinta.	Tavoitetila 2030 Uudet energiaratkaisut vaativat toimiakseen automaatio- ja ohjausjärjestelmän.
	Mittareita: palvelun nopeus, palvelun laatu, hankkeen kehityksen eteneminen, kustannukset	Tavoite 2020 ja mittari Liittymisteho > 1,0 kW/m	Tavoite 2020 ja mittari Toiminnassa vuonna 2021-2022	Tavoite 2020 ja mittari Toteutettujen kohteiden määrä.	
		Toteuma	Toteuma	Toteuma	
Henkilöstönäkökulma	Miten varmistetaan, että kaupungilla on hyvä työnantajamaailma sekä osaava, oikein mitoitettu ja kohdennettu sekä tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö?	Tavoitetila 2030 Työhyvinvoinnin hyvä taso auttaa henkilöstöä jaksamaan.	Tavoitetila 2030 Sijaisten tietotaitoa pidetään yllä lisäämällä koulutusta ja perehdytystä	Tavoitetila 2030	
	Mittareita: henkilöstötytyväisyys, etätyösovimusten määrä, sairauspoissaolojen määrä, koulutustasoindeksi, koulutuspäivien määrä, aloitteiden ja ideoiden määrä	Tavoite 2020 ja mittari Sairauspoissaolot < 100 h/hlö/a	Tavoite 2020 ja mittari > 5 pv/a	Tavoite 2020 ja mittari	
		Toteuma	Toteuma	Toteuma	
	Resurssiväsuusnäkökulma	Mikä edistää resurssien (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet ja palvelut, tilat, aika ja osaaminen) viisasta ja hukkaamatonta, hyvinvointia sekä kestäväää kehitystä edistävää käyttöä?	Tavoitetila 2030 Pyritään vähentämään ympäristön kohdistuvaa CO2 kuormitusta. Kaukolämmön peruskuorman hankinta perustuu kiertotalouteen.	Tavoitetila 2030	Tavoitetila 2030
	Mittareita: jätteen määrä, innovaatioiden määrä, yhteiskäyttöisten liikumisvälineiden määrä, tilojen käyttöaste	Tavoite 2020 ja mittari CO2 vapaa ostoenergia > 95%. Toiminnassa syntyneen jätteen määrän seuranta.	Tavoite 2020 ja mittari	Tavoite 2020 ja mittari	
		Toteuma	Toteuma	Toteuma	
Talousnäkökulma	Mitkä taloudellista lisäarvoa saadaan panostamalla tähän kärkihankkeeseen?	Tavoitetila 2030 Osingonjako pysyy hyvällä tasolla, asiakashinta pysyy kohtuullisena.	Tavoitetila 2030	Tavoitetila 2030	
	Mittareita: huoltosuhte, muutottolastot veropohjan kehitys, kustannustehokkuus	Tavoite 2020 ja mittari Osinkoa jaetaan 3,5- 4,0 milj. euroa. Riihimäen kaupungin osuus 51%.	Tavoite 2020 ja mittari	Tavoite 2020 ja mittari	
		Toteuma	Toteuma	Toteuma	

Tilat ja Kehitys Oy

Riihimäen Tilat ja kehitys Oy on Riihimäen kaupungin omistama toimitila-, elinkeino- ja kehitysyhtiö, jonka tarkoituksena on lisätä yritystyöpaikkojen määrää Riihimäellä. Yhtiö rakennuttaa Riihimäelle uutta toimitilaa yhteistyössä kumppaniensa kanssa. Lisäksi yhtiö markkinoi Riihimäkeä yrityksille ja luo siten kaupungille elinvoimaa sekä kehittää palvelutarjontaa.

Yhtiön tavoitteet ja mittarit on laadittu tuloskorttimuotoon. Vuoden 2021 tuloskortti on käsitelty ja hyväksytty yhtiön hallituksessa lokakuussa.

RTOY:n TULOSKORTTI Luonnos 2021		#Riiconnecting - tulevaisuus syntyy kohtaamisista			
Kärkihankkeet 2020-2021		#RakasRiksu	#RoboRiksu	#UusiRiksu	#RipeäRiksu
		hyvinvointi ja hyvä elämä, yhteisöllisyys, osallisuus	robotikka koulutus ja osaaminen	asemanseutu, elinympäristö, elinvoima, Suomen kasvukäytävä	Lean: toimintatapojen virtaviivaistaminen ja modernisointi, digitalisaatio
Tavoitetta 2030		Riihimäkeläiset ovat ylipelitä kotikaupungistaan ja osallistuvat aktiivisesti sen kehittämiseen. Monisukupolvinen yhteisöllisyys, tulevaisuuden palvelut ja helppo arki kuuluvat kaikille kaupunkilaisille.	Riihimäki on Suomen robotiikan pääkaupunki, jossa koulutuksellinen jatkumo ja elinkeinoelämäilähtöiset robotikkaopinnot muodostavat perustan robotiikan ja IoT:n tutkimus- ja tuotekehitystoiminnalle. Innovatiivinen robotiikan ja IoT:n yritysautomo, yritysliikidtyys ja Design Factory toiminta synnyttävät uusia yrityksiä Riihimäelle. Riihimäen robotikkakampus on kansainvälisesti tunnustettu vetovoimainen verkostomaisesti toimiva kehitys- ja oppimiskeskus, joka houkuttelee korkeasteen opiskelijoita kaikista maanosista.	Asemanseudulle on rakentunut Uusi Riihimäki, metropolialueen nuoria aikuisia houkuttelevaa asumista, joka on saanut Riihimäen asukasluvun nousuun. Alueella on myös monipuolista julkista ja yksityistä palvelutarjontaa, joka vastaa tulevaisuuden asukkaiden vaatimuksia. Riihimäen kaupungin palvelutarjonta vastaa asukkaiden tarpeita ja houkuttelee uusia asukkaita.	Riihimäki palvelee ripeästi, joustavasti ja asiakaslähtöisesti. Organisaation osaaminen, sähköisten työkalujen kehittäminen ja käyttöönnotto sekä toiminnan muutos mahdollistavat resurssien tehokkaamman käytön ja työ määrän hallinnan. Näiden toimien avulla parannetaan henkilöstön työhyvinvointia ja sitä kautta organisaation kannattavuutta ja kilpailukykyä
Vastuutoimialue		Sosiaali- ja terveys toimiala, Hallinto- ja konsernipalvelut	Sivistys ja osaaminen	Elinvoima	Tekninen palvelukeskus, Hallinto- ja konsernipalvelut
Asiakasnäkökulma Miten kärkihankke edistää asukas/yritys tyytyväisyyttä?		<i>Tavoitetta 2030</i> Asiakastytyväisyys yli 4. RTOY toimii kaupungin pitovoiman energisenä moottorina. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Asiakastytyväisyys on yli 3.5 (asiakastytyväisyyskysely, asteikko 1-5) <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Riihimäellä toimii robotikkayritysten ja robotikkaa hyödyntävien yritysten keskitettyä, joka työllistää yli 100 henkilöä. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Hankitaan Riihimäelle 1-3 yritystä, jotka hyödyntävät robotisaatiota. <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Asemanseutu on vilkkaasti käytettyjen kuluttajapalveluiden ja toimistotilojen aluetta <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Hankitaan asemanseudulle 1-3 yritystä <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Meijerintien ja Etelä-Mattilan yritysalueet ovat täyttäneet RTOY:n joustavan toimintilojen rahoitus- ja toteutuskonseptin ansiosta <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> 1-2 toteutunutta uudisrakennushanketta <i>Toteuma</i>
Prosessinäkökulma Mitä sisältä prosessit varmistavat kärkihankkeen onnistumisen ja edistämisen?		<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY:n henkilöstö kohtaa kaikki riihimäkeläiset yritykset muutaman vuoden välein säännöllisesti. Edistetään yritysten yhteisöllisyyttä ja verkostoitumista. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Saadaan yli 25% vuokraajista ja yhteistyökumppaneista vastaamaan asiakastytyväisyyskyselyyn. <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Robotics campuksen eri toimijoiden saumaton yhteistyö - selkeä roolitus <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Business parkin toiminnan vakinnuttaminen osana robotikkaklusteria <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY:llä on kokoonjuoksijan rooli asemanseudun yrityshankkeiden toteutumisessa <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Asemanseudun yritystoimijoiden yhteisen kokouksen järjestäminen alkuvuoden aikana kehittämisen aktivoimiseksi <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Huolehditaan kokonaisvaltaisesti sijoittumispalvelut yrityksille ja työnteekijöiden perheille. Welcome-palvelu <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Sijoittumispalveluiden valmistaminen yksittäisten sijoittumisten yhteydessä. <i>Toteuma</i>
Henkilöstönäkökulma Miten varmistetaan, että RTOY:llä on hyvä työnantajamaie sekä osaava, oikein mitoitettu ja kohdennettu sekä tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö?		<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY on työnantajana reilu ja houkutteleva. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Henkilöstökyselyssä johtamisen onnistumiseen liittyvät arvot, tulos > 4 (1-5). Henkilöstön kanssa käydään vuosittaiset kehitys- ja palautekeskustelut. <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY:n henkilökunnalla selkeä rooli robotikkakampuksella <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Business parkin ja BusinessRiihimäen hyödyntäminen työn tehokkuuden lisäämisessä <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY:n henkilökunnalla on tärkeä rooli UudenRiksun kehittämisessä. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> katso Prosessinäkökulma <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Kannustepalkkiot ovat läpinäkyviä ja niiden tavoitteita seurataan avoimesti ja kannustavasti. Palkkiot ovat kannustavia. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Kannustepalkkiolla varmistetaan asiakkaita aina innokkaasti ja kokonaisvaltaisesti palveleva henkilökunta. <i>Toteuma</i>
Resurssivisausnäkökulma Miten edistää resurssien (luonnonvarat, raaka-aineet, energia, tuotteet ja palvelut, tilat, aika ja osaaminen) viisasta ja hukkaamatonta, hyvinvointia sekä kestävää kehitystä edistävää käyttöä?		<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY on yhdessä oppilaitosten kanssa konseptoinut ja sopinut yrityspalvelut BusinessRiihimäen alle siten, että niiden resurssit hyödynnetään optimaalisesti. Erilaisia projekteja hoidetaan hyvässä yhteishengessä. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> BusinessRiihimäki-yhteistyön ylösajo spin off -hankkeen muodossa <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Robotiikan ja kiertotalouden yhdistämisestä on muodostunut osaamisemme keihäänkärki. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Elvytysrahoituksen hyödyntäminen hankeissa <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Uudet asemanseudun asunnot ja työpaikat mahdollistavat autottoman elämän Riihimäellä. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Hyödyntää Posti korona -vaihe lisästä etätyön mahdollisuuksia mm. Business Park Riihimäen muodossa. <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY hyödyntää hankerahoitusta toiminnassaan <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Osallistuminen elvytyskankkeiden rahoitushakuin omilla ja yhteishankkeilla <i>Toteuma</i>
Talousnäkökulma Miten taloudellista lisäarvoa saadaan panostamalla tähän kärkihankkeeseen?		<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY:n hyvä maine rakennuttajana ja vuokranantajana houkuttelee Riihimäelle uusia yrityksiä <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Huolehditaan asiakkaista niin hyvin, että ovat halukkaita suosittelemaan RTOY:tä omalle verkostolle. Tilojen käyttöaste >97% <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Korkean osaamisen työpaikat luovat hyvän lisän veropohjaamme. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Katso Resurssivisaus/Ripeä Riksu <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Asemanseudun uudet asunnot ja työpaikat ovat luoneet merkittävässä määrin lisää verotuloja. RTOY on mukana myös asemanseudun kiinteistökehityksessä. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Katso Prosessinäkökulma <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Tasetta kasvatettu kannattavilla investoinneilla, tulos >700e / vuosi <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Yhtiön tilikauden tulos ennen veroja vähintään 200e <i>Toteuma</i>
Digitalisaationäkökulma Miten digitalisaatioon panostamalla edistetään kärkihanketta?		<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY:n toiminta on digitalisaation kannalta ajan tasalla ja RTOY:tä johdetaan tiedolla <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Sähköiseen allekirjoitukseen siirtyminen <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY hyödyntää omassa toiminnassaan ohjelmistorobotiikkaa <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Sähköisen tilavarausjärjestelmän käyttö vakinnutettu Business Parkissa <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> Noudatamme Älykäs Riksu - vision periaatteita <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Älykkään pysäköinninohjauksen toteutus Matkakeskuksen liityntäpysäköinnissä (yhteistyössä Hyria/HAMK). <i>Toteuma</i>	<i>Tavoitetta 2030</i> RTOY:n kiinteistöissä hyödynnetään IOT-tekniikkaa. <i>Tavoite 2021 ja mittari</i> Tehdään pienteeollisuuskiinteistöjen kuntokartoitus ja saneerauskohteissa otetaan digitaalisia antureita käyttöön. <i>Toteuma</i>

Riihimäen seudun terveystakeskuksen kuntayhtymä

Riihimäen seudun terveystakeskuksen kuntayhtymän talousarvio ja sen mukaiset tulostavoitteet on käsitelty kuntayhtymän hallituksessa 23.9.2020/§ 118. Kuntayhtymän henkilökunta on osallistunut tulosalueittain toiminta- ja taloussuunnitelman laatimiseen. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa on esitetty koko kuntayhtymää koskevat strategiset painoalueet.

Kuntayhtymän toiminta- ja taloussuunnitelma on lähetetty lausunnotle kuntiin. Lausunnot on pyydetty 23.10.2020 mennessä. Kaupunki on toimittanut terveydenhuollon kuntayhtymälle kaupunginhallituksen 5.10.2020 antaman lausunnon. Terveydenhuollon kuntayhtymän asioita on käsitelty sosiaali- ja terveystoimialan terveydenhuolto alaluvussa sivulla 62.

